

POLGÁR

JÁRÁSI SZINTŰ KISVÁROS



INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2015 – 2020

MÁSODIK KÖTET

STRATÉGIA

„Zöld várossal a kék gazdaság felé”

(előzetes munkaközi egyeztetési anyag)

Készítette: Kassai Zsolt építész Debrecen, 2015. November

Tartalom

Tartalom	2
Bevezetés.....	11
2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	14
2.1. A vizsgált tényezők elemzése	14
2.1.1. Az erőforrások és az erőforrások tulajdonviszonyainak kapcsolata	14
2.1.2. A tulajdonviszonyok méltányossága	14
2.1.3. A várostérség értelmezése	15
2.1.4. Térszervező erők	16
2.1.5. A nagyüzemi mezőgazdaság és a mezőgazdasági feldolgozó kisipar	17
2.2. Polgár és a várostérség fejlesztésének motorjai	17
2.3.1. házkörül-, háztáji-, zártkerti kertészkedés, és állattartás	17
2.3.2. terméknyersanyagok feldolgozóiparának megtelepedése	17
2.3.4. nyitott beavatkozási tér.....	18
2.3.5. térségi együtt tervezés víziója	18
2.3.4. népműveléssel, népfőiskolával a természeti környezet értékeinek megőrzéséért	18
2.3.5. helyi közösségek	20
2.3.6. egyének és családok „védművei”	21
2.4. Polgár zászlóshajó szerepe a várostérségi elmaradottság felszámolásában	22
2.5. A vizsgált tényezők egymásra gyakorolt hatásának összevetése	23
2.5.1. Kiváló logisztikai pozíció kihasználása a Járasközpont és Polgár együttműködésében	24
2.5.2. A kedvező logisztikai helyzet a térségi erőforrások használatát lendületbe hozhatja.....	24
3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	26
3.1. A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis	26
3.1.0.1. Erőforrások.....	29
3.1.0.1.1 Természeti erőforrások:	30
3.1.0.1.1.1. Termőföld	31
3.1.0.1.1.2. Termálvíz	32
3.1.0.1.1.3. Védett természeti értékek.....	32
3.1.0.1.2. Tisztességen és emberségen alapuló társadalom emberi erőforrása.....	33
3.1.0.1.2.1.. A népességfogyás nem természetes jelenség.....	34
3.1.0.1.2.2. A lakosság egészségi állapotának javulását nem az egészségipar fejlődésétől, hanem az életkörülmények javulásától várják az emberek	35
3.1.0.1.2.3. A legnagyobb probléma az agyi-pénzügy depriváció	35

3.1.0.1.2.4. Az ingázás kényszere	35
3.1.0.2 A természettel való kapcsolat helyreállítása	36
3.1.0.2.1. Az országos termőföld viszonylatok méltányos elosztása, és ezek kihatása a térség fejlődésére	36
3.1.1. A folyamatok értékelése.....	37
3.1.1.1. A várostérség gazdaságának és Polgár várospolitikájának összefüggései	37
3.1.1.2. A kertészetek jelentősége	39
3.1.1.3. A városi kert fogalmának bevezetése.....	39
3.1.1.4. Polgár város- és várostérség fejlesztési prioritásai és szempontjai	40
3.1.1.5. Várostérségi integráció	41
3.1.1.6. Várostérségi prioritások	42
3.1.1.6.1. . A fenntartható és harmonikus város-vidék kapcsolat.....	42
3.1.1.6.2. Szabályozások, adók, pénzügyi ösztönzők.....	42
3.1.1.6.3. A zöld és kék gazdaság céljainak és elveinek követése	43
3.1.1.6.4. A zöld gazdaság megvalósítása.....	43
3.1.1.6.5. A kék gazdaság megvalósítása.....	43
3.1.1.6.6. Többközpontúság kiépítése.....	44
3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	45
3.1.2.1. A város és a várostérség munkamegosztási rendszerének újjászervezése a mezőgazdaságban, a település-mezőgazdasági program alapjai.....	45
3.1.2.1.1. A falukultúra rehabilitáció szükségessége Magyarországon, és Polgár várostérségében	46
3.1.2.1.2. A teljes falusi-vidéki lakosság nem segíyezhető, ezért be kell vezetni a falurehabilitáció és a település-mezőgazdasági program fogalmát.....	47
3.1.2.2. Fenntartható és kompakt városszerkezet kialakítása:	48
3.1.2.3. Az energiafüggőség csökkentése és a klímavédelem	48
3.1.2.3.1 A biodiverzitás, biokertészkedési és állattartás ökológiai kultúrája a nagyipari monokultúrák ellensúlyozására.....	48
3.1.2.3.2. Fenntartható mobilitás.....	49
3.1.2.4. A demográfiai változások kezelése helyi közösségi létformák fejlesztésével	49
3.1.2.4.1. Polgár és a várostérség helyi közösségeinek erőssége a család, ennek „védműve” a társadalom.....	50
3.1.2.4.2. A demográfiai változások kezelése csak Partnerségi együttműködésben valósítható meg.....	51

3.1.2.4.2.1. Partnerség a járásközponttal Hajdúnánással	51
3.1.2.4.2.2. Partnerség a járás többi településeivel	51
3.1.2.4.2.3. A partnerség alapja a bizalom	52
3.1.2.4.2.4. A partnerség kezdeményezése az ITS várostérségi kihatású multiplikátor projektjének megvalósításában	52
3.1.2.4.2.5. A partnerségi alapelvek	53
3.1.2.4.2.6. A társadalmi konzultáció formái:	54
3.1.2.4.2.7. A társadalmi egyeztetés módszerei.....	54
3.1.2.4.2.8. A társadalmi egyeztetés eszközrendszere.....	54
3.1.2.5. Az ITS küldetése.....	55
3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata	55
3.1.3.1. Területfejlesztés	55
3.1.3.2. Területrendezés.....	56
3.1.3.3. Integrált Településfejlesztési Stratégia	56
3.1.3.4. A stratégiakészítés lépései	57
3.2. Problématérkép/értéktérkép	58
3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek	59
3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása	60
3.3.1.1. Történelmileg kialakult városszerkezet.....	60
3.3.1.2. Településszerkezeti sajátosságok.....	61
3.3.1.1. Városház központ „A” városrész.....	63
3.3.1.2. Nyugati lakóterület „B” városrész	64
3.3.1.3. Keleti északkeleti lakóterület „C” városrész.....	65
3.3.1.4. Déli lakó és iparterületek terület „D” városrész.....	66
3.3.1.5. Déli gazdasági funkciójú „E” városrész.....	67
3.3.1.5. Beépítésre nem szánt mező- és erdőgazdálkodási terület „F” városrész „külterület”	67
3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	68
3.3.2.1. A társadalmi kohéziót veszélyeztető szegregáció:	69
3.3.2.2. Szegregátumok a városban	71
3.3.2.3. Szegregátum 1.	72
3.3.2.4. Szegregátum 2.	73
3.3.2.5. Szegregátum 3.	74

3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	75
I. Javaslatok a településfejlesztési koncepció elkészítéséhez	76
1. JÖVŐKÉP	77
1.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan	77
1.1.1. Országos szintű változások	77
1.1.2. Városi és várostérségi szintű változások	78
1.1.2. A településfejlesztési koncepció és az ITS összehangolt jövőképe	79
1.1.2.1. Logisztikai központi szerepkör fejlesztése a helyi gazdasági tevékenység élénkítésére ..	79
1.1.2.2. A lakosság anyagi-pénzügyi depriváltságának csökkentése	80
1.1.2.3. A táji természeti adottságainak megfelelő, magyar nemzeti erősségű gazdaság fejlesztése	80
1.1.2.4. népességmegtartó célkitűzések	80
1.2. Polgár jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan	81
1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése	82
INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA	83
1. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK, ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	83
1.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	83
1.1.1. Átfogó cél:	83
Az átfogó célok megvalósításának alapjai:	83
1.1.2. Horizontális célok	84
1.1.2.1. HC-1. Helyi gazdaságfejlesztési intézkedéseken keresztül megvalósuló munkahelyteremtés (TOP 1.1.3-15)	84
1.1.2.2. HC-2. Mezőgazdasági feldolgozóparki park létesítése (TOP-1.1.1-15)	85
1.1.2.3. HC-3. Helyi foglalkoztatási együttműködések, megállapodások, paktumok megvalósítása (TOP-5.1.2-15)	85
1.1.2.4. HC-4. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (TOP-5.2.1-15)	86
1.1.2.5. HC-5. Leromlott városi területek rehabilitációja TOP-4.3.1-15	87
1.1.2.6. HC-6. Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (TOP-4.2.1-15)	87
1.1.2.7. HC-7. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése (TOP-4.1.1-15)	88
1.1.2.8. HC-8. Helyi közcélú energiaellátás megvalósítása megújuló energiaforrások felhasználásával (TOP 3.2.2)	88

1.1.2.9. HC-9. Energiahatékonyság és megújuló-energiaforrás használat fokozása (TOP-3.2.1-15)	89
1.1.2.10. HC-10. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (TOP-3.1.1-15)	89
1.1.2.11. HC-11. Belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek fejlesztésének megvalósítása települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztés (TOP-2.1.3-15)	89
1.1.2.12. HC-12. Polgár városi területeinek környezettudatos megújítása „Zöld város” kialakítása (TOP-2.1.2-15)	89
1.1.2.13. HC-13. Gyermeke ellátási szolgáltatások fejlesztésének megvalósítása Polgáron (TOP 1.4.1-15)	90
1.1.2.14. HC-14. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés TOP- 1.2.1-15	90
1.1.2.15. HC-15. Épített örökség megóvása és helyi értékek védelme	90
1.1.2.16. HC-16 Ipari Park, Iparterületek Fejlesztése (TOP-1.1.1-15)	91
2. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK	92
2.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával	92
2.1.1. AT-1. Akcióterület Település-mezőgazdasági program akcióterülete	92
2.1.1.1. RC-32. „Tiszta, rendezett, virágos Polgár” program folytatása	93
2.1.1.2. RC-11. Település-mezőgazdasági program megszervezése	93
2.1.1.3. RC-9. Népfőiskola alapítása	94
2.1.1.4. RC-10. Csemete Szociális Szövetkezet fejlesztése	95
2.1.1.6. RC-15. Ady Endre Művelődési Ház tevékenységének bővítése	96
2.1.1.7. RC-44. Városi piac felújítása	96
A pályázati kiírásnak megfelelően, a szükséges parkolókkal	96
2.1.1.8. RC-33. Térfigyelő rendszer kiépítésének további fejlesztése	96
2.2.1.9 RC-34. További játszóparkok kialakítása	96
2.1.2. AT-2. Akcióterület: Mezőgazdasági Feldolgozóipari park program akcióterülete	97
2.1.2.1. RC-13. Mezőgazdasági Feldolgozó Élelmiszeripari Park kialakításának előkészítése	98
2.1.2.2. RC-14. Élelmiszeripari inkubátorház kialakítása	100
2.1.3. AT-3. Akcióterület: Turizmus fejlesztése program akcióterülete	102
2.1.3.1. RC-5. Polgár volt községháza épülete helyi örökségvédelmi rekonstrukció	104
2.1.3.2. RC-17. Polgár volt községháza épületének turisztikai fejlesztése	104
2.1.3.4. RC-6. Polgár első emeletes épülete helyi örökségvédelmi rekonstrukció	104
2.1.3.5. RC-7. Kálvária kápolna műemlékrekonstrukció	104
2.1.3.6. RC-8 Római Katolikus Nagyboldogasszony Templom műemlék rekonstrukció	104

2.1.3.7. RC-16 A Polgári Strandfürdő fedett medencéjének és épületének teljes rekonstrukciója	104
2.1.3.8. RC-21. Első Magyar Fotópuskás Vadásztársaság ökoturisztikai fejlesztés	105
2.1.3.9. RC-20. Ráthordó kerékpárút, amely összeköti Polgár turisztikai attrakcióit turisztikai fejlesztés.....	106
2.1.3.10. RC-22. Polgári Turisztikai Szolgáltató Termékcsomag Klaszter létrehozása.....	107
2.1.3.11.. RC-23. M3 Archeopark fejlesztése	108
2.1.4. AT-4. Akcióterület: Szociális célú városrehabilitáció program akcióterülete.....	108
2.4. Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések és ezek illeszkedése a stratégia céljaihoz	109
2.4.1. HC-10. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (TOP-3.1.1-15).....	109
2.4.1.1. RC-2. Helyi és helyközi közösségi közlekedésfejlesztési program végrehajtása	110
2.4.1.2. RC-26. Kerékpárút építése I. ütem:	110
2.4.1.3. RC-27. Kerékpárút II. ütem, és új járdák építése	111
2.4.1.4. RC-28 . Kistérségi kerékpárút hálózat fejlesztése.....	111
2.4.1.5. RC-24. Kiépítetlen utak megépítése	112
2.4.1.6. RC-25. Belterületi utak karbantartása.....	112
2.4.2. HC-11. Belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek fejlesztésének megvalósítása települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztés (TOP-2.1.3-15)	112
2.4.2.1. RC-31. Csapadékvíz elvezető hálózat fejlesztése.....	112
2.4.3. HC-13. Gyermekekellátási szolgáltatások fejlesztésének megvalósítása Polgáron (TOP 1.4.1-15).....	113
2.4.3.1. RC-4. Köznevelési intézmények fejlesztése	113
2.4.3.1.1. RC-4.1. Napsugár Óvoda férőhelybővítése:	113
2.4.3.1.2. RC-4.2. Zólyom úti Általános Iskola felújítása:	113
2.4.3.1.3. RC-4.3 .Móricz úti iskolaudvar és sportudvar fejlesztése.....	113
2.4.3.1.4. RC-4.4. Rákóczi utca 105. alatti önkormányzati ingatlan rehabilitációja	114
2.4.3.1.5. RC-4.5. Kiss Ernő úti játszótér, közpark és járda felújítása és fejlesztése	114
2.4.3.1.6. RC-4.6. Városi sportrendezvényeknek is otthont adó tornatermi szárny építése	114
2.4.3.2. RC-36. Közétkeztetési intézmények korszerűsítés (energetika, és üzemelés-technológia)	114
2.4.3.3. RC-43. Köznevelési alapfeladatok ellátása	114
2.4.4. HC-6. Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (TOP-4.2.1-15)	114
2.4.4.1. RC-18. Szociális intézményrendszer komplex fejlesztése	115

2.4.4.2. RC-45 A szociális intézmény szakmai előírásoknak való megfeleltetése	115
2.4.4.3. RC-46. Idősek bentlakásos otthonának megvalósítása	116
2.4.4.3. RC-48 Helyi szintű idősbárát várospolitikai megvalósítása	116
2.4.5. RC-1. Elektronikus kormányzás eszközeinek fejlesztése	116
2.4.6. Vizgazdálkodással kapcsolatos áthúzódó feladatok végrehajtása	116
2.4.6. 1. RC-29. Ivóvíz hálózat rekonstrukciója.....	116
2.4.6.2.. RC- 30. A szennyvízhálózat továbbépítése	117
2.4.6.3. RC-3. Egyéb, vízgazdálkodási programmal kapcsolatos feladatok	117
2.4.7. HC-16 Polgár Ipari Park, és iparterületek fejlesztése (TOP-1.1.1-15).....	117
2.4.8. . RC-19. Ifjúsági garzonház kialakítása, bérbe adható házak vásárlása, építése.	118
2.4.9. . HC-9. Energiahatékonyság és megújuló-energiaforrás használat fokozása (TOP-3.2.1-15)	118
2.4.9.1. RC-35 Az önkormányzati intézmények épületeinek energetikai korszerűsítése	118
2.4.9.2. RC-38 Lakóépületek energetikai korszerűsítése.....	118
2.4.9.3.. RC-42. József Attila Gimnázium és Szakképző Iskola (JAGSZI) felújítása	119
2.4.10. RC-37 Az M3 Outlet Center működésének segítése	119
2.4.11.. RC-39 A város civil. szakmai szervezeti és egyesületi kapcsolatainak erősítése	120
2.4.12. . RC-40 Az Önkormányzat gazdasági kapcsolatrendszernek erősítése.	120
2.4.13. . RC-41. Polgár Város Önkormányzatának Szervezetfejlesztése” elnevezésű projekt	120
2.4.14. RC-47 Az önkormányzat kötelező feladatain túli, önként vállalt pénzügyi és természetbeni támogatási rendszerének további fenntartása	121
2.4.15. RC-49. Közfoglalkoztatási programok.....	121
2.4.15.1. RC-50. Értéktérítő mintaprogramok	121
2.4.15.2. RC-51. Startmunka Mintaprogramok.....	122
2.4.16. RC-52 Stratégiai ingatlanvásárlások	122
2.5. A jövőkép: a településfejlesztési elvek, és a részcélok kapcsolata.....	123
2.6. A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve	124
3. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM	124
3.1. A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések (a település egészét érintő és az egyes szegregátumokra vonatkozó fejlesztések, programok meghatározása).....	124
3.2. A fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések, társadalmi kultúrával a szegregáció ellen:	124
3.3.2.5.1. Másságjegyek:	125
3.3.2.5.2. Az elmaradás területei:	125

3.3.2.5.3. A másságjegyekre koncentrálva az alábbi megoldási alternatívák megvalósítási munkája célszerű	125
3.4. A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések	126
3.3.1. Együttműködés megteremtése:	126
3.3.4. Folyamatos szociális munka megteremtése:	126
3.3.5. Törekvés a foglalkoztatás elősegítésére:	126
3.3.6. Törekvés a kora-gyermekkori, gyermekkori és iskolán kívüli fejlesztés és oktatás fejlesztésére:	126
3.3.7. Törekvés az egészség fejlesztésére:	127
3.3.8. Szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	127
3.4. Projektkészítési szempontok	127
3.4.1. Közösségi Beavatkozási Terv elkészítése	127
3.4.2. Settlement típusú programelem	128
4. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	129
4.1. Külső összefüggések	129
4.1.1. A stratégia illeszkedése a településrendezési eszközökhöz	129
4.1.2. A stratégia illeszkedése az ágazati stratégiákhoz	130
4.1.3. A stratégia illeszkedése az önkormányzat gazdasági programjához	130
4.2. Belső összefüggések	131
4.2.1. A célok logikai összefüggései	131
5. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI	134
6. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE	135
6.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek	135
6.2. Az integrált településfejlesztési stratégia szervezeti kereteinek meghatározása a stratégia megvalósításához	136
6.3. Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok	136
6.4. Monitoring rendszer kialakítása	137
6.4.1. Eredmények értékelése a megnyert és megvalósított pályázatok monitoringján keresztül, és éves KSH adatok alapján.	138
6.4.2. Interim (közbenső) értékelés	138
6.4.3. On-going (folyamatos) értékelés	138
6.4.4. Ex-post (utólagos) értékelés	138

Bevezetés

Polgár Integrált Településfejlesztési Stratégiája (továbbiakban ITS) a város középtávú, stratégiai szemléletű, megvalósítás orientált fejlesztésének legfontosabb irányait és beavatkozásait jelöli ki. 2020 évig kívánja megvalósítani a tervezett fejlesztéseket, az EU programozási ciklusához igazodva.

A nemzeti fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót az 1/2014. (I. 3.) OGY határozatban fogadta el a Magyar Országgyűlés. A koncepcióban a területi fejlesztések alapegységei a városok és a vidéki térségek együttműködésére épülő, a várost és vonzáskörzetét magában foglaló várostérségek. (szakmai kifejezéssel funkcionális várostérség – FVT) Lehatárolásuk alapulhat a különböző funkciók vonzáskörzeteit kimutató területi elemzésekre, de ugyanígy a térségi együttműködés hagyományokra és a térségi identitásminták eloszlására is.

Polgár társadalmi-gazdasági fejlődése megindult, és ezt a fejlődést a dinamikus településvezetés mellett elsősorban az M3 autópálya közelsége és a város megközelítését lehetővé tevő csomópontnak köszönheti. A közvetlenül a csomópont mellett elhelyezkedő Ipari Park egyik sajátossága, hogy a fejlődését nem a város eredeti funkciójának, nemzeti sajátosságú hagyományokon alapuló iparának, vagy a mezőgazdasági termelés és élelmiszeripar eredményeinek köszönheti, hanem az olcsó munkaerőre és kiváló logisztikai földrajzi helyzetre alapozott idegen befektetőknek.

Polgár a funkcióváltás hatására veszített korábbi szerepköréből, hiszen egyrészt a területpolitikai átrendezés miatt megszűnt az a kistérségi területi rendszer, amelynek központja volt, másrészt az új vállalkozás típusokkal gazdagodó Ipari Park a vártnál kevesebb munkahelyet teremtett, és a vártnál alacsonyabb szintű jövedelmet termelt a helyi lakosok számára.

A szomszédos Tiszaújváros fejlődése Polgártól eltérően dinamikusabb. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy a város megtartotta eredeti funkcióját, és a '60-as '70-es években megalapozott sajátosságú hagyományokon alapuló iparfejlesztést vitt véghez. Polgár nem rendelkezik ipari hagyományokkal, ipara elsősorban mezőgazdasági szerepkörére épült, és az elmúlt 25 év nem kedvezett a mezőgazdaságnak. Polgár lakosainak jelentős része helyi munkalehetőség hiányában a közeli Tiszaújvárosban vállal munkát, így fenn áll a veszélye annak, hogy a város szinte csak alvófunkcióval rendelkező szuburbán településsé válik.

Polgár járási szintű kisváros olyan sajátos mikrotérségi vonzáskörzettel rendelkezik, amely ugyan az OFTK-ban nincs külön megnevezve, azonban az elmaradottságok tekintetében körülhatárolható egységet képez. A várostérségi sajátos helyzetkép megváltoztatása a mezőgazdaság versenyképességének erősítésével, a biotermelés ösztönzésével, az agrármarketing tevékenység fejlesztésével és a helyi termékek támogatásával, a kék gazdaság elveinek fokozatos megvalósításával a fejlesztésekkel sajátos térségi képet formálhat.

A térség természeti erőforrása a termőföld. Elsősorban erre az erőforrásra alapozható a vállalkozási környezet fejlesztése ipari park létrehozásával, a meglévő továbbfejlesztésével, a klaszteresedési folyamat elindításával, erősítésével, valamint az üzleti, logisztikai, közlekedési és szolgáltatási háttér fejlesztésével, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével.

A mezőgazdaság versenyképességének erősítése a biotermelés ösztönzésével, az agrármarketing tevékenység fejlesztésével és a helyi termékek támogatásával lehetséges.

Azonban figyelembe véve a földterületek tulajdonviszonyait, akkor beláthatjuk, hogy az őstermelők, családi gazdaságok száma kevés. A területi tulajdonosi erőegyensúly eltolódást, elsősorban a háztáji házkörűli, és zárkerti lakossági tulajdonú területek aktivizálásával lehet ellensúlyozni.

A mezőgazdaság nem egyszerű árutermelő ágazat. A városnak és vonzáskörzetének újra fel kell ismerni, hogy a mezőgazdaság erőforrás. Mind emellett azt is fel kell ismerni, hogy a mezőgazdaság olyan erőforrás, amelynek a termelési feladatok mellett környezetvédelmi és foglalkoztatási feladatokat is magára kell vállalnia, hiszen a környezeti és szociális, közösségi szolgáltatási igények helyben keletkeznek, a szolgáltatások nem importálhatók. A nagyüzemi mezőgazdaság a saját profitját termeli, és a székhelye messze esik a kistelepülésektől, a kistelepülések csupán olcsó munkaerővel szolgálják ezeket a cégeket, azonban ezen túl a kistelepüléseknek kevés hasznuk van belőlük.

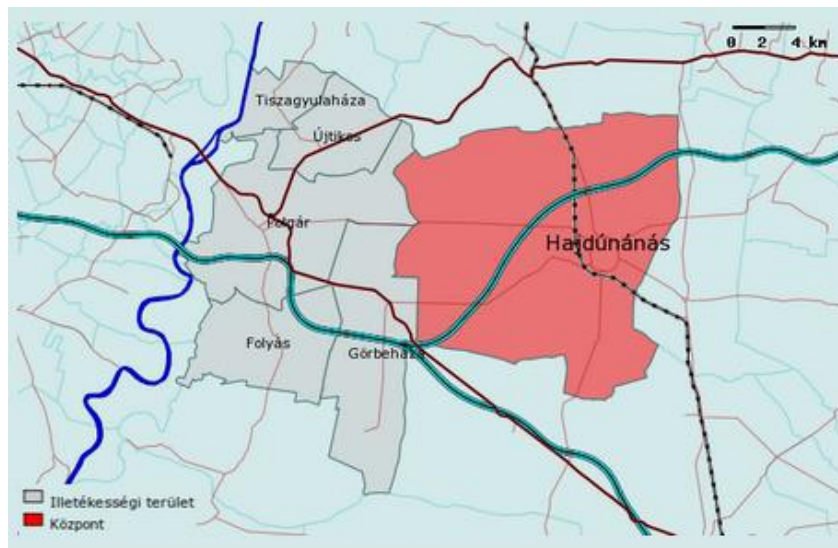
A megfelelő mezőgazdasági földhasználati és gazdálkodási rendszerek alkalmazása, Polgár jelenlegi, történelmi hagyományokon alapuló státuszának, társadalmi megmaradásának kulcskérdése. Ezt azonban csak „fenntartható” rendszerek képesek biztosítani, amelyek úgy állítanak elő jó minőségű, egészséges és elegendő termékeket, hogy közben megőrzik az élővilágot, a tájat, s benne az embert, közösségeit, kultúráját, munkát és megélhetést biztosítva a polgári népesség, a helyi közösségek számára. E feladatok egyidejű megoldására az iparszerű mezőgazdálkodás nem alkalmas, hiszen az egybefüggő, hatalmas területeken folytatott és automatizált nagyüzemi gépi földművelés kevés emberi, élőmunkát igényel.

Hajdú-Bihar megye területfejlesztési koncepció helyzetfeltáró munkarésze 2012-ben készült el. A vizsgálatokra alapozottan kijelenthetjük, hogy Polgár önálló várostérsséggel rendelkezik. Gyakorlatilag a kialakított új járás területi lehatárolása nyomán, sajátos kétközpontú térszerkezet alakult ki.

A járási székhely Hajdúnánás, azonban a térségen belül valódi várostérsségi települési környezettel Polgár rendelkezik. Ezen a helyzeten próbál korrigálni, hogy Folyás, Újtikos és Tiszagyulaháza Hajdúnánással közös önkormányzati hivatalt működtet, Tedej pedig önálló városrészzé vált Hajdúnánásnak, azonban a Hajdúnánási ITS Tedejt kivéve nem foglalkozik ezekkel a településekkel.

A várostérsségek kialakulásában fontos tényező a térség települései és egyéb szereplői közötti együttműködési készség. A sikeres fejlesztésekhez a megye koordinációs támogatása mellett aktív helyi/térsségi fejlesztési partnerségek működtetésére van szükség (non-profit, kormányzati, önkormányzati, for-profit szereplőkkel).

A közös táj és történelem a közös kulturális értékek szerepét erősíti. A hajdúvárosi múlt, a helyi identitás, összetartozás az együttműködés alapjait jelentik a járás közös kulturális gyökereit, a tájhasználat, és a tájhasználatához kötődő közös gazdaságfejlesztés pedig a várostérség fejlődésének legfontosabb erőforrása.



A Hajdúnánási Járási Hivatal illetékességi területe forrás: TEIR

Polgár Város Integrált Városfejlesztési Stratégiát a Képviselő-testület 73/2008. (V.22.) sz. határozatával fogadta el. A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 7. §-a az integrált településfejlesztési stratégiával kapcsolatban előírja, hogy: „Az önkormányzat a stratégiát legalább négyévente áttekinti, ellenőrzi és dönt arról, hogy továbbra is változatlan tartalommal alkalmazza, módosítja, vagy újat készít.” A Korm. rendelet alapján a Stratégia áttekintése és ellenőrzése szükségessé vált, a képviselő testület új stratégia készítésének szándékát 4/2015 (I.29.) sz. határozatában rögzítette.

Az új stratégia készítését nem csak az indokolja, hogy megváltozott a stratégiakészítés tartalmi követelményrendszere, hanem az is, hogy az IVS elkészítése óta eltelt időszakban a város társadalmi, gazdasági és környezeti helyzetében jelentős változások következtek be.

Ez évben készült el a járási székhely Hajdúnánás ITS-e, és a szomszédos Tiszaújváros ITS-e. Lassan, főleg a pályázati lehetőségek tekintetében pontosodik Hajdú-Bihar megye Területi Operatív Programja is. Ezek a fejlesztési stratégiák az országos programokon belül lokálisan azok a fejlesztési irányok, amelybe Polgár járási szintű kisváros integrálódhat.

A jellegzetesen településhiányos járási térségen belül a térszerkezet szempontjából Polgár a kistelepülésekről könnyebben elérhető, mint a járási székhely. A térségre jellemző népességcsökkenés, és az alacsony gazdasági növekedés felveti a kérdését, hogy a fejlesztésekkel erősödő városi funkciók milyen hatással lesznek a környező településekre.

Polgár kedvező térségi szerepét kiváló logisztikai adottságai erősítik, így lehetőség nyílik a város gazdasági multiplikátor jellegének erősítésére vonzáskörzetének gazdasági fejlesztésére.

A járást összeköti a történelem, az ember és a táj sajátos kapcsolatában

2. HELYZETILEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1. A vizsgált tényezők elemzése

2.1.1. Az erőforrások és az erőforrások tulajdonviszonyainak kapcsolata

A térségi létezés alapjai a természeti erőforrások, amelyek használatából akkor élnek meg a közösségek, ha úgy tartják fenn erőforrásaik használhatóságát, hogy az nemzedékeken keresztül biztosítsa a táj emberi közösségfenntartó képességét. A táj közösségfenntartó képessége alapvetően a hozzáadott emberi munka minőségén múlik. Az erőforrások fenntartása, a táj gondozásának minősége jelenti az emberi közösségek életterének minőségét.

A térségi létezés alapkérdését jelenti, hogy a természeti erőforrások hasznából az itt élő közösség milyen módon részesül? Az erőforrások hasznát a maga javára szedheti, vagy ha ez önmagában nem lehetséges, akkor legalább olyan formában részesül-e környezetének hasznából, amely az emberi élet színvonalát megfelelő szinten tartja? Tehát a kérdés az, hogy a táji erőforrások biztosítják-e az ott élők számára, és milyen minőségben az életnek azt a színvonalát, amelynek hatására az itt élő emberi közösségek biztonságban érzik magukat?

Éppen ezért fontos része minden társadalomfejlesztésre irányuló tervnek a természeti erőforrások, és az itt élő nép együttes vizsgálata, és e két tényező relációját befolyásoló egyéb tényezők között a legfontosabb kérdéskörnek, az erőforrások birtoklásának és a közösségek méltányos részesedésének kérdése tekinthető. Ez a helyi közösségek létezését befolyásoló legalapvetőbb tényező, mert a közhiedelemmel ellentétben nem természetes jelenség sem az elvándorlás, sem a népességfogyás.

2.1.2. A tulajdonviszonyok méltányossága

Polgárnak és Hajdúnánásnak közös a történelme. A két várost egyszerre sújtották a történelem viharai, az elnéptelenedések, és újjáépülések, amelynek okaként kevésbé a háborúk, sokkal inkább a magyar főurak profitérdekei voltak okozói.

A méltányosság elve alapján a legfontosabb történelmi kérdés, hogy a helyi közösségek milyen elosztással részesülnek a természeti erőforrások hasznából. Az elvándorlást és a népességfogyást csak az veheti természetes jelenségnek, aki az embereket a termelés érdekében szükséges velejáróként humán erőforrásnak tekinti.

Ha csupán termelési jellemzők alapján humán erőforrásnak tekintik az embereket, akkor az olcsóbb, alacsonyabb összegekből, kisebb pénzből fenntartható gépi erőforrást, és az ebből származó profitot nézve a humán erőforrás feleslegessé válik. Ez a felfogás a tájban élő emberi kultúra pusztulásához vezet.

Ha a természeti erőforrások hasznát nem a helyben élők szedik, akkor csak munkaerejük áruba bocsátása révén juthatnak jövedelemhez. Az erőforrásokat használó, idegen tulajdonú vállalkozások, a nagyobb vállalkozási nyereség elérésének érdekében a túlkínálati munkaerőpiac fenntartásában érdekeltek, és ez a munkaerő árát tartósan alacsony szinten tartja, amely anyagi-pénzügyi deprivaltságot hoz a térségben élőknek.

Ez áll a népességfogyás és az elvándorlás hátterében, és ez egyáltalán nem természetes jelenség, ezért nincs a tájnak sem természetes népességfogyása, sem természetes elöregedése, sem természetes elvándorlása, csak ok, és okozati körülmények vannak.

2.1.3. A várostérség értelmezése

A területi vizsgálatok értelmezésének egyik kulcskérdése a lehatárolás metodikája, annak sajátosságai és következményei. A városok vonzáskörzetét több funkció térbeli szerveződése jelöli ki. Egyrészt a foglalkoztatás, a munkaerő-piac, ugyanis általában a város kínál több munkahelyet a környékbeli településeken élők számára, melyeket napi ingázással érhetnek el. Másrészt a városi szolgáltatásokat (közszolgáltatások, közigazgatási szolgáltatások és egyes rendszeres lakossági ellátást szolgáló üzleti szolgáltatások) a környékbeli településekről igénybevevők lakóhelye is kijelöli a vonzáskörzet határát. Adott esetben a városi vonzáskörzetet azok a városkörnyéki települések is kijelölik, melyek termékeiket a város piacán értékesítik, illetve különböző keresleti igényeiket ott elégítik ki.

A gyakran előforduló módosítható területi egység problémájára megoldás a vonzáskörzettel való együttes kezelés vagy a településmorfológia sajátosságainak figyelembevétele. Természetesen egyik megoldás sem tökéletes, utóbbinál például a látszólagos regionalizáció következményei nehezítik az értelmezést. Ezért a vizsgált térség ismerete elengedhetetlen a pontos és tényszerű vizsgálatok elvégzéséhez.

A városok és városias térségek számos tipizálásával találkozhatunk, és az egységesítést nehezíti, hogy az egész térségre vonatkozó elemzés kevésnek mondható. Természetesen Bécs, Berlin, az új tagállamok fővárosai és a nagyobb városok elsőbbsége, teljesítménye megkérdőjelezhetetlen a régióban, a kis és közepes népességű városok komplex feltárása még várat magára. Éppen ezért megengedhető, hogy akár egy megyén, sőt akár járáson belül is, ha a megegyező problémakörök által körülhatárolt és több települést is érintő,

magközponttal is jellemezhető térséget találunk, azt nevezhessük várostérségnek, még akkor is, ha a területi egység problémájával foglalkozó urban audit adatbázis vagy az ESPON 3.4.3 jelentés (ESPON 2006) vagy a NUTS szintek ezt másképpen kezelik.

2.1.4. Térszervező erők

Fontos regionális térszerkezeti tengely a Debrecen–Hajdúböszörmény–Polgár-Tiszaújváros–(Miskolc) útvonal. A térszerkezeti vonal fejlődésének komoly lökést adott a megépült M3 és M35 autópálya. A térszerkezettelépülési textúrát tekintve elmondható, hogy a Hajdúságban és a Hortobágy peremén egymás szomszédságában közép- és kisvárosok megszakítatlan sorát figyelhetjük meg, ahol a városi ellátó funkciók általában csak a saját közigazgatási határig érvényesülnek.

Polgár városa sem tudja térszervező funkcióját teljes mértékben betölteni, annak ellenére, hogy rendelkezik a környéken élő lakosság ellátásához funkcióval, azonban nem rendelkezik várostérségi gazdasági multiplikátorokkal.

A Polgári Ipari Parkban jellemzően ipari-, ipari logisztikai jellegű tevékenységeket végző vállalkozások települtek meg, azonban a térség legfontosabb erőforrása a mezőgazdaság. Magától vetődik fel a kérdés, hogy a legfontosabb természeti erőforrásra miért nem épül feldolgozóipar, és logisztika, ami a térség gazdasági helyzetét javítaná?



Egyek, Görbeháza, Polgár, Tiszacsege, Újtikos, Folyás Tiszagyulaháza újfajta stratégiai gazdasági együttműködésének színtere lehet a várostérség legfontosabb közös természeti erőforrása, a termőföld közösségi hasznosítása. Az állattenyésztés és a növénytermelés kiváló minőségű alapanyagokat kínál a feldolgozóipar megtelepedéséhez.

2.1.5. A nagyüzemi mezőgazdaság és a mezőgazdasági feldolgozó kisipar

Méltányosabb lehet a természeti erőforrások elosztása, ha a nagyüzemi mezőgazdaság és feldolgozóipar mellett feltűnnek a helyi manufaktúrák. A termékeket és a piacukat tekintve a nagyipar és a kisipar nem konkurenciája egymásnak, sőt serkentőleg hat, széles skálájú tájjellegű termékválaszték kialakulásához vezet. A nyersanyagot feldolgozó kivállalkozások számára a kis léptékű, és nagy élőmunkaigényű biogazdálkodás, családi vállalkozások, őstermelők, lakóház körüli, illetve háztáji módon kertészkedők, zártkertekben földet művelő lakosság, állattenyésztők szolgáltathatnak nyersanyagot.

A mezőgazdasági kisipar és a nagyipar együttélésének voltak jó példái a 90-es években. A 90-es évek előtt a szocialista tábor legvidámabb barakkjaként értékelték bennünket külföldön, és ez éppen ennek a 70-es évek elejétől beindult gazdasági modellnek volt köszönhető. Talán néhányan még emlékeznek a GMK-k világára, amely a rendszerváltást megelőző évek sajátosan magyar gazdasági terméke volt.



Biogazdálkodás oktatás és konferenciák

„KKV-k a fókuszban”

- Munkaerő-piaci hozzáférés a munkakeresők és az inaktív személyek számára
- A nem dolgozó és nem tanuló fiatalok fenntartható munkaerő-piaci integrációja
- Az életen át tartó tanulás lehetőségeihez való hozzáférés ösztönzése, a munkavállalók készségeinek és kompetenciáinak naprakésszé tétele, továbbá az oktatási és képzési rendszereknek a munkaerő-piaci igényekhez való jobb igazítása
- A munkavállalók, vállalkozások és vállalkozók alkalmazkodása a megváltozott körülményekhez
- A szociális gazdaság és vállalkozások ösztönzése

2.2. Polgár és a várostárság fejlesztésének motorjai

2.3.1. házkörüli-, háztáji-, zártkerti kertészkedés, és állattartás

A várostársági települések által közösen kialakított és megvalósított fejlesztés a lakossági házkörüli-, háztáji-, zártkerti kertészkedés, és állattartás

2.3.2. terméknyersanyagok feldolgozóiparának megtelepedése

A várostárság fejlesztésének központi orientációja Polgár ahol összhangban a kormányzati és megyei szintű fejlesztésekkel a növénytermesztés és állattenyésztés által előállított terméknyersanyagok feldolgozóiparának megtelepedéséhez Ipari Park és logisztikai bázis, valamint a helyi kisüzemi manufaktúrák, kkv-k elindulását segítő mezőgazdasági inkubátorház épül.



2.3.4. nyitott beavatkozási tér

A beavatkozás terei nem zártak, akár több várostérségből is épülhetnek

2.3.5. térségi együtt tervezés víziója

A beavatkozás sikere hosszú távon térségi együtt-tervezést prognosztizál, hiszen a projekt következő lépései a hatékonyság növelésének lehetőségeként ezt a lehetséges irányt vetíti előre. Ezzel nem csak a közpénzekből megvalósuló térségi fejlesztésekben, de a települések gazdálkodásában és tervezésében (terület-településrendezési és településfejlesztési tervezés, helyi adópolitika) is a térségi, a várost és vonzáskörzetét szerves egységben kezelő szemléletet és gyakorlatot lehet alkalmazni.

2.3.4. népműveléssel, népfőiskolával a természeti környezet értékeinek megőrzéséért

A természeti környezet értékeinek megőrzésére, a belső városi zöldfelületek és a várost övező ökológiailag értékes területek közti kapcsolatok erősítésére a biokertészkedéssel, állattartással kapcsolatos ismeretek terjesztésével, a népfőiskolai módszerek alkalmazása hatékony eszköz. A helyi népfőiskola a helyi gazdálkodás tanításán és szervezésén túl a népműveléssel, és a nép önművelési képességének erősítésével szolgálja ezt a célt.



Ha a szociális szövetkezet a tevékenységét népfőiskolai jelleggel bővíti, akkor megnyílik az út, egy rendkívül differenciált felnőttnevelési intézményhálózat és egy városi társadalmi mozgalom létrehozására, amelyben az oktatás rendjét a hosszú (több hónapos, -éves) és rövid (néhány napos, hetes), de rendkívül sokirányú tanfolyamok alkotják.

A népfőiskola kialakítása összeköthető gazdaképzéssel, amelyre a későbbiekben több rétegű szövetkezeti mozgalom is épülhet. Nevelési eszményének sarkalatos pontja a helyi identitástudat, a népi-nemzeti kultúra ápolása, kiteljesítése, amely azonban nem a kirekesztést, hanem az összekapcsolás jelentését hordozza magában a kultúra által: a tisztességet és emberséget, a tiszteletet, a megbecsülést önmagunk és mások értékei iránt.

Az önkormányzati közmunkaprogramokon általában a város szegényebb rétegei vesznek részt, és szinte magától értetődik, hogy a munka világába való visszavezetés során a képzésre és az oktatásra legalább annyira szükség van, mint a munkába járás rendszerességének, társadalmi igénnyé tételére.

A fejlett városi mezőgazdaság megvalósításához műveltebb, széles látókörű polgárookra, állampolgári nevelésre van szükség. A jelentős társadalmi gondok orvoslására első ütemben az önkormányzati programokkal együtt megvalósítható egyéni kompetenciák megszerzésére kerülhet sor.

Ezt a megszerzett tudást azonban ápolni kell, ki kell fejlődnie a résztvevők egyéni önművelődési igényének, erre a szociális szövetkezet intézményfejlesztése látszik a legmegfelelőbbnek.

Az intézményfejlesztés első ütemében a városi kertészkedés társadalmi mozgalmának kiépítése érdekében a kertészkedés technikai tudásának átadására-a megszerzett tudás ápolására kerül sor.

2.3.5. helyi közösségek

A házkörüli-, háztáji-, zártkerti kertészkedés, és állattartás közösségi formái szervezett és spontán módon alakuló erős helyi közösségeket formálnak, amelynek alapja a család, és a családhoz, valamint a helyi hagyományokhoz kötődő kultúra.

Az 50-es években a kolhozmozgalommal a magyar parasztság és paraszti kultúra lassan számolódott fel, hiszen a nagyüzemi jellegű gazdaságokba munkások kellettek. Ezzel párhuzamosan számolódott fel a családi munkamegosztáson alapuló gazdaság, és maga a nagycsalád intézménye, és lassan felbomlottak a szomszédsági kapcsolatok, és átalakult a faluközösségek rendszere is.

A parasztokból lett munkások pedig generációkon keresztül elfelejtették a paraszti kultúrát. A jelenség nem egyedi, és vannak jó példák is a megoldásra, ehhez azonban vissza kell mennünk a 19. század végére, amikor Európa jelentős része hasonló problémával nézett szembe. A népfőiskolai mozgalom Dániából indult, és elsősorban a skandináv országokban bevált, és kitűnő gyakorlat. A népfőiskolai gondolat megteremtője Nicolaj Frederik Severin Grundtvig (1783-1872) dán költő, történész, ev. püspök, akinek sugallatára tanulni vágyó fiatal gazdák egy csoportja 1844-ben az észak-slesvigi Röddingben, Dániában megalakította az első népfőiskolát.

A felnőttoktatásban betöltött szerepüket tekintve a legjelentősebb központok, intézmények működnek Európában: Hollandiában, Németországban, Ausztriában, Belgium flandriai részében, Franciaországban, Svájcban, Írországon és Angliában. Magyarországon az első népfőiskolai tanfolyamok az 1910-es években szerveződtek, és a 30-as évek közepére a szórványos kezdeményezések a parasztfijúság művelésének, az iskolán kívüli népművelésnek széles körű mozgalmává fejlődtek. Céljuk az önművelésre ösztönzés, látókörbővítés, a gyakorlati képzés, olyan jól felkészült, önállóan gondolkodó fiatalok képzése, akik felelősségtudó tagjai lesznek a községnek. Annak idején tevékenységükre nagy befolyással volt a népi írók mozgalma, élükön Móricz Zsigmonddal, Németh Lászlóval, akik írásaikkal, a népfőiskolákon tartott előadásaikkal, az ügy érdekében történt

A helyi közösségek szerveződése a népfőiskolai módszerek szerves része szerte a világban Dániától Európán és Amerikán keresztül Izraelig.

Ha a saját termékeiket önállóan értékesítő termelők teljesen kiszolgáltatottak a nagyobb integrátor- és felvásárló szervezeteknek, akkor nem jön létre megfelelően színvonalas, és jövedelmező városi agrárgazdálkodás Polgáron. Az önálló kistermelőknek, családi gazdaságoknak nincs alkupozíciójuk, nem tudnak maguknak kedvezőbb felvásárlási feltételeket kialakítani.

A termelők a felvásárlókkal, a feldolgozókkal és a kereskedelmi láncokkal szemben alárendelt szerepet töltenek be, miután az előbbi okok miatt is, a termelők árérvényesítő képessége gyenge, ebből szövetkezés hiányában következően termékeiket gyakran nyomott áron

értékesítik. Mindeközben a nagyobb nyereséget a kisebb kockázatot vállaló felvásárlók és feldolgozók „fölozik le”.

Az oktatást is magában foglaló közmunkaprogramokkal párhuzamosan az Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtár városi programjain, rendezvényein kulcsszereplő lehet a városi kertészkedés társadalmi mozgalmának kiépítése érdekében.

A városi kertészkedési mozgalom kiszélesítése egyben megteremti a helyi mezőgazdaságnak azt a mennyiségi és minőségi tömegbázisát, amelyre helyi szövetkezeti módon szervezett kereskedelem épülhet. Erre kezdeti stádiumban a legalkalmasabb a Csemete Szociális Szövetkezet, amely agrárszolgáltatásainak körét bővítheti kereskedelemmel, és feldolgozással.

A Csemete Szociális Szövetkezet a környéken élő sok alacsony iskolai végzettségű, szociálisan rászorult embernek nyújt már ma is szezonális megélhetési lehetőséget azzal, hogy Polgáron le tudja adni például a begyűjtött gyógynövényeket, mezőgazdasági terméket.

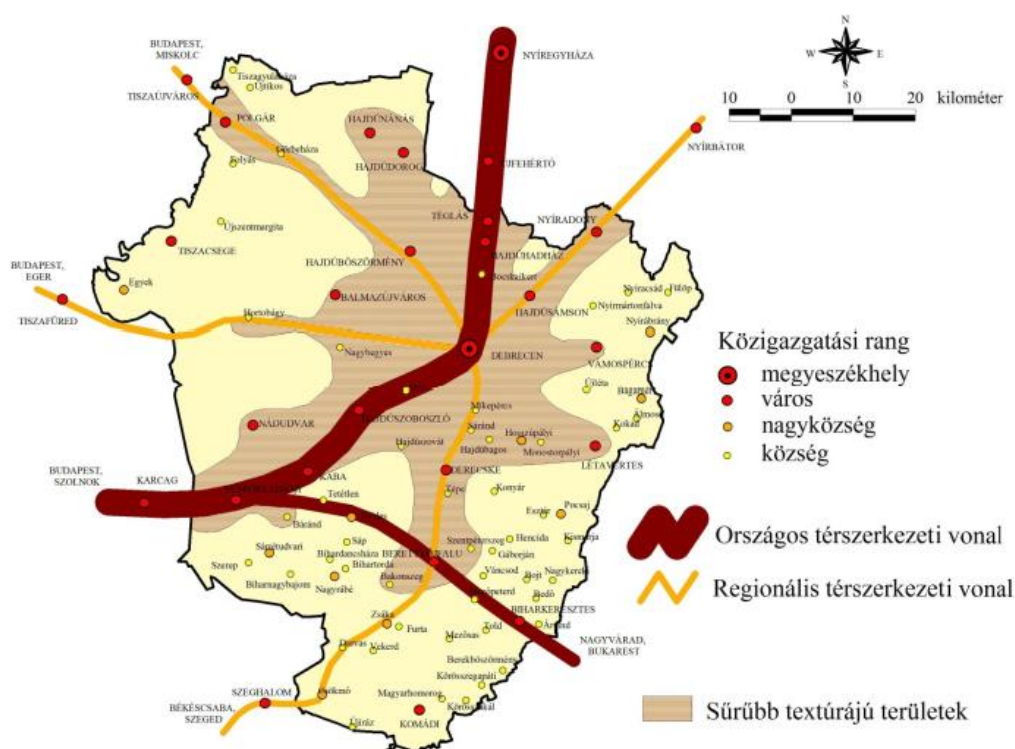
A zöld terület karbantartásra kötött szándéknyilatkozat, amit a Polgár Város Önkormányzatának Városgondnoksága és a Polgári CSEMETE Szociális Szövetkezet közötti szerződés ma is lehetőséget ad az önkormányzati tulajdonban levő parkerdő, erdősávok, gondozásra. Ezzel a településen élőknek is szebb élhetőbb környezetet biztosít. Hasonlóan a városi termőterületek, bevonásával olyan sajátos kertészeti aktivitás érhető el, amellyel termékfelesleg képződik.

2.3.6. egyének és családok „védművei”

Az egyének és a családok „védművei” a helyi közösségek. A települési szolgáltatások, óvoda, iskola alapvető fontosságúak elsősorban az identitástudat kialakításában, és az egyéni szocializáció kialakulásában. Polgáron az általános iskola kiváló munkát végez, és sajátosan hatékony programmal rendelkezik, amely megvalósításra kerül, közvetíti a tisztesség és az emberség alapértékeit a gyerekek felé a pedagógusok szakszerű munkáján keresztül. Az általános iskola sok esetben kompenzálja azokat a feszültségeket, amelyek a deprivált helyzet, és a család kulturális lemaradásának következménye. Ez a tananyag elsajátíttatásán túl az iskola legfontosabb feladat, amelyet elismert sikerrel végez, azonban ez a nevelés 14-15 éves korban sok esetben véget ér. Ezt a munkát nagyon fontos a középiskolában folytatni, és erre kiváló lehetőségeket kínál a helyi JAGSZI. Fontos lenne központi forrásokból támogatni a különösen deprivált helyzetű családok középiskolába jelentkező tanulókat, kollégiumi ellátás biztosítása mellett, mentori szolgáltatással. A magyar történelemben például a Debreceni Református Kollégium is így működött.

2.4. Polgár zászlóshajó szerepe a várostérségi elmaradottság felszámolásában

Ma az erőforrás viszonylagos gazdagsága ellenére a várostérség minden szempontból jelentős elmaradást mutat. Polgár és várostérsége jellemzően vállalkozásiányos, munkanélküliségi rátája magas, a lakosság anyagi és pénzügyi szempontból deprivált helyzetű. Ennek okán az ITS ezért túlmutat a város határán azzal, hogy erősíti Polgár térszervező erejét tekintettel várostérsége hátrányos helyzetére.



Polgár járási szintű kisváros stratégiai programjaiban, a várostérség zászlóshajójaként, érvényre kívánja juttatni mikroagglomerációja érdekeit, stratégiai dokumentumainak tervezésében partnereinek tekinti térsége településeit.

A várostárségi együttműködés feltétele, hogy a város biztonsággal úgy működtesse saját intézményeit, hogy azok ne csak a városi közösségek számára szolgáljanak, hanem a lehetőségekhez mérten pótolni tudjanak olyan funkciókat, amelyek a környező kistelepülésekről hiányoznak.

Az egészségügyi ellátás, megszervezése megtörtént, a PETÉGISZ szakorvosi ellátást, és orvosi ügyeletet is biztosít. Most elsődleges szempont az oktatásfejlesztés a bölcsődétől a középiskoláig. Kulcseleme a JAGSZI fejlesztése.

Szintén kulcselem lenne a Városi Sportcsarnok, és rendezvényközpont megépítése. A várostérségi jelentőségű komplexum nagy létszámú tömegrendezvények és sportesemények rendezésével a társadalmi kohézió, és a helyi identitás erősítése szempontjából fontos.

2.5. A vizsgált tényezők egymásra gyakorolt hatásának összevetése

A város vonzáskörzetének kiterjedése egyrészt azon múlik, hogy intézményeivel, az intézmények fejlesztéseivel mennyire tudja pótolni azokat a funkcióhiányokat, amelyekre térségében igény mutatkozik, másrészt pedig azon múlik, hogy a természet adta erőforrásait, a termőföldet, és autópálya melletti helyzetéből adódó lehetőségét mennyire tudja kihasználni.

A meglévő Ipari Park vállalkozói jellemzően hálózati beszállítói jellegű termék előállítását végnek, kisebb részük kereskedelmi szolgáltató, illetve logisztikai vállalkozás. A vállalkozói környezet kialakításakor –különösen a mezőgazdaságban előállított termékek terén- érdemes figyelembe venni, hogy a járási szintű kisvárosok a helyi és kistérségi közösségek együttműködéseinek centrumai lehetnek, így már a fejlesztések tervezésének tekintetében is a jó partnerség gazdasági közösség-szervező erő lehet.

Mezőkövesd-Tiszaújváros logisztikai tengely keleti irányú kiterjesztésével Borsod és Hajdú-Bihar megyét összekötő kapocs lehet a Polgári Ipari Park logisztikai szerepkörének erősödése. Az Ipari Parkban működő vállalkozások száma nem dinamikus tempóban ugyan, de folyamatosan nő.

A vállalkozói környezet az elmúlt években nem esett át jelentősebb változásokon. A hullámozóan hol stagnáló, hol gyengülő eredményességet pozitívan befolyásolhatja a járási gazdaságot támogató intézményrendszer. Polgár és városkörnyéke összehangolt komplex fejlesztését szolgálja az integrált városfejlesztési stratégia.

2014-2020 ciklus nagy kihívása lesz a mezőgazdaság fejlődése. A korábbi években az ágazat egyes szakterületein megvalósultak bizonyos gazdasági integrációk, azonban a térségi hálózati csomópontok kialakulásai - jelen gazdasági program megírásának idején, a várható fejlődés tükrében - még valójában kezdeti stádiumban vannak. Az erőforrások birtoklása és hasznosítása nemzetstratégiai kérdés.

Ma a földbirtokrendszerek, kontra családi gazdaságok viszonylatában a tulajdonosi szerkezet kialakulása zajlik, azonban ennek konszolidálódása után a magyar mezőgazdaság az ország húzóágazata lesz.

Elsősorban a kereskedelem és a kereskedelemmel összehangolt minőségbiztosítási rendszerek kialakításában, a tudásbázisok hasznosításában várható áttörés, és a mezőgazdasághoz kapcsolódó nagykereskedelem, logisztika területén várható integráció.

Ebből a szempontból pozícionálni szükséges a várostérséget, és a térségi szerepköröket.

Polgár járási szintű kisváros stratégiai programjaiban, a kistérség zászlóshajójaként érvényre kívánja juttatni mikroagglomerációja érdekeit, stratégiai dokumentumainak tervezésében partnereinek tekinti térsége településeit.

2.5.1. Kiváló logisztikai pozíció kihasználása a Járásközpont és Polgár együttműködésében

A logisztikai központ szerepkörre már a korábbi területi tervezési dokumentumokban is alkalmasnak tartott Debrecen mellett elsősorban az M3-as és M35-ös autópályák csomópontjához közel fekvő Polgár logisztikai funkciói erősödhetnek, ennek során a várostérség felzárkóztatása érdekében a legfontosabb erőforrásnak a termőföld használatának kellene előtérbe kerülnie.



Polgár kedvező közlekedés-földrajzi helyzetű ipari parkja Hajdú-Bihar megyében a legvonzóbb a betelepülők számára. Ez jó referenciát ad arra nézve, hogy létrehozható egy a várostérségi mezőgazdasági termelésre alapozott feldolgozóipar is, erre a logisztikai helyzetre alapozottan. A térségi statisztikák, és a sikeres Polgári Ipari Parkba települt vállalkozások egyértelműen azt mutatják, hogy a rendelkezésre álló természetes erőforrás használatától elkülönült az ipar. Jellemző, hogy a megyében működő ipari parkok esetében komolyabb külföldi befektetői érdeklődés elsősorban Debrecenben és Polgáron figyelhető meg.

2.5.2. A kedvező logisztikai helyzet a térségi erőforrások használatát lendületbe hozhatja

A vállalkozói szektor duális szerkezetében a várostérségben jelentős problémák vannak. Hajdú-Bihar megyében a multinacionális vállalatok megyében megtelepült egységei saját hálózataikon belül mutatnak magas szintű termelékenységet, míg a kis- és középvállalkozások

produktivitására nagyarányú leszakadás jellemző. Sem a várostérségben sem Polgáron és a remélt beszállítói KKV-szektor nem alakult ki, sőt a vállalalkozási aktivitás inkább negatív irányú. Azonban a vállalkozó kedvet mutatja a szolgáltató szektor viszonylagos erőssége Polgáron.

Magától értetődő, hogy ha a várostérség felzárkóztatására törekszünk, akkor nem hagyható figyelmen kívül a legfontosabb erőforrás. A helyi gazdasági teljesítmény, és ezzel szoros összefüggésben a depriváció csökkenési esélyeinek szempontjából nem a multinacionális vállalatok mérvadóak, hanem sokkal inkább a kis és közepes méretű társas vállalkozások, amelyek akkor képződnek, ha a helyi erőforrások használata hozzáférhető. A termőföld használatát azonban korlátozzák a földek tulajdonjogai, hiszen idegen tulajdonon a helyben lakók nem gazdálkodhatnak. Ha nincs nyersanyag, nincs mihez hozzáadott értéket adni, ezért elsősorban a nyersanyagtermelés helyi feltételeit kell megteremteni.

A termőföld használata a deprivált térség számára alapvető létszükséglet, erre felhívja a figyelmünket a táj történelme, a Hortobágnak mint tájseb kialakulásának története, amely egy törpe kisebbség, Magyarország kapzsi nagyurainak volt köszönhető, akiknek jobban megérte export állatokat tartani, mint parasztokat, akik a földet művelik.

Érdemes megvizsgálni a történelmi birtokkoncentráció, és a birtokkoncentrációkkal összefüggő elvándorlás, Polgár és a hortobágyi települések esetében a teljes elnéptelenedés, a fokgazdálkodás megszűnésének, a hortobágyi erdők kivágásának körülményeit, és magunktól is könnyen megeljük a történelmi egyezőségeket.

Mit lehet tehát tenni? Ez a sajátos helyzet felveti a településekhez tartozó, de a nagyüzemi mezőgazdaságba még nem integrálódott földek, a kis és családi, egyéni gazdálkodók támogatását, valamint a háztáji gazdálkodás felelevenítését, és a házkörüli önfenntartó gazdálkodás lehetőségeinek, a lakóházak közvetlen közelében levő kertek, hátsó udvarok hasznosítási kérdéseinek vizsgálatát. Erre a nagyon érzékeny kérdésre próbál választ találni az ITS az integrált település-mezőgazdasági programjában.

A térség gazdasági fejlődésében a jó termőképeségű földek, és a helyiek tenni akarása, szorgalma, mint erőforrás minden bizonnyal meghozná a kellő eredményt, ha van erre befektetői forrás, és pályázati lehetőség az önkormányzat és a vállalkozások számára.

A beszállítói programok ösztönzése, kutatási és innovációs együttműködések támogatása, középvállalati exportösztönzés a Debreceni Exportösztönzési Programmal összhangban és együttműködve, valamint kapcsolódó vállalati finanszírozási és innovációs tanácsadás, élénkítheti és fellendítheti térség gazdaságát.

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1. A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

A vállalkozói szektor duális szerkezete Polgár Ipari Parkra is éppen úgy jellemző, mint Magyarország egészére. A cégek Polgár Ipari Parkban megtelepült egységei, saját hálózataikon belül is magas szintű termelékenységet mutatnak, míg a helyi kis- és középvállalkozások produktivására nagyarányú leszakadás jellemző. Probléma, hogy kevés az olyan vállalat, amely köré – külföldi tőkének tulajdonított technológiai és szervezeti modernizációs hatások közvetítésére is alkalmas – KKV-szektor fejlődését generáló beszállítói hálózat épülhetne.

Bár akad néhány pozitív példa is, mégis általánosan az jellemző, hogy a helyi kis- és középvállalkozások sikeres beszállítóvá válása, inkább egyedi, mintsem a vállalkozások széles köreire jellemző jelenség. Miután a nagyvállalatok erős területi koncentrációt mutatnak, a beszállítói hálózatok fejletlensége, illetve a kis- és középvállalkozások versenyképtelensége területi különbségeket generáló probléma is.

Feltűnő, hogy Polgár Ipari Parkra nem jellemző, hogy a megtelepült vállalkozások a helyi természeti erőforrások fenntartható használatára építenének. E helyett az olcsóságában fenntartható munkaerő használatának lehetősége, a rendkívül kedvező logisztikai pozíció, a kedvező pályázati lehetőségek, az állami támogatások igénybevétele, és bizonyos adókedvezmények teszik vonzóvá a befektetők számára a várostérséget.

Ez azonban azért nem fenntartható, mert ha ebben az egyensúlyban akár egyetlen elem is változik, például emelkednek a bérek, csökkennek az állami támogatások, akkor fenn áll a veszélye a betelepült vállalkozások elköltözésének.

Könnyű felismerni, hogy az az ipar, amely helyi nyersanyagokra épít helyhez kötött, és helyi nyersanyag beszállítókból hozza létre beszállítói hálózatát, kevésbé érzékeny, alapvetően nem függ pályázati lehetőségektől, az állami támogatások rendszerétől, azonban sokkal jobban szolgálja a helyi érdekeket. A térség legfontosabb erőforrása a termőföld, történelmi hagyományokon alapuló húzóágazata a mezőgazdaság, és ebből is kiemelkedő az állattenyésztés szerepe.

Ma a mezőgazdaságban kétféle irányvonal tapasztalható. Az egyik a nagyüzemi monokultúrákon alapuló, nagy teljesítményű gépekkel megvalósított, kevés élőmunka igényű nyersanyag tömegtermelés, a másik a magas minőséget előállító, azonban magas élőmunka

igényű biokultúrákon alapuló kis léptékű termelés. A piaci értékesítési áron keresztül azonban könnyű felismerni azt is, hogy éppen ez az általánosan elterjedt tömegtermelési logika teszi értékeesebbé a különlegesen magas minőséget. Ez a mezőgazdaságra különösen érvényes, hiszen már ma is akár kétszeres, két és félszeres magasságú áron értékesíthető az ellenőrzött minőségű szermaradványmentes élelmiszer.

Ezek termelését, és feldolgozását, annak manufakturális jellege folytán a nagyüzemi mezőgazdaság kevésbé vállalja fel. A manufakturális termelés és feldolgozás nem konkurenciája az iparszerűnek, hiszen csak abban egyező, hogy mindkettő mezőgazdasági termelést folytat, azonban eltérő kereskedelmi szférában értékesít, eltérő vásárlói körben, eltérő piacon mozog.

Könnyű belátni, hiszen a helyi tapasztalatok is alátámasztják, hogy az iparszerű nagyüzemi mezőgazdaság a tér biológiai és társadalmi szerepeinek rovására kizárólag csak a termelési feladatokra irányítja a figyelmét. A megoldásokat, technológiai folyamatokat kizárólag azok termelékenysége, gazdaságossága alapján választja ki, vegyszereivel szennyezi biológiai környezetét, és érzéketlenül független a társadalmi-szociális környezetétől.

Látni kell például Egyek, vagy Újszentmargita példáját, ahol annak ellenére, hogy az iparszerű mezőgazdaságot művelő Agrárgazdaság kft. egy prosperáló gazdaság, mégis riasztó szociális problémákkal küzdenek a települések. Hasonló problémákkal küzdenek a térség keleti oldalán a Tedej Cégcsoport nagyüzemi mezőgazdasága által ölelt települések is.

Az iparszerű mezőgazdasági nagyüzemi termelés koncentrációra és centralizációra törekszik, igyekszik minél nagyobb „homogén” területeket kialakítani. Célja a profit termelési folyamat növelése. A profitnövekedést általában a megtermelt áru mennyiségének növelésével éri el, ennek érdekében egyre több mesterséges anyagot használ, a vegyszer műtrágyázáson és gyomirtáson keresztül, a késztermékek vegyszerezéséig, adalékanyagozásáig, és egyes külhoni tapasztalatok azt mutatják, hogy valószínűleg a jövőben az egyes termelők a minél nagyobb profit elérése érdekében a génmanipulált termékek előállításától sem fognak visszariadni.

Napjainkban a nagyipari mezőgazdaság mesterséges erőforrásokkal, egyre magasabb fokúan automatizált gépi munkával, és egyre kevesebb élő munkával próbálja fokozni profitnövekedésének hatékonyságát. Hatalmas latifundiumok kerültek egy-egy család birtokába, és megfigyelhető, hogy ahol ezek a nagybirtokok körbeveszik a településeket, ott növekszik a munkanélküliség, a szegénység általánossá válik, a helyi lakosság elvándorol, a település vagy kihal, vagy az elhagyott házakba mélyszegény népesség települ.

Megfigyelhető az is, hogy az iparszerű mezőgazdaság elterjedésével párhuzamosan történik meg az élelmiszer-feldolgozás korábbi kézműves, manufakturális jellegének nagyüzemivé válása is, azonban ez nem törvényszerű jelenség, mégis bekövetkezett a várostérségben.

Mindez szemléletbeli problémákra vezethető vissza, amelynek gyökereit az 50-es években kell keresni, amikor a hagyományos paraszti gazdálkodás kultúrájának felszámolásával a parasztokból munkásosztályt nevelt a szocializmus. A kolhozrendszer elindította a nagyüzemi

mezőgazdaságot, amely napjainkig is hordozza a nagyüzemi mezőgazdaság fejlesztésével kapcsolatban belénk nevelt vak hitet, miközben a falvakban élő munkásságnak a nagyüzemi gépesítéssel egyre kevesebb munkalehetőség jut.

Ma a vidéken élő embernek ismét meg kell tanítani a rendelkezésére álló erőforrás használatának lehetőségét. Először az önfenntartás képességének elsajátítása érdekében, másodsor a kis és középvállalkozások fejlődése érdekében. Ez a feladat egyrészt népművelő, másrészt helyi erőforrás vizsgálatokon alapuló vállalkozás élénkítő helyi kezdeményezés együttes megszervezését jelenti.

Polgár környezetében is tanúi lehetünk annak az általánosságban jellemző folyamatnak, hogy a nagyüzemi technológiák elterjedésével kizárólagossá vált a hatékonyság és versenyképesség szerinti megítélés, melyben kiemelt szerepet kapott a minél olcsóbban előállítható késztermék.

A mezőgazdaságban a tőkehatékonysággal mért versenyképesség, ennek érdekében az olcsó alapanyag felhasználása miatt a technológiai fejlesztések nem a minőségjavulást eredményezik, és a műtrágyázás, vegyszerezés károsítja a természeti környezetet.

Egyszerűen elherdáljuk az ország legnagyobb kincsét, azt a humuszvagyon, amely nem csak a helyieket, a helyi életfeltételeket tarthatná fenn, de unokáink életfeltételeit is helyben biztosíthatná.

Ezzel szemben a szegénység tanúi vagyunk, és sokan természetes jelenségnek tartják az elvándorlást, az elöregedést, a népességfogyást. Pedig a természetben minden élőlény tulajdonsága a szaporulat, és a kihalás minden esetben valamilyen sajátos körülmény következménye.

A jelenlegi, mennyiségi növekedésre alapozott gazdasági és társadalmi berendezkedés, a természet biokapacitását, regenerálódó képességét meghaladó erőforrás-használat kedvezőtlen környezeti hatásai nyilvánvalóak.

A jelenlegi mintegy 7 milliárddal szemben 2050-re a Föld népessége csaknem 9 milliárd fő lesz. A népességnövekedés és a fogyasztási szokások alakulása következtében a globális élelmiszerszükséglet esetében jelentős növekedés várható. A biztonságos élelmiszerellátás világszerte stratégiai, és nemzetstratégiai kérdés. Polgárnak, ha stratégiát készít, a jövője szempontjából mérlegelni kell, hogy a nemzetközi piacokra dolgozó és ott értékesítő, vegyszerező, a környezetét kizsákmányoló profitorientált nagyüzemi mezőgazdaságot, vagy inkább a hazai élelmiszerellátást is biztosító, a helyi piacokra dolgozó családi gazdaságokat támogatja.

A növekvő élelmiszerszükségletből komoly piaci lehetőségek adódnak a magyar agrár- és élelmiszeripari kivitel előtt, akár a nagyipari mezőgazdasági termékek, akár a manufaktúráis termékek eltérő piaci szegmenseit tekintjük.

„Globálisan tehát létezik az a piac, amelyiken egy dinamikusan fejlődő magyar agrárium termékei vevőre találhatnak, és ebben a kontextusban már ma is előfordul, hogy a gyenge

vásárlóerejű magyar családok nem jutnak megfelelő minőségű magyar élelmiszerhez. A WTO kívánalmaknak megfelelő kereskedelmi liberalizáció eredményeképpen olyan harmadik országokból áramló, olcsó import élelmiszerek árasztják, és árasztják el a hazai piacokat, amelyek nem felelnek meg sem az uniós és főleg nem a hazai előírásoknak, ráadásul ezeket a mezőgazdasági termékeket és élelmiszereket sajátos körülmények között állítják elő, nem ritkán genetikai manipuláció, gyermekmunka, illetve méltánytalanul alacsony munkabérek alkalmazásával.” (NVS 2011)

3.1.0.1. Erőforrások

Az Agrárgazdaság kft és a Tedej Cégcsoport több ezer hektáros iparszerű gazdálkodású területi ollója közé szorult Polgár választhat, hogy a közeli és dinamikusan fejlődő Tiszaújváros alvóvárosa lesz-e, vagy megőrzi történelmi jellegét azzal, hogy beindítja saját gazdaságfejlesztésének motorjait. A manufaktúris mezőgazdasági termelési motor beindítása ugyanakkor nem konkurens a nagyipari termeléssel, hiszen az eltérő mennyiség és eltérő minőség, eltérő piacokon talál vevőre.

A helyi identitást nagy mértékben erősítheti a helyi manufaktúrák kialakulása, termékeinek értékesítése, „híressé tétele” „az én termékem, mi termékünk” egyfajta tulajdonosi szemlélet kialakulásának erősödésén keresztül. Ez a szemlélet a résztvevők egészséges rivalizálását is jelentheti, amely a térségben egyrészt a települések közötti versenyt szolgálja, másrészt hozadéka lehet a nagyüzemi mezőgazdasági termelés hasonló irányú fejlődése is.

Polgár a város népességmegtartó erejének növekedését, a megélhetés, a kedvező életfeltételek és a jó életminőség biztosításának esélyét, a foglalkoztatás növekedését, a mezőgazdasági termelés élőmunka igényű fejlődésében látja. A gazdasági szervezetekre ugyanis kizárólag a fizetett (bér)munka, míg az egyéni gazdaságokra a „nem fizetett” önfoglalkoztatás a jellemző, melyet kiegészít a fizetett (bér)munka. Az önfoglalkoztatás fizetsége az eredményként létrejött termék, amely egyrészt saját igényeket elégít ki, másrészt eladható.

Ezzel emelnénk ki a helyi piac jelentőségét, amely a termékek sokféleségének szervezett felvásárlását jelenti. A helyi termelők, ha termékeiket nem tudják értékesíteni, tönkremennek, fölthagynak a termeléssel.

A helyi termelés, feldolgozás és értékesítés, a helyi termékek szervezett bejuttatása a kiskereskedelem rendszerébe helyi és nemzetgazdasági szinten is számottevő piaci szegmenst jelenthet. A helyi piac fejlesztése nem tévesztendő össze a helyi piaci kofák asztalainak méretének vagy darabszámának növelésével, bár kétségtelenül ez utóbbi hatása sem elhanyagolható.

3.1.0.1.1 Természeti erőforrások:

Az elmúlt években a helyi piacok szempontjából jelentős előrelépést jelentett, hogy a közétkeztetés vidéken jellemzően az egészségileg is jobban ellenőrizhető, a termelés szempontjából is jobban tervezhető, gazdaságosabban előállítható helyi termékekre épül.

Polgár a maga sajátos eszközeivel támogatja az olyan életképes mezőgazdaság, az egyéni-, családi-, kis- és középbirtokok meghatározó szerepének erősödésére irányuló egyéni, illetve csoportos törekvéseket, amely a minőségi élelmiszertermelés és a fenntartható környezet szempontjainak érvényesítésével foglalkoztatás növekedést eredményez. Ezzel egy olyan minőségi mezőgazdaság jövőképe sejlik fel, amit Polgár csodálatos környezeti feltételei és a magyarság ezeréves itt felhalmozott tudása, a földhöz kötődő kultúrája kínál. Ezt a jövőképet azonban veszélyezteti az eredeti tőkefelhalmozás megkésett folyamatának egybeesése azzal a globalizációs világfolyamattal, melyet a tőkeérdekeltségek gazdasági erejének és ezzel politikai befolyásoló képességének minden korábbit meghaladó növekedése kísér.

Az információs társadalom olyan új társadalom- és gazdaságszerkezetet hoz létre, amely világméretű hálózatba szervezi az egymástól akár jelentős földrajzi távolságban található szereplőket, megteremti a közvetlen információs kapcsolatot a nagyvárosi központok és a vidéki térségek között.

Polgár jelenleg is jól kihasználja az M3 autópálya közlekedési csomópontjából adódó logisztikai helyzetét, amelyet kiegészíthet a termékei értékesítési kapcsolatrendszerének informatikai támogatása. Mindez kiváló lehetőséget teremt a helyben termelt szermaradvány mentes minőségű élelmiszerek, és helyi nyersanyagokból előállított, magas helyi hozzáadott értékekkel rendelkező termelési ágak helyi tőkével megvalósuló rendszereinek működtetéséhez, a vállalkozások prosperálásához.

A városi mezőgazdaság elindításának célja, hogy Polgáron kialakuljon egy olyan tudástársadalom, amely figyelembe veszi a helyi hagyományokat, nem a hagyományos életforma megváltoztatására törekszik, kihasználja a modern infrastruktúra, a tudás azon előnyeit, melyek a vidéki élet, a vidéki munka könnyítését szolgálják, azonban megfordítja a közelmúlt negatív születési, és elvándorlási tendenciáit.

Mindez együtt jár a kis- és középvállalkozások fejlődésével, az innováció folyamatosságával, az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások felhasználásának növekedésével, és előre vetíti egy önfenntartásra képes város vízióját.

Ez azonban csak akkor lehetséges, ha növeljük az alapvetően önfoglalkoztató egyéni, családi gazdaságok arányát, növelve ezzel a föld eltartóképeségét, hiszen a családi gazdálkodási formában történő mezőgazdasági munkaerő felhasználás átlagosan négyszerese a bér munkára alapozott, társasági formában működő üzemformáénak.

3.1.0.1.1.1. Termőföld

Polgár és várostérsége több gazdasági ágának fejlődését jelentős mértékben befolyásolják természeti erőforrásai. Gazdaság szempontjából fontos természeti adottságai közül első helyen a termőföld emelendő ki. A térségben a nagyüzemi mezőgazdaság domináns, Polgár nyugati oldalán az Agrárgazdaság Kft, keleti Oldalán a Tedej Cégcsoport, cca 6000-6000 ha-on gazdálkodik.

A városi (és városkörnyéki) mezőgazdaság (agriculture urbaine és periurbaine) – mind fontosabb jóléti és társadalmi szerepet tölt be azzal, hogy hozzájárul egy szűkebb vagy tágabb közösség élelmezéséhez. A városi mezőgazdaság a fejlődő és fejlett országokban egyre nagyobb fontossággal bír, a fejlődőkben inkább az élelmezésben, míg a fejlett országokban a társadalmi kohézió erősítésében és a szociális fölzárkóztatásban betöltött szerepe miatt.

Bár elsősorban a rohamosan terjeszkedő nagyvárosok ellátására találták ki a városi mezőgazdaságot, amellyel - a FAO adatai szerint - világszerte már 800 millió ember foglalkozik, mégis egy másik szemszögből vizsgálva az ötlet lényegét, elveit tekintve a magyar vidék feltámasztásának eszköze lehet. Ebben a feltámasztásban kulcsszerepe lehet a térségek járási szintű kisvárosainak, és a városi mezőgazdaság megvalósítása Magyarország számára egy reálisan és könnyen megvalósítható kitörési pont lehet.

Érdekes ellentmondás rejlik a mai magyar valóságban, hiszen sokszor nyomorgó vidéki lakosságról beszélünk akkor, amikor a város határain belül vagy a város környékén, és főleg a kistelepüléseken lehetőség nyílik arra, hogy a lakosság kerteket műveljen, gabonát vessen, vagy esetleg aprójószágot, haszonállatokat tartson. A városi mezőgazdaság nem csak munkát ad a lakóknak, hanem lehetőséget teremt az egészséges ételkészítés ellátására, és a termelt felesleg eladására is abban az esetben, ha létezik felvásárló piac. A vidéki, fenntartható életvitel értékmegőrző és értékteremtő.

Ha például a tizenhét milliós Mumbai-ban, tehát a világ egyik legsűrűbben lakott, nyomornegyeddal övezett metropoliszában egyes gazdák mégis megtalálják a helyet, ahol ételtermelhetnek, akkor a magyar településeken, illetve a kistelepülések figyelmének központjában álló járási szintű magyar kisvárosokban ahol minden lehetőség adott, miért ne lehetne a magyar háztáji és kiskerti gazdálkodás helyi hagyományait támogatni, feleleveníteni.

Polgár nem olyan milliós nagyváros, ahol a szokatlan megoldásokra szorulók tetőkön, teraszokon alakítanak ki kerteket, sőt még a falakra is felfuttatják az erre alkalmas haszonnövényeket. Polgáron, és a környező kistelepüléseken a belterületeken is van hely bőven a városi mezőgazdaság műveléséhez.

A megfelelő jó példák keresésére érdemes a világra kitekinteni. Havannában például, Kuba fővárosában a város körül 140 négyzetkilométernyi területen mintegy 3,4 millió tonna ételtermeltek 2002-ben. A város friss ételkészítés-ellátásának kilencven százalékát helyi gazdák termékei teszik ki.

A városi mezőgazdaság egyre inkább terjeszkedik. Kubában, 2003-ban 200 ezer kubai dolgozott ebben a szektorban. A gyakran vízhiánnyal küzdő Pekingben a város körüli szabad földterületeket bérelik a városban élő gazdák, és ott természetnek növényeket kertekben, melegházakban.

3.1.0.1.1.2. Termálvíz

Megyei térségi szinten kiemelendő a termálvíz-készlet is, amelynek feltárása nyomán a megye jelentősebb településein (Balmazújváros, Berettyóújfalú, Debrecen, Földes, Hajdúböszörmény, Hajdúdorog, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló, Kaba, Nádudvar, Polgár Püspökladány) általában működnek fürdők, Hajdúszoboszló pedig országos viszonylatban is az egyik leglátogatottabb gyógyturisztikai célponttá vált. Megfigyelhető ugyanakkor, hogy a termálvíz hasznosítása elsősorban gyógyászati, illetve turisztikai céllal történik, a geotermikus energiahasznosítás kevésbé jellemző.

3.1.0.1.1.3. Védett természeti értékek

Fontos megemlíteni a védett természeti értékek jelentőségét: a Hortobágyi Nemzeti Park – túl a terület nem lebecsülendő agrárfunkcióján – már ma is Hajdú-Bihar megye nemzetközi idegenforgalmának egyik vitatható névjegye. Ez a táji adottság azonban mint tájseb kialakulásának történetével, elsősorban a lakosság elvándorlásának tekintetében szolgál tanulságokkal

A természeti adottságokra épülő mezőgazdaság termékei – telepítő tényezőként – meghatározó szerepet játszhatnak a várostérség élelmiszer és könnyűiparának kialakulásában, azonban a nagyipari-nagyüzemi mezőgazdaság mellett, olyan alternatívákat is fel kell állítani, amelyek lehetővé teszik a mezőgazdasági jellegű kis és középvállalkozások elindulását. Meg kell vizsgálni a háztáji és házkörüli kertészkedés, és állattartás mikroszintjeit annak érdekében, hogy az itt élők kiegészítő jövedelemhez jussanak. A helyi kistermelői hagyományok újjáélesztése napjainkban is jó feltételeket teremthet az élelmiszergazdaság és a megújuló energiahasznosítás helyi gazdaságban játszott szerepének megőrzéséhez.

A városi mezőgazdaság kialakításának első lépései során az egyik legfontosabb feladat, hogy Polgár olyan következetes birtokpolitikát folytasson, ahol prioritást élvez a beépítetlen területek hosszú távú megtartása, az esetlegesen később beépítendő vagy éppen elhagyottan álló ipari vagy más ugarok átmeneti, mezőgazdasági célú hasznosításának lehetővé tétele. Célszerű számba venni, hogy hány hektárnyi olyan terület van, amit rövidebb-hosszabb időre művelésbe lehetne vonni.

Ezen a területeken a közmunkaprogramok keretében folytatni lehet a már megkezdett munkát, illetve a fennmaradó területeken a lakosság aktív helyzetbe hozásával el kell kezdeni

a művelést. A művelésbe vonandó terület akár fiatal gazdák pályakezdését is szolgálhatja, vagy a meglévő őstermelők, családi gazdaságok termelési felületei méretének növelését. Várhatóan az átlagosnál nagyobb arányt fog képviselni a zöldségtermelés és a baromfitenyésztés, valamint a szermaradvány mentes gazdálkodás és a közvetlen értékesítés.

3.1.0.1.2. Tisztességen és emberségen alapuló társadalom emberi erőforrása

A saját kertben növényeket termesztetni nem tilos, de nem is kell bejelenteni, kivéve azt a néhány fajtát, amelyet fajtajellegénél fogva általánosan tiltanak a hazai jogszabályok, és nemzetközi egyezmények. A városi mezőgazdaság megteremtésével egy olyan új létstratégiai ágat lehet megalapozni, amely hosszú távon biztosíthatja Polgár jövőjének egyik fontos fejlesztési pillérét.

A városi mezőgazdasággal foglalkozók egyszerre több fontos társadalmi küldetést is betöltenek. Polgáron az ökológiai, ökonómiai, egészségügyi és nevelési célok (valamint ezek tetszőleges kombinációi) mellett talán a legfontosabb lehet az a társadalmi küldetés, ami jelentős mértékben az egyes kisebbségek integrálását, beilleszkedését jelentheti, többek között azzal, hogy a mezőgazdaságon keresztül érdemi tevékenységet lehet számukra biztosítani. A népesség világméretű növekedése nehézségeket vetít előre az élelmiszer- és ivóvízellátásban, a lakhatásban, a foglalkoztatásban és a természeti erőforrások használatában.

Míg azonban valamennyi földrész lakossága növekszik, Európa lakossága csökken, és ez különösen igaz Magyarországra, ahol demográfiai válságról beszélhetünk. A jelenlegi tendenciák szerint hazánk lakossága 10 millió főről 2050-re 7-8 millió főre csökkenhet. E mellé a lélekszám csökkenés mellé hozzá kell tennünk az etnikai arányok dinamikus változását, amely elsősorban a vidéki lakosság etnikai átalakulásában jelentkezik.

A tisztességen és emberségen alapuló társadalomban az ember nem humán erőforrás.

Az ember nem termelő eszköz, ennél fogva nem humán erőforrás! Erőforrás lehet az igavonó állat, aki húzza a szekert, de az is csak a hajtó szempontjából minősül erőforrásnak. Az ember emberi közösségben él, amelynek legkisebb egysége a család. Azonban ha az emberi létszám tekintetében a várostérség számottevő migrációs veszteséget mutat, jelentős probléma a képzett munkaerő elvándorlása, népességének korszerkezete. Akkor közösségeket, és gazdaságot egyszerre kell építeni.

Polgári kistérség mindkét évtizedben jelentős migrációs veszteséggel rendelkezett, azonban ez alapvetően nem a helyi közösségek hiányából, sokkal inkább a térség gazdasági fejletlenségéből következett be.

A vidéki térségek szempontjából ez több ponton is kritikus. Egyrészt a lakosság előregszik, és a jelenlegi kiöregedő társadalomnak nem lesz megfelelő utánpótlása, másrészt a szegregálódó inaktív népesség aránya olyan rendkívüli terheket ró az aktív népességre, amely felgyorsítja az aktív népesség elvándorlását.

Ez a probléma ma a vidék legnagyobb problémája, amelyre önmagában megfelelő választ nyújthat a lokális manufaktúrális mezőgazdaság helyi megvalósítása, azonban az aktivitás növeléséhez műveltebb, széles látókörű polgárokra, állampolgári nevelésre lenne szükség. Polgár számára is kulcskérdés, hogy legyenek olyan fiatalok, akik a helyben való megélhetést választják, és gyermekeket vállalnak, a helyben boldogulásra ösztönözve őket

3.1.0.1.2.1.. A népességfogyás nem természetes jelenség

A népességfogyás nem természetes jelenség, ha a demográfiai adatok negatív tendenciákat jeleznek, ha a vándorlási különbözeti értékei negatívba fordulnak, annak nyomós okai vannak. Az ezredforduló utáni években a térségben bekövetkezett népességcsökkenés okait minden térségben fel kell tárni, hiszen nemzetünk fennmaradása a tét, a migrációs veszteség nem statisztikai mutató, hanem valóság.

A Polgár és a várostérségi településeinek zöme is jelentős népességcsökkenés színtere. A népességszám alakulásának hátterében nem az áll, hogy a rendszerváltás óta eltelt időszakban a települések túlnyomó részében a természetes fogyás vált uralkodóvá, mert a népességfogyás nem önmagától való, és főleg nem természetes jelenség. A Polgári várostérség (36 fő/km²) a megye legritkábban lakott térsége, melyek értéke a magyarországi átlag harmadát sem éri el. A 2001-es népszámlálás alapján várostérség fiatalodási indexe csak 0,82 ami azt mutatja, hogy előrehaladott az előregedés folyamata.

A ház körüli-, háztáji- kertekben, a városi területeken, valamint a családok, őstermelők, családi gazdaságok termelői területein, önfoglalkoztató egyéni, vagy kkv formában megtermelt élelmiszereket nem csak nyersen lehet értékesíteni, hálózatokra szervezett felvásárlásukkal, egyéni-, vagy szervezett feldolgozásuk támogatásával további valós munkahelyeket is lehet teremteni!

A szermaradvány mentes termelés és élelmiszer feldolgozás feltételeinek biztosítása kifejezetten kulturális feltételű innovatív szemléletet is igényel, hiszen a szermaradvány mentes termeléshez a termelési feltételek maradéktalan fenntartása szükséges, amely csak megfelelő minőségbiztosítási rendszer párhuzamos működtetésével érhető el. Ehhez a termelők folyamatos oktatása szükséges, amely feltétele a minőségi termelésnek. Ezzel egy sajátos kulturális felzárkóztatási stratégia is körvonalazódik, amelynek pilot programja Polgáron megvalósítható.

3.1.0.1.2.2. A lakosság egészségi állapotának javulását nem az egészségipar fejlődésétől, hanem az életkörülmények javulásától várják az emberek

Magyarországon két év alatt háromszor annyian halnak meg szív és érrendszeri betegségek miatt, mint az európai átlag. Az életkor szerint standardizált átlagot 100%-nak véve Magyarországon a férfiak keringési szervi halálozási aránya 147%, a nőké 144%. Az emésztőszervi megbetegedések miatti halálozás kiugróan legnagyobb mind a magyar férfiak (170%), mind a magyar nők között (160%). Az alkoholos májbetegség és májzsugor kiugróan a leggyakoribb halálok... Az erőszakos halálozás (baleset, öngyilkosság, gyilkosság) aránya megdöbbentő, a férfiak között Magyarországon – az európai átlagot 100%-nak véve – 189%, a következő Ausztriában 49%-kal kisebb, a nők között nálunk 192% – tehát közel kétszerese az európai átlagnak! (Kopp Mária 1995)

3.1.0.1.2.3. A legnagyobb probléma az agyagi-pénzügy depriváció

Polgáron a munkanélküliségi ráta 2000 és 2012 között szerény csökkenése tapasztalható, amely elsősorban a közcélú foglalkoztatás hatékony önkormányzati megvalósításának köszönhető. A jövedelemviszonyok több szempontból is jó indikátorát jelentik egy adott térség gazdasági-társadalmi helyzetének, mivel a jövedelem a gazdaság állapotáról, a lakosság anyagi lehetőségeiről is árulkodik.

A főként munkajövedelmek által meghatározott éves adóköteles jövedelem (vagy más néven személyi jövedelemadó-alapot képező bruttó jövedelem) esetében nagyobb Hajdú-Bihar megye elmaradása az országos és a vidéki átlagtól is. A megye 2010-ben az országos egy főre jutó átlag 83,8%-át érte el, ez még azonban több mint 5%-kal elmaradt a vidéki átlagtól. a Polgári várostérségé a 80%-ot.

3.1.0.1.2.4. Az ingázás kényszere

Polgári várostérség szinte összes településére – beleértve Polgárt is – a Tiszaújváros felé történő ingázás jellemző a 2001-es népszámlálás szerint. A két város között helyközi járatok bonyolítják az utasforgalmat, ez a munkavállalói mobilitás szempontjából alapvető.

Polgártól a Tisza-tó felé töltésen haladó kerékpárút (az Euro Velo 11-es jelű nemzetközi hálózat része). Gyakorlatilag erre az útra ráhordó út lehet a Tiszaújvárost Polgárral összekötő kerékpárút, amely keresztezi ezt a kerékpáros főútvonalat. A Tisza-hídon megépült az elválasztott kerékpársáv is, azonban a híd két végén kerékpárút még nem csatlakozik hozzá.

3.1.0.2 A természettel való kapcsolat helyreállítása

A természettel való kapcsolat is elemi szükséglete az embernek. „A biológiai sokféleség (a biodiverzitás) egy másik, a piacin túli értékére utal a biofilia hipotézis... E hipotézis szerint az emberi lények alapvetően olyan komplex emlősök, akik az őket körülvevő biológiai világban változatosságot és új ingereket keresnek. A természethez és más fajokhoz fűződő rendszeres kapcsolat alapvető fontosságú az ember lelki egészségének és jóllétének szempontjából... a természet esztétikai értékének elismerése alighanem egyetemes jellemzője valamennyi emberi kultúrának... A biológiai sokféleség alapvető, semmivel sem helyettesíthető eleme lehet az emberek pszichológiai jóllétének.

Az étellemmel, a menedékkal, a szexualitással és a társas kapcsolatokkal együtt része lehet az élet élvezetéhez szükséges alapvető szükségletek hierarchiájának... Dasgupta (1995) számos tudományterület empirikus tanulmányai alapján egymást erősítő kapcsolatokat talált a népességnövekedés, a szegénység és a helyi környezet pusztulása (beleértve a biodiverzitás csökkenését) között.” A biodiverzitásnak szerepe van a társadalmi rend fenntartásában is (GOWDY 2004, 58–60).

3.1.0.2.1. Az országos termőföld viszonylatok méltányos elosztása, és ezek kihatása a térség fejlődésére

„Magyarország állatállománya 1985 és 2003 között 66%-kal csökkent. A megmaradt marha- és sertésállomány néhány nagyüzem kezén van, hatalmas istállókkal és feldolgozó üzemekkel. Az ország tejbehozatalra szorul. Vannak 500–1000 lakosú falvak, melyekben egyetlen tehenet sem tartanak. Igen, az ország termőföldjének nagyobb részén nagyüzemek munkálkodnak.

Zwi Lerman professzor, a Világbank vezető agrárközgazdászának 2000-ben végzett számítása szerint az összes magyarországi gazdálkodó 92%-ának kezén csak az összes föld alig 10%-a van, a gazdaságok 8%-a részesül a szántóterület 90%-ából. Igaz, hogy ezek a nagyüzemek ennek a földnek csak mintegy harmadát birtokolják, kétharmadát bérlik, de a föld adásvételének teljes szabadságát korlátozó törvények 2014-ben elvesztették érvényességüket, ezután a bérlők előjogot szereznek a föld megvételére.

Az Európai Unió közvetlen földalapú agrártámogatásából az összes gazdálkodó egység 6%-át kitevő, legnagyobb birtokosok 70%-ot kapnak, az összes többi, a gazdálkodók 92%-a pedig a támogatás 30%-án osztozik. A földnagybirtok ilyen nyomasztó túlsúlya ismeretlen a magyar történelemben, és a világban is csak az egykori gyarmatokon alakult ki..... Bármerre is járunk az országban, minden faluban, kisvárosban sok tábla, ablakba tett felirat hirdeti: „Ez a ház, telek eladó.” Több kisebb településen láthatunk elhagyott, üres iskolaépületet, és találkozhatunk autóbuszra várakozó kisiskolásokkal. Sok gyermek utazik naponta több órát az iskolába, mialatt nem tud sem pihenni, sem tanulni semmit.

A falvak előregedtek, sokfelé a munkanélküliség meghaladja az 50%-os arányt, miközben a házak mögötti kerteket sem művelik már meg, s nem látunk sem baromfit, sem virágot. A gyarló gyümölcs szedetlen hever a gondozatlan fák alatt. Sok a pusztuló, romló, lakatlan ház, üres istállóépület. A falvak közvetlen határban is begazosodnak, járhatatlanná válnak dűlőutak. A fiatalok jobban ismerik a közeli város plázáit, mint szülőfalujuk közvetlen környékét.” (prof.Dr.Andrásfalvy Bertalan)

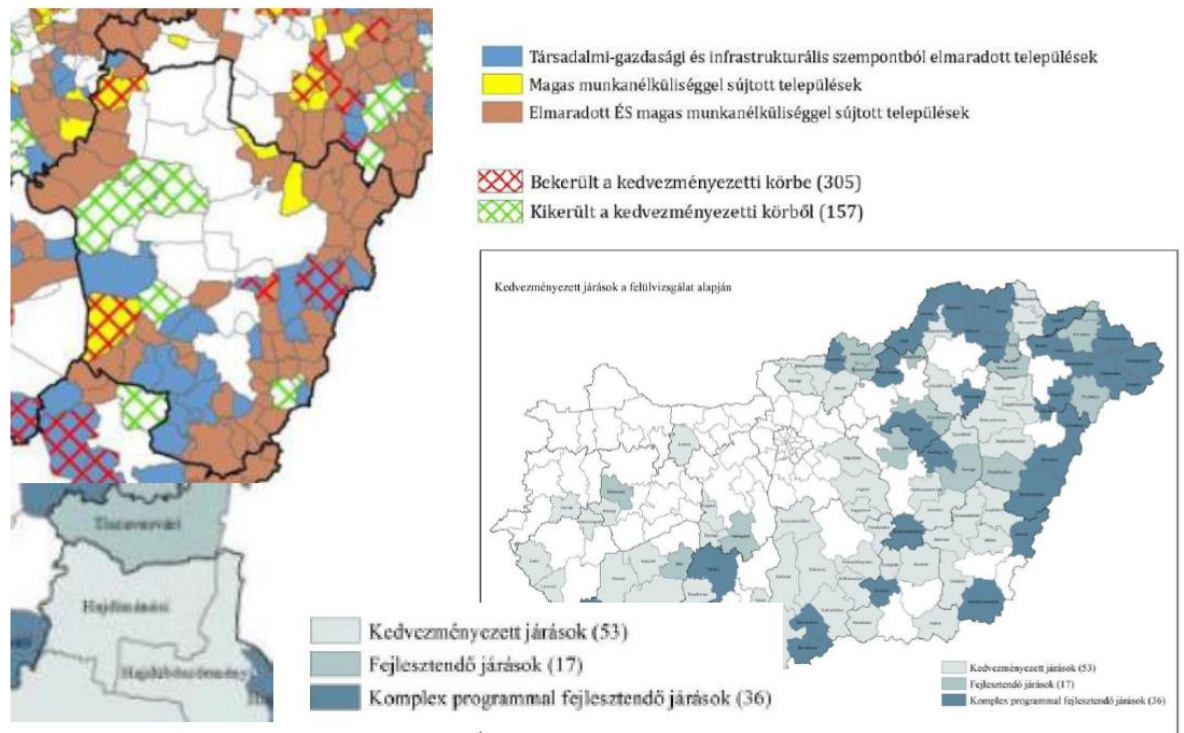
3.1.1. A folyamatok értékelése

3.1.1.1. A várostérség gazdaságának és Polgár várospolitikájának összefüggései

Polgár az elmúlt évek sikeres várospolitikájának következtében a hátrányos helyzetű kistérség húzóereje. A Polgári Ipari Parkba számos ipari-logisztikai vállalkozás települt, ez elsősorban a jó várospolitikának köszönhető, amely kihasználta az M3 autópálya korridor logisztikai jellegét, azonban a mezőgazdaságra, mint a legfontosabb helyi várostérségi erőforrásra nem épített. A várostérség természetes erőforrásait általában a mezőgazdasági integrátorok használják, ezek az erőforrások ugyan kihasználatlanul nem maradtak, azonban az erőforrások hasznából a helyi lakosság nem részesül.

A vállalkozások által befizetett helyi iparűzési adó továbbra is a legjelentősebb tétele a helyi adóbevételeknek, ezen belül is kb. 30-40 vállalkozás fizeti be ezen adó meghatározó részét. Ugyanebben az adónemben a legnagyobb az adóintélevőség nagysága is, mely a szektort az utóbbi években sújtó negatív hatásokkal indokolható elsősorban.

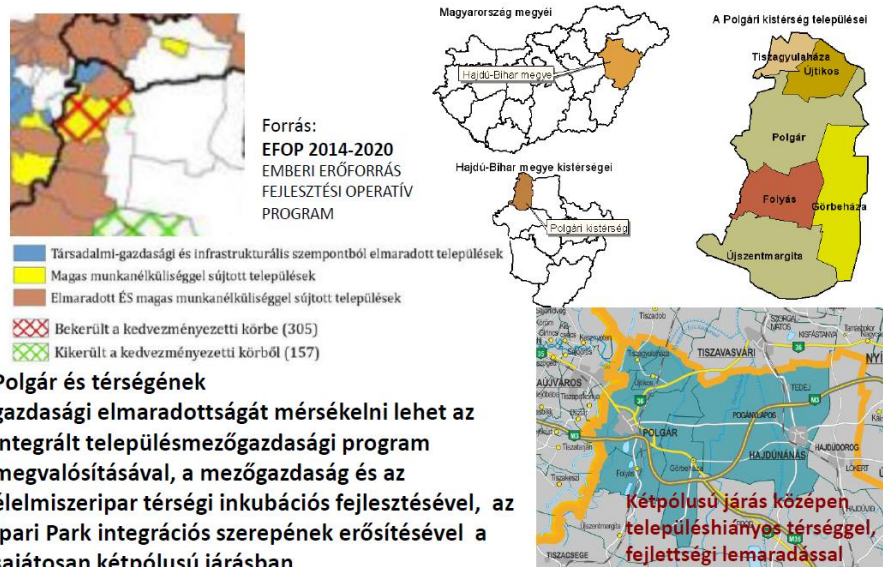
Az önkormányzati adóbevételek növekedésére a vállalkozói környezet javulása közvetlen hatású. A vállalkozói környezet javítása a működő üzleti hálózatokhoz való kapcsolódással, új hálózatok kiépítésével, infrastruktúrák, ipari parkok fejlesztésével, a szolgáltatások színvonalának emelésével érhető el.



Forrás: EFOP 2014-2020 EMBERI ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSI OPERATÍV PROGRAM

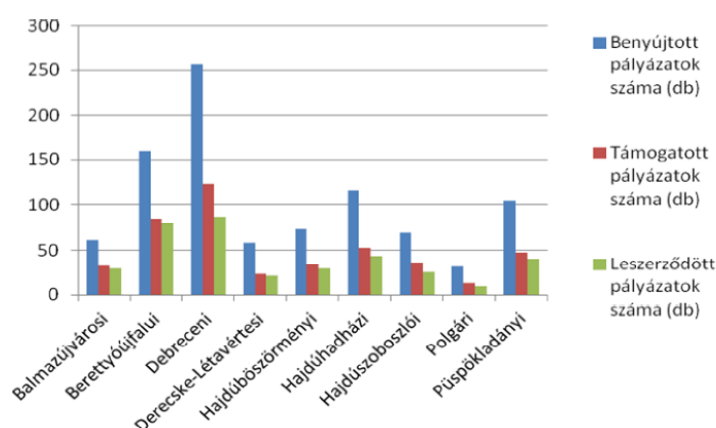
A környék nagyüzemi mezőgazdasági központjai távol esnek Polgártól. Tedej önálló mezőgazdasági ipari parkot és logisztikai központot tervez, az Agrárgazdaság Kft pedig debreceni központtal használja ki a megyeszékhely biztosította lehetőségeket. A várostérség erőforrás használatát korlátozza az integrált mezőgazdaság nagybirtok rendszere és ebből következően a családi, egyéni gazdálkodás hiánya.

Cél: Gazdasági egyensúly létrehozása a Hajdúnánási Járásban Polgár és térsége fejlesztésével



Polgár és térségének gazdasági elmaradottságát mérsékelni lehet az integrált településmezőgazdasági program megvalósításával, a mezőgazdaság és az élelmiszeripar térségi inkubációs fejlesztésével, az Ipari Park integrációs szerepének erősítésével a sajátosan kétpólusú járásban

Pályázói aktivitás - Hajdú-Bihar megye (ÉAOP)



Forrás: Megyei területfejlesztési koncepció helyzetfeltárás

A fenti táblázat a pályázói aktivitást mutatja, az ÉAOP statisztikája szerint a legkevesebb számú pályázat a Polgári kistérségből érkezett.

3.1.1.2. A kertészetek jelentősége

A kertészet a magyar mezőgazdaság legintenzívebb (kis területen nagy értéket előállító), legtöbb munkaerőt foglalkoztató ágazata. A kertészeti ágazatok – zöldség-gyümölcs, szőlő-bor, dísznövény, gyógynövény, faiskola és kertépítés – jelentős szerepet vállalnak a vidéki foglalkoztatásban és a vidéki lakosság helyben tartásában. Az ökológiai gazdálkodás még napjainkban is csak nagyon szűk szeletét jelenti a mezőgazdaságnak. Ökológiai zöldség- és gyümölcsstermesztés mindössze 3300 hektáron, az összes gyümölcs és konyhakert terület kevesebb, mint 2%-án folyik. Ezen gazdálkodási mód termékeinek 90%-a exportra jut, miközben a hazai igények jelentős részét importált árukból elégítik ki. Állattenyésztéssel az ökológiai rendszerben termelők alig tizede foglalkozik. Az elmúlt évek agrár- és támogatáspolitikája következtében Magyarország volt az egyetlen olyan EU tagállam, ahol az ökológiai gazdálkodás területi aránya stagnált illetve csökkent.

3.1.1.3. A városi kert fogalmának bevezetése

A városi mezőgazdaság újrachonosításában, a közelmúlt vidéki hagyományainak újraélesztése mellett jelentős szerepet játszhat a városi kert fogalmának ismertetése, és erre a célra önkormányzati tulajdonú terület biztosítása. A városi kert lényege egyrészt az önellátásra való termelés, másrészt a közösségi élet újratanulása (közösségfejlesztés), harmadrészt a városi területek „zöldítése”, az ökotudatos szemlélet gyakorlati működtetése, terjesztése.

Példaként ajánlom a Városi Kertek Közhasznú Egyesület munkáját, az egyesület teljes tanulmánya elérhető a avarositanya.hu oldalon. Ajánlott szakirodalom: Rosta Gábor: A városi tanya, Rosta Gábor: Városi kertek

Javaslat a városi mezőgazdaság céljaira igénybe vehető területek területhasználati kijelölésére (HÉSZ-ben lehet ilyen szabályozás, haszonnövényt termesztetni –néhány fajtától eltekintve- nem tilos):

- Városi kertmozgalom céljára kijelölt önkormányzati tulajdonú pilot-területek
- Lakóházak, üdülők, hétvégi házak, zártkertek magánterületei
- Intézmények területei
- Önkormányzatok területei (ideiglenesen közcélú kertművelésre átadott terület, önkormányzattól kertművelésre bérelhető terület, el nem keríthető de művelésre átadott közterület)
- egyéni gazdálkodói terület
- családi gazdálkodási terület

3.1.1.4. Polgár város- és várostérség fejlesztési prioritásai és szempontjai

A településen működő vállalkozások száma – nem számottevően – de csökkent az utóbbi évek során, számuk jelenleg kb. 550 körül határozható meg. Az összetétel sem változott alapvetően, még mindig túlnyomó többségben vannak az egyéni vállalkozások. A mezőgazdasági termelés erősödése sajátos termékszerkezet váltást eredményezhet. A településen működő vállalkozások esetében elsősorban a meglévő gazdasági hálózatokhoz való beszállítói kapcsolódás lehet domináns, míg a mezőgazdaságban egy új dinamikus üzleti hálózati rendszer meghatározó csomópontjává válhat Polgár.

A város és várostérség fenntarthatósága és fenntartható fejlesztése a hosszú távú fejlődés alapvető feltétele, mivel a népesség/lakosság egyre inkább a városokban koncentrálódik. Polgáron és várostérségében összetetten jelentkeznek a társadalmi, gazdasági, ökológiai kihívások. Az erkölcsi és a gazdasági válság helyi következményei, a termőföld területek tulajdonviszonyai, a demográfiai válság, klímaváltozás), melyekkel a városok szembesülnek, szükségessé teszik az integrált megközelítést.

A városszerkezet kellően tagolt beépítetlen területekkel, zöldterületekkel és a természetes szellőzést biztosító zónákkal. A városi zöldterületek fenntartása minőségi bővítése, a közparkok szolgáltatásainak és infrastruktúrájának megújítása, hálózatba szervezése Polgáron szervesen kapcsolódik a Városgondnokság Kft munkájához, és a közcélú munkaprogramokhoz. A közterületek fejlesztése Polgáron a hagyományosan a jövedelemtől és életkortól függetlenül használható, mozgásra, egészséges életmódra és kreativitásra ösztönző tiszta (köz)területek létrehozására irányul.

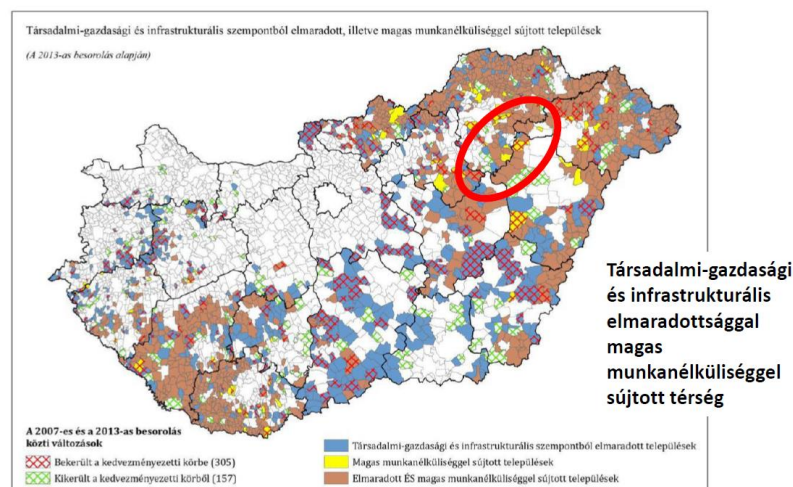
Barnamezős területek Polgáron nincsenek, így a területigényes fejlesztések jellemzően csak zöldmezős beruházásokkal valósíthatók meg.

A területileg integrált, komplex örökségvédelmi, értékvédelmi beavatkozások ösztönzése, fenntartható hasznosítása egyre szervezettebben kötődik a Hortobágy integrált történelemszemléletéhez, amely egyúttal a várostérseget és a járásközpontot összekötő sorsközösséget erősíti. A helyi identitástudatot, a településhez és tájhoz való személyes kötődést segíti a természeti-, az épített és a kulturális örökségeinkhez, az egyenlő hozzáférés biztosítása.

A térség gazdasági fejlődésében a jó termőképesességű földek, és a helyiek tenni akarása, szorgalma, mint erőforrás minden bizonnyal meghozná a kellő eredményt, ha van erre befektetői forrás, és pályázati lehetőség az önkormányzat és a vállalkozások számára. A beszállítói programok ösztönzése, kutatási és innovációs együttműködések támogatása, közép vállalati exportösztönzés a Debreceni Exportösztönzési Programmal összhangban és együttműködve, valamint kapcsolódó vállalati finanszírozási és innovációs tanácsadás, élénkítheti és fellendítheti térség gazdaságát

3.1.1.5. Várostérsegi integráció

„A várostérsege az integráció terepe. Az ország fenntarthatóságának biztosításában játszott szerepük mellett a városok felelőssége óriási – jelentős gazdasági súlyukból adódóan – az ország gazdasági növekedésében és területi fejlődésében is. Várostérsegeinknek kiemelkedően hozzá kell járulniuk az ország növekedéséhez, olyan országos jelentőségű célok eléréséhez, mint Magyarország versenyképes növekedési színhelyeinek biztosítása, a helyi és térségi gazdaságainak újjászervezése, energiafüggőségének csökkentése, klímavédelmi célkitűzéseink elérése, a foglalkoztatottság növelése, valamint a hazai társadalom egészségi állapotának javítása, továbbá a családok, illetve a helyi közösségek megerősítése. Várostérsegeinknek kiemelkedően hozzá kell járulniuk az ország gazdasági növekedéséhez” (OFTK 2014)



3.1.1.6. Várostérségi prioritások

Polgár és várostérsége fenntartható, integrált város- és várostérség fejlesztési prioritásokat és szempontokat az alábbi pontokban foglalom össze:

3.1.1.6.1. . A fenntartható és harmonikus város-vidék kapcsolat

A város-vidék egységes rendszert alkot. A városi centrumok központi funkciókat látnak el, amelyek elérhetőségét/hozzáférhetőségét biztosítani kell minden potenciális érintettnek. A városkörnyéki falvak a lakó- és rekreációs funkciókon kívül szerepet játszanak a városok élelmiszerellátásában és az ökológiai hálózatok, a városok körüli zöld gyűrűk, zöldfelületek biztosításában.

Fejlesztéspolitikai feladatok:

- A város és vonzáskörzetének szereplői közötti együttműködés ösztönzése.
- A város szétterülésének megakadályozása, a kontrollálatlan városnövekedés, illetve a városkörnyéki települések egyfunkciós lakóövezetté vagy perifériává alakulásának megelőzése városkörnyék integrált és tudatos térségi fejlesztésével. A beépített területek összenövésének megakadályozása. Központi városok belterületének vonzóvá tétele.
- Az ökológiai funkciójú területek további visszaszorulásának elkerülése.
- Zöldfelületek hálózatba szervezése (zöld gyűrű) és minőségi bővítése.
- A városokban található központi szolgáltatások hozzáférhetőségének biztosítása: a nyitva tartás szervezése, a környéki parkolási lehetőségek biztosítása
- A közösségi és alternatív, gyalogos és kerékpáros közlekedés általi megközelíthetőség lehetővé tétele
- Az elektronikus szolgáltatások kialakítása, kihelyezett vagy mobil szolgáltatások révén.

3.1.1.6.2. Szabályozások, adók, pénzügyi ösztönzők

Az önkormányzatoknak viszonylag szűk a mozgástere abban, hogy a területére vonzza a beruházásokat, hiszen az önkormányzati adóbevételekre éppen ott van a legnagyobb szükség, ahol vállalkozáshiány van. Ma Budapest V.körületében ugyanazok az országos vállalkozási adófeltételek, mint Észak-Borsodban, és talán mondanom sem kell, hogy az adók, pénzügyi ösztönzők és beruházások alkalmazása a városi klímavédelem érdekében országosan szabályozható kérdés.

3.1.1.6.3. A zöld és kék gazdaság céljainak és elveinek követése

A zöld és kék gazdaság céljainak és elveinek követése, valamint a lokális erőforrásokra épülő helyi gazdaság erősítése csak térségi összefogással lehetséges, a gazdasági tér tervezéséhez hosszú távon a térségi együttműködések cizellált rendszere vezethet, amelynek alapja a várostérségi együtt-tervezés. Ennek első lépése a Polgár ITS-ben felajánlott gazdasági partnerség, amely a táj történelmi hagyományain, a térség történelmi egységén, a települések hajdúvárosi múltjának szervesen integrált történelemszemléletén alapul. Ennek a történelmi szemléletnek az alapjai a néprajzi hagyományok, amelyek gazdasági alapját adják a korszerű, és a helyi hagyományokon alapuló termékszerzet kialakításának.

3.1.1.6.4. A zöld gazdaság megvalósítása

A zöld gazdaság megvalósítása a település-mezőgazdasági programon keresztül lehetséges, és sikere esetén visszahathat a területen terjeszkedő területi integrátor jellegű monokultúrákat előállító nagyipari mezőgazdaságra is. A táji jellegű termékválaszték bővül a település-mezőgazdasági programelemek megvalósításával, új termékek jönnek létre, a kis és középvállalkozó manufaktúrák termékeiből.

Gyakorlatilag kis mennyiségű, azonban magas minőségű, magas hozzáadott értékű termékek létrehozását tervezzük, amelyek a táji adottságoknak megfelelnek, és sok esetben a történelmi néprajzi hagyományok újjáélesztéséből táplálkozhatnak, de megjelenhetnek olyan új termékek is, (pl: füge, szelídgesztenye) amelyeknek termesztési lehetőségei a klímaváltozással vannak összefüggésben.

Ez gyakorlatilag a kis és középvállalkozások természetes és spontán helyi innovációja. Ezt az innovációt a nagyüzemi mezőgazdasági is átveheti, és a biominőségű termékszerkezet kialakulásába bekapcsolódva, kevesebb műtrágya és növényvédőszer alkalmazására inspirálva visszahat a környezet minőségére, és többek között tudatosíthatja a nemzeti humuszvagyonunk értékeségét is.

3.1.1.6.5. A kék gazdaság megvalósítása

A kék gazdaság céljainak és elveinek követése, valamint a lokális erőforrásokra épülő helyi gazdaság erősítése, egy, a mainál kulturáltabb profitorientációt eredményezhet. Ennek a kultúrának természetes része lehet a klímabarát építészeti megoldások helyi alkalmazása, amelyet nem lenne szabad országos, kötelezően betartandó előírásokkal, szabályozókkal kötelezővé tenni. Különösen az építőipar területén fontos lenne, hogy az egyes termékek

előnyben részesített támogatásának a felhasználók szelekcióján kellene alapulnia és nem valamely termék vásárlásának szinte kötelezővé tételén (pl: kémények)



A legfontosabb kérdés megoldási ábrája (Saját ábra)

A szélsőséges mikroklíma mérséklésére kiegyenlítő (kondicionáló) zöldfelületek biztosítása a kék gazdaság kialakulásának ösztönzésével lehetséges, hiszen az ökoszisztémákkal kapcsolatos tudatosság kialakuláshoz paradigma váltás szükséges. (szakirodalom: Günter Pauli: Kék gazdaság)

3.1.1.6.6. Többközpontúság kiépítése

Többközpontúság kiépítése szükséges várostérségi szinten. Ebben a kistéleplések önkormányzatai érdekeltbbek, mit a centrumváros, hiszen a kistéleplések a legtöbb elesnek a forrásoktól. Nagyságrendjük a pályázatok szűrő feltételeinek alapján nem teszik lehetővé fontos források elérését.

A centrum városok felelőssége, hogy törődjenek várostérségük kistélepléseivel. A kistéleplések lehetőségei leginkább a LEADER programok lehetnének, azonban sok esetben előfordul, hogy a nagyobb teleplések elviszik a pénz legjelentősebb részét.

A várostérség kistélepléseinek létkérdése, fennmaradásuk záloga, hogy elősegítsük a lakosság jövedelemtermelő lehetőségeit, ezzel növelve a helyben maradás esélyeit.

A mezőgazdasági integrátor gazdaságok önállóan gazdálkodnak a kistéleplések határaiban levő földeken, saját elkülönült beszállítói és értékesítési hálózattal rendelkeznek. Az

integrátor gazdaságok, és azok beszállító hálózatainak eredményeiből azonban a helyi lakosság nem részesül, a kistelepülések lakossága legfeljebb a munkaerejének legolcsóbb árúba bocsátása révén jut nagyon csekély jövedelemhez. A hagyományos fölművelő parasztságból munkások lettek, és megszűnt a falu hagyományos vidéki jellege. Az átalakult falukép deprivált helyzetű munkások lakhelyévé, gyakorlatilag jellemzően olyan munkanélküli munkáslakóteleppé vált, ahol a házakhoz nagy kertek tartoznak, és ennek a sátozott, kétablakos, kockaházak, vaskerítéses faluképnek már gyakorlatilag szinte semmi köze ahhoz a hagyományos faluképhez, amely a helyi gazdálkodáshoz kötődött 50-60 évvel ez előtt.

3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

3.1.2.1. A város és a várostérség munkamegosztási rendszerének újjászervezése a mezőgazdaságban, a település-mezőgazdasági program alapjai

A policentrikusság kiépítése gyakorlatilag azt jelenti, hogy újra kell szervezni a város és a várostérség munkamegosztási rendszerét.

A várostérség kistelepülésein történjen a mezőgazdasági nyersanyag előállítás, illetve kis léptékű manufaktúris feldolgozás. A nagyobb léptékű feldolgozás, és értékesítő hálózatokhoz való kapcsolódás, ennek logisztikai bázisa pedig a városban legyen.

Főleg az integrátor gazdaságok által körülölelt kistelepüléseken azért hiányoznak a kisvállalkozások, mert hiányzik a működésükhöz szükséges teljes vertikális infrastruktúra.

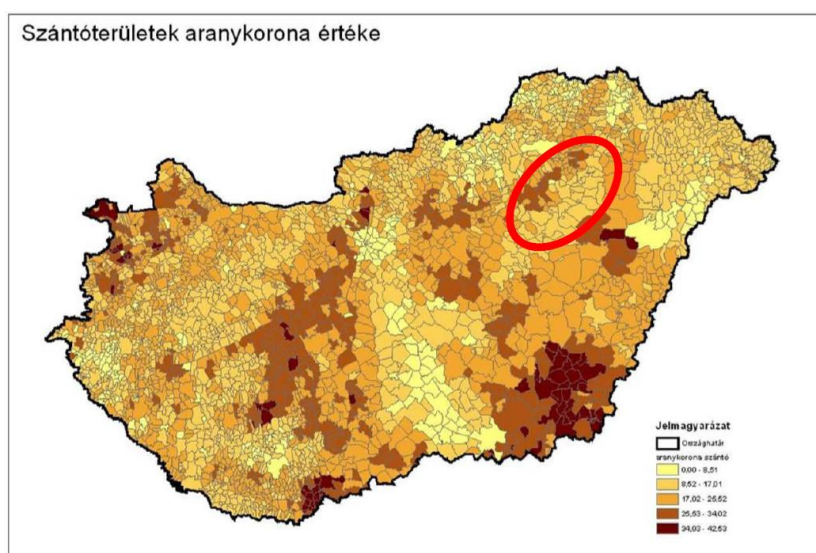
Társadalmilag nem szervezett a mezőgazdasági termékek nyersanyag jellegű előállítása, hiányzik a felvásárlás rendszere, hiányzik a kis volumenű, de minőséget előállító manufaktúris feldolgozó kultúra, és az a nagykereskedelmi hálózat, ahová ezek a kis manufaktúrák beszállítók lehetnek.

Termelési szempontból egyrészt a település-mezőgazdasági szereplők házkörüli, háztáji gazdálkodók, ezek termelését összehangoló helyi együttműködések, manufaktúrák nyersanyagtermelő bázisainak kiépítését jelenti, másrészt az értékesítő hálózatokhoz és a feldolgozó iparhoz való kapcsolódás helyi várostérségi feltételeinek kiépítését. Ehhez intenzív együttműködés szükséges a szereplők között, ennek hatására mérséklődhetnek a közlekedési távolságok, és korlátozódhat az urbanizált területek terjeszkedése.

3.1.2.1.1. A falukultúra rehabilitáció szükségessége Magyarországon, és Polgár várostérségében

A kistelepülési falukultúra rehabilitációja nehéz és hosszantartó feladat, nem megy egyik napról a másikra, hiszen legalább két emberöltőn keresztül a hagyományos paraszti kultúra folyamatos, és tervszerű pusztításáról beszélhetünk.

Némileg fékezte a folyamatot a 70-es évektől a háztáji gazdálkodás lehetősége, amely sok esetben a helyi termelészövetkezetekhez, ÁFÉSZ-ekhez, konzervgyárak felvásárló hálózatához kapcsolódott, azonban legfontosabb tényezője a vidék önellátóképessége, és a vidéki lakosság kiegészítő jövedelemhez való jutása volt. Ezt a magyar mezőgazdaság felszámolása mellett lábadozó háztáji gazdálkodást a 90-es évek feketegazdaságnak minősítve számolta fel.

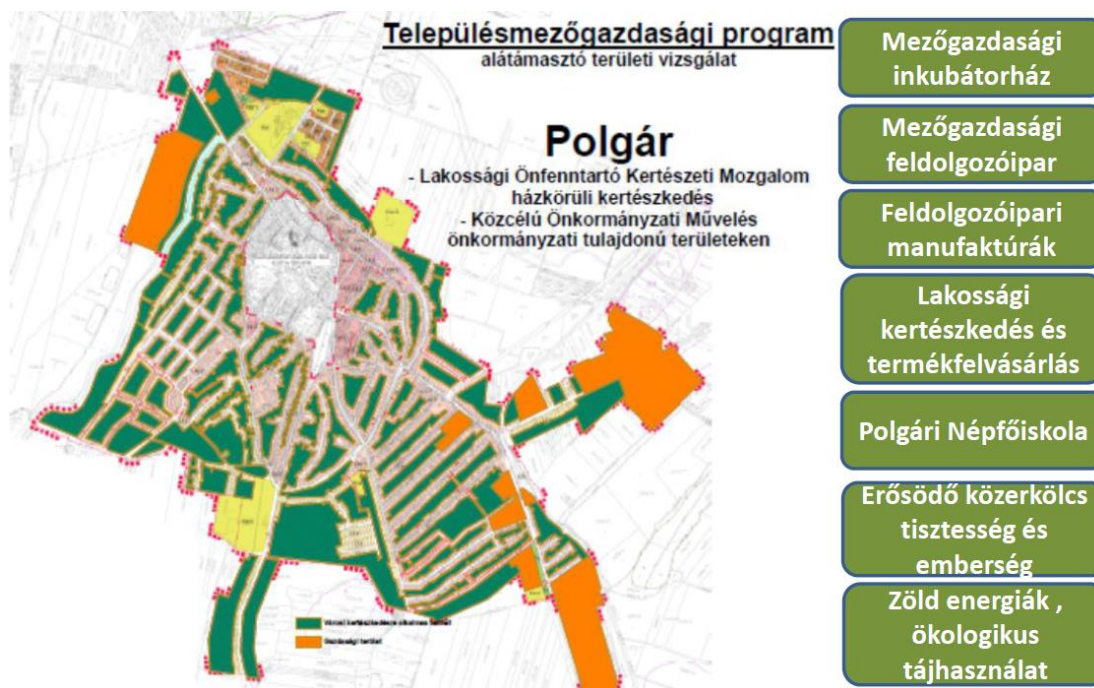


Forrás (OFTK társadalmi egyeztetési anyag)

El szeretném oszlatni azt a tévhitet, hogy a mezőgazdasági integráció, és az ismételten beinduló nagyüzemi mezőgazdaság majd megoldja a vidéki munkásság problémáját.

A közelmúlt tapasztalatai még sokakban élnek, ezek igazolhatják, hogy míg a kisebb termelészövetkezetek, és melléküzemágaik eltették a háztáji gazdálkodást, addig az állami gazdaságok komplex rendszerei, zárt technológiai nem tartottak fenn helyi beszállító hálózatokat, nem végeztek lakossági felvásárlást.

Ma is azt tapasztaljuk, hogy a nagyüzemi mezőgazdaság újraéledésével sorstalanná válnak a települések, mert ennyi munkásra nincs szüksége a magasan gépesített mezőgazdaságnak.



Település-mezőgazdasági program várható eredményei (Saját ábra)

3.1.2.1.2. A teljes falusi-vidéki lakosság nem segíyezhető, ezért be kell vezetni a falurehabilitáció és a település-mezőgazdasági program fogalmát

Ma csak városrehabilitációs pályázati források léteznek, ezen belül is van funkcióbővítő városközpont rehabilitáció, meg szociális célú városrehabilitáció ezen belül a szegregátumok kérdésköre kiemelt prioritású. Azonban a legnagyobb problémánk megoldására egyetlen pályázat sincs !!!

A kistelepülések elhalásának kulturális alapját az adja, hogy a munkássá vált parasztság elszakadt a tájtól. Ez ma a magyar vidék szegénységének, és a népesség elvándorlásának kulturális gyökere, és ez hat vissza a városokra is, hiszen a mezőgazdaság Magyarország történelmi gazdasági húzóágazata.

Ebből következik a vidéki szegénység sorstalansága, és a sorstalan emberek városba költözése, amely innentől kezdve a városokban növeli tovább a munkanélküliség problémáját. A problémát a helyén kell kezelni!

A munkássá vált parasztság elfelejtette saját kultúráját, leszokott a táj, a kert használatáról, állatok tartásáról.

Ma az élelmiszer-önellátásra is képtelen falusi lakosság óriási tömegével gyakorlatilag egyetlen helyi önkormányzat sem tud kezdeni egyebet, mint látszatminta munkaprogramok szervezésével, rendkívül gyenge hatékonysággal, sok helyen szervezetlenül, hihetetlenül magas bérköltséggel állít elő rendkívül gyenge minőségű, gyakorlatilag minőségstanúsítással

sem rendelkező beépíthetetlen termékeket (betontérkő, drótkerítés), vagy élelmet termel a közétkeztetés számára, rendben tartja az utakat, stb. Ma már mindenki látja, ennek a munkanélküliséget kozmetikázó rendszernek tarthatatlanságát. Ekkora mennyiségű embertömeg nem segíyezhető.

Egyrésztől felülről szervezett, országos szintről irányított komplex központi falurehabilitációs programokat kellene tervezni a városrehabilitációs programokhoz hasonló pályázati lehetőségekkel, másrésztől alulról való szervezéssel a települések település-mezőgazdasági programok készítésével, és megvalósításával, ezek várostérségi szintű kordinációjával kellene elkezdni a vidék rehabilitációját.

Minden település értékes, a legkisebb településnek is esélyt kell adni. Humán erőforrások helyett emberi közösségekben kell gondolkodni, mert ha nem ezt tesszük, akkor saját kultúránkat számoljuk fel.

3.1.2.2. Fenntartható és kompakt városszerkezet kialakítása:

Az erőforrások hatékony és fenntartható hasznosításának fontos alapja a kompakt településszerkezet. Ennek kulturális záloga a település-mezőgazdasági programhoz kapcsolódó népfőiskolai módszerek meghonosítása. A népművelés lehetőségei, a lakosság erkölcsi és kulturális színvonalának emelése, a helyi közösségek támogatása, és a tisztesség és emberség alapértékeit szem előtt tartó új közösségek létrehozása biztosítja új kompakt városi terek létrejöttét és fenntartását. A fenntartható és kompakt városszerkezet helyi közösségi tér, amelynek alapja a kulturált közösségi szemlélet.

3.1.2.3. Az energiafüggőség csökkentése és a klímavédelem

A klímaváltozás alapvető okai és következményei nagyrészt a városi térségekben összpontosulnak. A városok mikroklimája a globális változás hatásai nélkül is jelentősen eltér a kevésbé urbanizált térségektől, ezek a különbségek pedig a klímaváltozás hatására a későbbiekben felerősödhetnek. A klímaváltozás hatásaira koncentrááló megközelítésmód és az alkalmazkodóképességet célzó intézkedések egyben lehetőséget is teremtenek az alternatív gazdasági növekedésre és a környezettudatosság növelésére.

3.1.2.3.1 A biodiverzitás, biokertészkedési és állattartás ökológiai kultúrája a nagyipari monokultúrák ellensúlyozására

A lakossági biokertészkedési kultúra lokális megteremtése, egy olyan széles termékstruktúrát produkálhat, amely a nagyipari monokultúráktól eltérően rugalmasabban reagál a klímaváltozás hatásaira, és biztosítja a területek élelmiszer önellátását még szélsőséges

viszonyok között is. A hatékony energia felhasználás elsősorban az új beruházások megvalósulásában természetes profitérdek, számításának alapja a beruházás megtérülésének időintervallumának függvénye.

3.1.2.3.2. Fenntartható mobilitás

A várostérség egyes településein és Polgáron is a fenntartható mobilitási viszonyok megteremtése a városon belüli és város körüli utazási szükséglet mérséklése érdekében, a munkahelyek, lakóövezetek, szolgáltatási és közlekedési hálózatok elhelyezkedésének optimalizálása esetén valósul meg.

Tehát a helyben végezhető munka a legjobb megoldás, ahol a lakóhely és a munkahely között a közlekedés a lehető legrövidebb idő alatt, és a lehető legkisebb energiafelhasználással valósul meg. A folyamatos racionalizálás biztosítja a fenntarthatóságot, a környezetbarát alternatív közlekedési eszközök fejlesztésével, kerékpárral. Városterégi viszonylatban a munkaerő mobilitás szempontjából új elem lehet a vízi közlekedési lehetősége.

A közlekedési viszonylatok logikája azaz a közlekedés szervezési logika szerint a jobb elérhetőség biztosítása kevesebb közlekedési szükséglettel az optimális területhasznosítás révén a legrövidebb utak rendszerében valósulhat meg. Ez a várostérségen belül a településeket összekötő kerékpárút hálózat tervezésében, és a Tiszacsege-Polgári Tisza-híd Tiszadob-Tiszadada vízi közlekedési lehetőségének kiépítésében realizálódhat.

Egy Tiszafüred és Tiszadada közötti hajózási viszonylathoz jól csatlakoztatható a kerékpáros közlekedés. Ez tovább erősítené a Polgár-Tisújváros közötti kerékpárút megépítésének jelentőségét a munkaerő mobilitásának szempontjából, és a turizmus fejlődésének szempontjából egyaránt, egy, a Tisza-híd lábánál kiépített hajóállomás megvalósításával.

A klímabarát, alacsony szén-dioxid kibocsátású, versenyképes és biztonságos városi tömegközlekedés kialakítása egyrészt a korszerű energiahordozókra épülő tömegközlekedési eszközök alkalmazásával, és a tömegközlekedési lehetőségek bővítésével, folyamatos fejlesztéssel valósulhat meg, másrészt a gyalogos és a kerékpáros közlekedés előtérbe helyezésével valósulhat meg, a szolgáltatások technikai alkalmazkodása a klímaváltozáshoz.

3.1.2.4. A demográfiai változások kezelése helyi közösségi létformák fejlesztésével

A városi népességfogyás kezelése, egyrészt a családok és a helyi közösségek megerősítésével lehetséges, másrészt a lakosság anyagi-pénzügyi deprivált helyzetének javításával. A gyermeket vállalók megbecsülése, családbarát példák támogatása és

népszerűsítése, a legkisebb közösségek a családok közösségi „védműveinek” kiépítése olyan társadalmi feladat, amelyben Polgár Város Önkormányzata „oroszlánrészt” vállal. Mindemellett a működő helyi közösségek támogatása is feladat, ennek legfontosabb eleme a partnerség. Ebben a közösségi támogatásnak részei a környező, önálló és független költségvetéssel rendelkező várostérségi kistélepülések is. A várostérség közösségeinek, a kistélepüléseknek együttműködése is közösségi létforma. A közösség tagjainak együttműködésének hiányosságai hátráltathatják a térségi problémák megoldását.

A partnerségi együttműködés lehetőségeinek keresése, és kiépítése egyre több szálon kapcsolhatja össze a településeket, nem csak a közösen jelentkező területi problémák (pl.: elvándorlás, népességcsökkenés, ...stb) sorsközössége mentén, hanem azok megoldási lehetőségeiben, és a programok kidolgozásában.

Polgár zászlóshajó szerepe abból adódik, hogy egyrészt várostérségi központ, másrészt logisztikai centrum. Helyzetéből, és népességéből fogva más pályázati pozícióval rendelkezik, mint a várostérségi települések.

A Polgár Ipari Park az ország egyik legjobb ipari parkja, kiváló referencia, és szinte érthetetlen, hogy a helyi természeti erőforrásra alapozottan, kifejezetten a mezőgazdasági termékek feldolgozására és élelmiszeripari logisztikára nem épült hasonló, hiszen a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek versenyképessége a hazai és a külföldi piacokon egyaránt növekszik.

3.1.2.4.1. Polgár és a várostérség helyi közösségeinek erőssége a család, ennek „védműve” a társadalom

„A család sokkal több, mint szülők és gyermekek. A család, a legelemibb közösség, és a társadalom „védművei” a rokonsági kapcsolatok. Ez ma még várostérség helyi közösségének erőssége. A családhoz tartoztak a nagyszülők, a házasulatlan testvérekkel, és a házasult testvérek családjai. Néhány évtizede még létezett a nagycsalád, mely nem úgy volt általános, hogy egy adott időben mindenki nagycsaládi kötelékben élt, hanem úgy, hogy szinte minden egyén életének egy részében nagycsaládi kötelékbe is tartozott, majd azok feloszlásával újabb nagycsaládok magját jelentő kiscsaládokban élték életüket. Ezen felül különösen a gyermekek nevelését elősegítette egy nem vérségi alapon létrejött „intézmény”, a keresztkomaság, azonban ez az intézmény mára alig, vagy egyáltalán nem működik.

Az ember és ember közti kapcsolatnak, közösségnek számos köre van: anya és gyermeke, gyermekek és szülők, a tágabb család és rokonság, a helyi lakóközösség, a faluközösség, a tágabb, több faluból álló, házassági kapcsolatokkal, nyelvjárással elkülönülő néprajzi csoport, az egy nyelvet és politikai egységet alkotó nemzet, melyet összeköt a közös múlt, történelem és műveltség sajátos egésze, a magatartástól a nemzetet jellemző értékrendig. E közösségi,

kapcsolatkörök az egyén számára, élete során, különböző súlyt, értéket kapnak. Az újszülött és anyjának kapcsolata egyértelműen meghatározó, de amikor a gyermek felnő, és új család alapítására készül, párt választ magának, és ezért elhagyja apját és anyját is, és egy testté válnak. És vannak történelmi helyzetek, a nagyobb közösséget fenyegető veszély idején, a férfi elhagyja családját, feleségét és gyermekeit, hogy akár élete kockáztatásával is védje nemzetét. „Nincs nagyobb szeretet annál, mint aki életét adja barátaiért.”

Mindezeknek a kapcsolatoknak alapja a kölcsönösség. Ha ez egyoldalú, a vesztes fél csalódik, reményét és hitét veszti a közösségi kapcsolatban. Elhagyatva magányossá válik, és szorongóvá. Így van ez egy „fejlettebb”, rétegzett társadalomban is. Bár a minden emberben élő „őshagyomány” szerint minden ember lényegében egyenlő, egyenlően van joga emberhez méltó életre, a természet, az Isten teremtette világ használatára, a megélhetésre. Ha bizonyos munkamegosztást, társadalmi rangokat, osztályokat és kiváltságokat hallgatólagosan eltűr, elfogad, bizonyos határokig, e létrejött társadalmi szerződés nem sérthet alapvető emberi jogokat, és méltányosan kell működnie.” (prof.Dr. Andrásfalvy Bertalan)

3.1.2.4.2. A demográfiai változások kezelése csak Partnerségi együttműködésben valósítható meg

3.1.2.4.2.1. Partnerség a járásközponttal Hajdúnánással

A kistérségi rendszer járásokká történő alakítása, és az új járás sajátos földrajzi és településhálózati kétpólusúsága, az anyagi-pénzügyi helyzetből adódó deprivációs jelenségek erősödése felveti a környező települések Egyek, Görbeháza, Polgár, Tiszacsege, Újtikos, Folyás Tiszagyulaháza újfajta stratégiai együttműködésének kérdéseit. Az ITS a várostérség vonzáskörzet összefogási lehetőségeinek kulturális-, gazdasági-, és egyéb a járás közigazgatási jellegét nem befolyásoló közeledésére nyitott.

Magyarországon az önkormányzati rendszer sajátossága, hogy minden földrajzilag önálló település egyúttal önálló önkormányzattal is rendelkezik – meglehetősen nagyfokú önállósággal és feladatkörrel.

3.1.2.4.2.2. Partnerség a járás többi településeivel

A várostérség együttműködése olyan partnerségben valósítható meg, amely a résztvevők közös önérdekeltségén alapul. Ezeket az önérdekeket olyan közös célok mentén lehet összehangolni, amely egyaránt érdeke a partnerség minden egyes résztvevőjének. A célok összehangolásának folyamatát érdekeltségi alapon a partnerek kezdeményezik, és a törekvés lényegi jellemzője a vitalitás, azaz a pusztuló létezés, az erősödés, vagy a növekedés. A

globalizálódó világban azok a helyi közösségek lehetnek sikeresek, amelyek felismerik helyi adottságaikat, értékeit, és azokon alapuló fenntartható fejlesztést valósítanak meg.

„A hatékony és fenntartható, a külső tényezőknek kevésbé kiszolgáltatott térségi gazdálkodás érdekében előnyt kell élvezniük a környezetükbe illeszkedő, a helyi erőforrásokat sokoldalúan hasznosító és a jövedelmeket a térségben tartó kezdeményezéseknek.” (OFTK 2014-2030)

3.1.2.4.2.3. A partnerség alapja a bizalom

A szervezeti hierarchia szempontjából a kezdeményezés iránya történhet alulról felfelé, felülről lefelé, vagy az azonos rangú partnerek közötti megegyezéssel önálló, a hierarchiát befolyásoló szerveződésként. A partnerség alapja, hogy a résztvevők olyan lehetőségeket kínálnak egymás számára, amelyben a résztvevők biztonsággal találják meg saját önértékük számításait. Városterületi szinten Polgár új lehetőségeket kínál az együttműködésre, egyéni célja természetesen önmaga megerősödése, éppen úgy, ahogyan ez lesz a célja a partnerség többi résztvevőjének is.

A partnerség alapja a bizalom, ennek hiányában az együttműködés csak erőszakkal lenne megvalósítható kényszereken keresztül. Polgár Integrált Településfejlesztési Stratégiája legelső sorban bizalmat épít.

A bizalomépítés eszköze a cselekedet, és nem az írás, és főleg nem a szó. A bizalom megalapozása és felépítése hosszú folyamat, alapja a tisztességünk és az emberségünk. A bizalmat felépíteni egy élet műve, elveszíteni egy pillanat alatt is lehet, ha az alapvetést, a tisztességünket és az emberségünket nem tartjuk szem előtt.

3.1.2.4.2.4. A partnerség kezdeményezése az ITS városterületi hatású multiplikátor projektjének megvalósításában

Az ITS alapvetően városi dokumentum, azonban a dokumentum bizalmi alapú partnerséget kezdeményez nem csak a város, hanem a környező települések és helyi közösségek számára is, azoknak a tervezett programcéloknak megvalósításában, amelyek a térségi társadalomfejlődést szolgálják.

Az ITS a tennivalók egyfajta sorvezetőjeként működik, elmagyarázza, kiszámíthatóvá és átláthatóvá teszi az egyes programok céljait, útmutatást ad a célok megvalósításához. Szándékaink szerint a megszerzett bizalmi tőke, és az elérendő célok olyan alapot teremtenek, amelyek erősítik a városterületi együttműködést.

Polgár Város Önkormányzat Képviselő-testülete 88/2014. (VII.31) számú határozatával fogadta el a partnerségi egyeztetésről szóló szabályzatát, amely teljes harmóniában áll a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelettel, és biztosítja a 29.§. szerinti teljes körű nyilvánosságot.

Lehetőséget kívánunk teremteni arra, hogy a résztvevők partnersége lehetőleg ne irányított legyen, hanem spontán partnerségekben is megnyilvánulhasson. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy partnerséget nem azért alapítunk, mert törvény, kormányrendelet, vagy egyéb kényszer írja elő, hanem azért, mert az együttműködés a legalapvetőbb társadalmi szükséglet.

3.1.2.4.2.5. A partnerségi alapelvek

3.1.2.4.2.5.1. Partnerség:

A társadalmi egyeztetési folyamat abban az esetben lehet eredményes és hatékony, amennyiben a partnerek közötti egyenlőség érvényesül, vagyis az érintettek mindegyike számára lehetőség van az egyeztetésben való aktív részvételre, és a beérkezett vélemények, javaslatok befolyásolják az egyeztetési és a döntéshozatali folyamatot, illetve a produktum tartalmát.

3.1.2.4.2.5.2. Nyilvánosság, átláthatóság:

Az érintettek az egyeztetési folyamat bármely fázisába bekapcsolódhatnak, a folyamatból senkit nem lehet kizárni. A cél az érintettek lehető legszélesebb körnek elérése, megszólítása, aktivitásuk elősegítése.

3.1.2.4.2.5.3. Közérthetőség, hatékony kommunikáció

Az egyeztetések közérthető módon kell, hogy történjenek. (érthető nyelvezet, elérhető kommunikációs csatornák)

3.1.2.4.2.5.4. Dokumentáltság

Követelmény, hogy az egyeztetési folyamat átlátható és követhető legyen az érintettek számára, melynek biztosítéka a folyamat dokumentálása és a dokumentáció nyilvánosságának biztosítása.

3.1.2.4.2.5.5. Folyamatos monitoring

Folyamatosan elemezni, kontrollálni kell, hogy a társadalmi egyeztetés megfelelő volt-e, abba minden érintett véleménye megfelelően bevonásra került-e, az összes elv és az előre rögzített tervezés érvényesült-e a megvalósítás során. Figyelemmel kell kísérni, hogy az érintettek a felvetett kérdéseikre, hozzászólásaikra, véleményeikre, javaslataikra megfelelő és kielégítő, nyilvánosan is elérhető válaszokat kapjanak.

3.1.2.4.2.6. A társadalmi konzultáció formái:

3.1.2.4.2.6.1. Formális egyeztetés

Hivatalosan szervezett egyeztetés, melynek legfőbb jellemzője a strukturáltság, tehát a szabályozott formai és időkeret, résztvevői kör.

3.1.2.4.2.6.2. Informális egyeztetés

Általában nem hivatalosan szervezett konzultáció, amely fontos előkészítő szerepet játszhat a formális egyeztetésre bocsátott anyagok tartalmának véglegesítésében

3.1.2.4.2.7. A társadalmi egyeztetés módszerei

3.1.2.4.2.7.1. Zárt társadalmi egyeztetés

Jellemzője, hogy az egyeztetés a társadalom egye bizonyos reprezentáns csoportjával, csoportjaival zajlik, amely, illetve amelyek meghatározó, súlyponti szerepet töltenek be a társadalom körülhatárolható egységeiben.

3.1.2.4.2.7.2. Nyitott társadalmi egyeztetés

Az érintettek széles köre számára elérhető módszer → elektronikus formában, online elérhetőséget jelent. Bárki számára lehetővé teszi a hozzászólást, véleményalkotást.

3.1.2.4.2.8. A társadalmi egyeztetés eszközszerző

- 3.1.2.4.2.8.1. kommunikációs kampány
- 3.1.2.4.2.8.2. helyi, megyei média
- 3.1.2.4.2.8.3. tájékoztató kiadvány
- 3.1.2.4.2.8.4. állampolgári vélemény gyűjtése
- 3.1.2.4.2.8.5. nyilvános fórumok
- 3.1.2.4.2.8.6. munkacsoport megbeszélés

3.1.2.5. Az ITS küldetése

Polgár képviselő-testülete 73/2008. (V.22.) sz. határozatával fogadta el a város integrált stratégiáját, és ez a stratégia most felülvizsgálatra szorul, hiszen az elmúlt években Polgár városa cselekedeteiben teljesített, megerősítve a bizalmat. Minden terv annyit ér, mint amennyit megvalósítanak belőle, hiszen cselekedetek híján pusztán szó, teljesítetlen ígért marad csupán. A 2008-as IVS-ben megfogalmazott célok teljesítésére való törekvés, főleg a városközpont rehabilitációval, közmunkaprogramokkal alapvetően emelte és hozta létre a fejlett köz- és közösségi szolgáltatások színvonalát, és erre az alagra építkezve 2015-ben az új stratégia a deprivációs problémák megoldása felé fordul.

3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

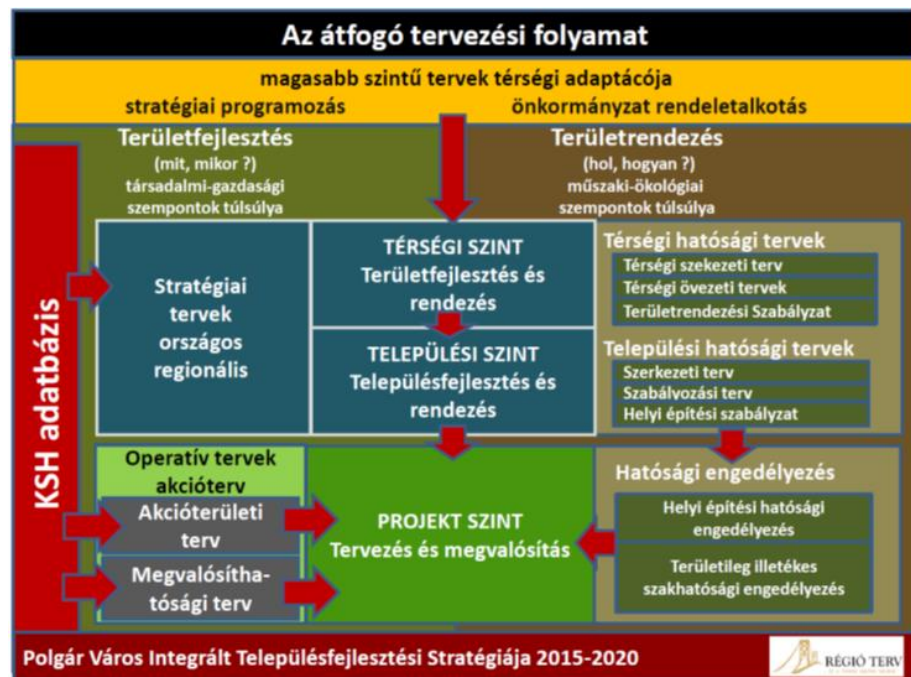
3.1.3.1. Területfejlesztés

A területfejlesztés a térhasználat tudatos irányítását jelenti. A tér a szükségszerű együttlétezés okán integrálja a különféle tevékenységeket, így minden konkrét területi/igazgatási (terület) egységben a területi megközelítés elősegíti a racionális együttműködést, a közös cselekvést.

A területfejlesztés és területrendezés feladata a térségi és helyi közösségek területfejlesztési és területrendezési kezdeményezéseinek elősegítése, összehangolása az országos célkitűzésekkel fejlesztési koncepciók, programok és tervek kidolgozása, meghatározása és megvalósítása, a társadalom, a gazdaság és a környezet dinamikus egyensúlyának fenntartása, illetve javítása érdekében.

A területfejlesztés a települési szinttől a nemzetközi szintig egyaránt értelmezhető. A területfejlesztés kompetenciája csak a települési szintnél magasabb téregységekre terjed ki. A területfejlesztés és a területrendezés szorosan összetartozó fogalmak.

Mindkettő ugyanarra a területpolitikára épül, és mindkettő szorosan kapcsolódik a (fejlesztési és rendezési) tervezéshez. A területrendezés a település, a régió vagy az ország egész területén a kívánatos területfelhasználás és -használat általános szabályait, valamint a fejlesztési elhatározások térbeli fizikai elrendezését adja meg.



A területrendezés és területfejlesztés kapcsolata (saját ábra)

3.1.3.2. Területrendezés

A területrendezés előírásai, a rendezési tervek is a fejlesztéseken keresztül valósulnak meg. A területfejlesztés a „törvényi meghatározásnál” átfogóbb kategória, mindazt tartalmazza, ahogyan a közösségi szféra (parlament, kormány, önkormányzatok stb.) hatni próbál a különböző tevékenységek térbeli megoszlására. Racionálisabb terület-felhasználás, környezeti szempontokat szem előtt tartó kiegyensúlyozottabb fejlesztés, szerkezetátalakítás és egyéb társadalmi és gazdasági célok megvalósítására való törekvések mind ide tartozhatnak

3.1.3.3. Integrált Településfejlesztési Stratégia

Az Integrált településfejlesztési stratégia egyrészt megfogalmazza Polgár járási szintű kisváros, mint helyi közösség összehangolt céljait, amelynek nyomán előre átgondolt, együttműködésben született beavatkozásokat tervez, amelyek jobb eredményre vezetnek. Az integrált településfejlesztési stratégia (ITS) az integrált szemléletű városfejlesztési politika alapdokumentuma, egy fejlesztési szemléletű középtávú (7-8 év) dokumentum, amelynek célja a területi szemléletű tervezés megszilárdítása a városokban, a városrészekre vonatkozó célok meghatározása és azok középtávú megvalósítása.



Az ITS megteremti a településfejlesztési koncepció célkitűzései és a támogatási forrás orientált akcióterületi terv (ATT) közötti átmenetet. E dokumentumban a városnak a megvalósítás pénzügyi és szervezeti feltételeiről is számot kell adni. Középtávon az ITS a város összes fejlesztésének meghatározójává, referenciapontjává válik. Ily módon az ITS feltételezi a város életében meghatározó erőközpontok partnerségét és kompromisszumát, mely magában foglalja az önkormányzaton és közsféra intézményein túlmenően a lakossággal, vállalkozókkal és civil szervezetekkel való konzultációt.

3.1.3.4. A stratégiakészítés lépései

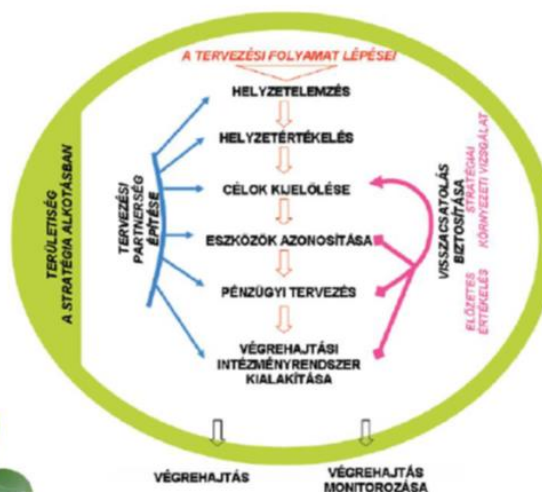
Bevezető lépés:

A tervezés szereplőinek, azaz felelőseinek, érdekeltjeinek és érintettjeinek, célcsoportjainak azonosítása.

A tervek csak úgy érvényesülhetnek igazán, ha a tervezés kommunikatív és iteratív módon zajlik úgy, hogy a csoportokkal rendszeres kommunikációt folytatnak, és a csoportok között is eszmecserét kezdeményeznek.

Tervezés:

1. Helyzetelemzés
2. Helyzetértékelés
3. Célok és elvek kijelölése
4. Célok elérését szolgáló eszközök azonosítása, itt már a konkrét beavatkozásokat rögzítjük, ezek az úgynevezett prioritások
5. A végrehajtás körülményeinek rögzítése, -a végrehajtásért felelős intézményrendszer kijelölése, vagy kialakítása
- a szükséges szabályozások kialakítása
- finanszírozási igények részletezése



2. ábra: A stratégiakészítés általános lépései

Forrás: Péli M., 2009

Polgár Integrált Településfejlesztési Stratégiájának elkészítésekor a hatályban lévő stratégiai dokumentumok figyelembe vétele fontos szempont. A Képviselő-testület 73/2008. (V.22.) sz. határozatával elfogadott IVS áttekintése és ellenőrzése szükségessé vált.

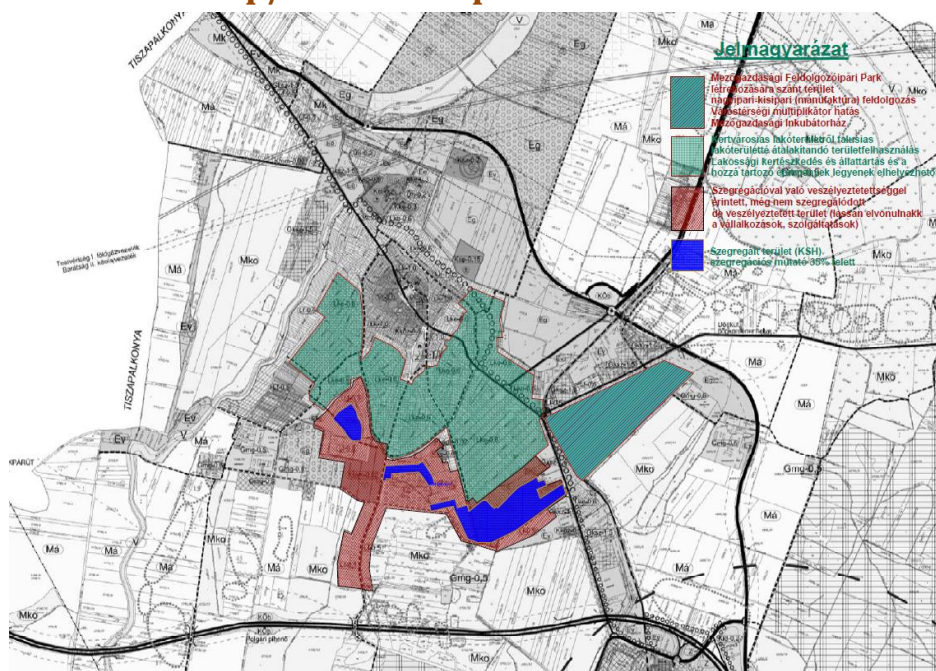
ITS készítése alapvetően két okból vált szükségessé. Egyrészt abból az okból, hogy a stratégiai célok jelentős része teljesült, másrészt abból az okból, hogy a 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet 7. §-a előírja, hogy „az önkormányzat a stratégiát legalább négyévente áttekinti, ellenőrzi és dönt arról, hogy továbbra is változatlan tartalommal alkalmazza, módosítja, vagy újat készít.”

A stratégia tervezése során nem egy teljesen új alapokon nyugvó fejlesztési stratégia kidolgozása volt a cél, hanem az, hogy a megvizsgáljuk a korábbi stratégia célok teljesítését, és ennek függvényében, mindezek figyelembevételével megfeleljünk azoknak a társadalmi kihívásoknak, amelyek 2015. évben már láthatóak, és 2020-ig teljesíthetők.

További fontos szempont volt, hogy az új tervezési és támogatási kereteknek megfelelő Integrált Városfejlesztési Stratégia készüljön.

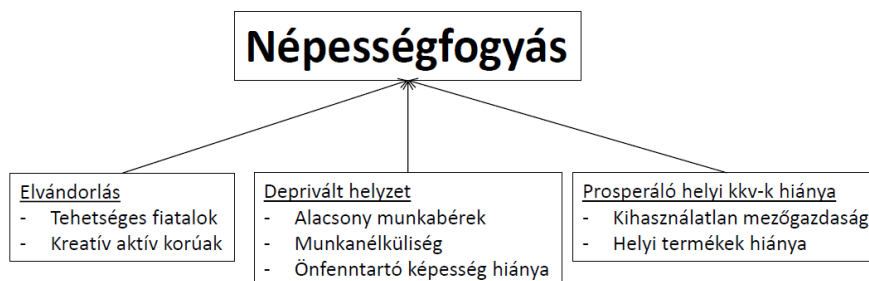
Ennek érdekében a célrendszer mellett a városrészek funkcióinak és terület felhasználási és beépítési jellemzőinek beazonosítása, illetve az akcióterületek kijelölése során is támaszkodtunk a településrendezési terv elemzéseire, megállapításaira, azonban azt is megállapítottuk, hogy új rendezési terv készítése szükséges egyrészt az országos jogszabályi környezet megváltozása, másrészt az új fejlesztési irányok területi vonatkozásainak elhelyezhetősége miatt.

3.2. Problématérkép/értéktérkép



A település problémáinak és értékeinek összefoglalója térképi formában, a területi lehetőségek és korlátok térképi ábrázolása (Saját ábra)

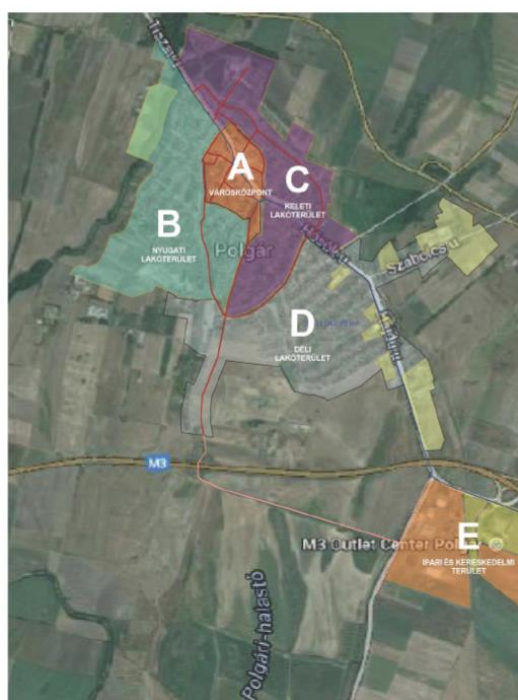
A problématerképen szereplő beavatkozást igénylő területek Polgár és a várostérség legfontosabb kérdésével az elvándorlással állnak összefüggésben. Az elvándorlás a lakosság öfenntartó képességének csökkenésével magyarázható. .



Probléma térkép 2015 (Saját ábra)

A problématerkép jelöli azokat a területeket, ahol rendezési tervi eszközökkel elősegíthető az öfenntartó képesség erősítésére szolgáló házkörüli, és háztáji gazdálkodás erősítése. A rendezési terven a az Lke övezeteket Lf falusias övezetre érdemes változtatni annak érdekében, hogy az öfenntartó életvitelhez szükséges gazdasági épületek megépülhessenek. A rendezési terven ki kell jelölni a mezőgazdasághoz kötődő feldolgozóipar megtelepedéséhez szolgáló területet is. Ez a terület a Hajdúnánásra vezető út mellett van a legjobb helyen

3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek



A városközpont

jellegzetesen intézményi funkciókkal

B lakó funkciójú városrész

régi kertségből átalakult 200 éves városrész
jellegzetesen lakófunkciójú területekkel

C lakó és rekreációs városrész

jellegzetesen a dombhátakra települt
200 évnél öregebb településrészszel és újabb
külső karéjjal stranddal, kempinggel, és
üdülőteleppel

D lakó- és gazdasági funkciójú városrész

jellegzetesen az elmúlt 100 évben beépült
szegregációra hajlamos területekkel

E gazdaságfejlesztési zóna

legújabb 10 éves városrész Ipari Park, M3 Outlet,
Archeopark
jellegzetesen ipari, kereskedelmi, turisztikai és
vendéglátási területekkel

F városrész: Külterület

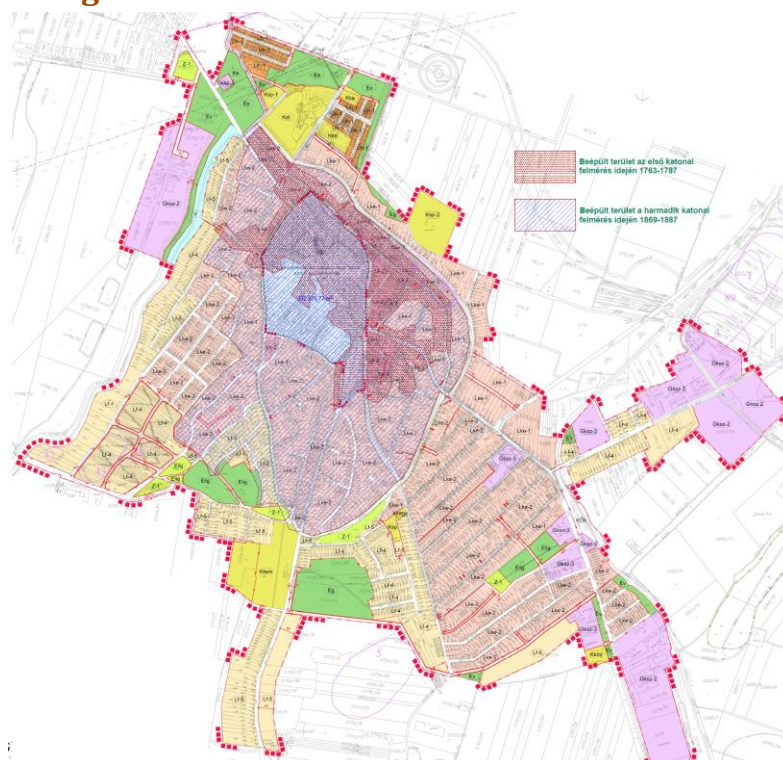
A külterületen zömében beépítésre nem szánt területek találhatók, erdőterületek és mezőgazdasági területek. Az erdőterületek védelmi, turisztikai, ligeterdő, vagy gazdasági rendeltetésűek, a mezőgazdasági területek pedig általános, kertes, vagy valamilyen közérdekből korlátozott funkciójú területek.

Ebbe a szövetbe illeszkednek bizonyos beépítésre szánt területek, amelyek a tájhasználathoz, vagy gazdasági tevékenység céljára szükséges építést teszik lehetővé. Ilyenek a mezőgazdasági üzemi gazdasági terület, kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület, különleges terület (pl: idegenforgalmi célú hasznosításra)

Speciális hasznosítású területek a vízgazdálkodási (egyéb) terület a vízfolyások, csatornák medre, a vízművek a halastavak és az árvízvédelmi töltések területe, közművek, és a vonalas infrastruktúrák területei. A szabályozást az országos vonatkozó törvényi erejű előírásokon túl a helyi építési szabályzat, és a hozzá tartozó szabályozási tervek tartalmazzák.

3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

3.3.1.1. Történelmileg kialakult városszerkezet



A város történelmi településrészei a katonai történelmi térképek alapján (Saját ábra)

A városrészek lehatárolása a várostörténet, és a várostörténetet jól mutató telekmorfológia alapján történt. A városrészek jól elkülönülnek egymástól. A város „szíve” az óváros. Polgár természeti adottságaira épülő gazdálkodását főleg a mezőgazdaság jelentette. A területen jellemzően az ártéri fokgazdálkodás és az árutermelő állattartás terjedt el. A Tisza szabályozásával és a „korszerű” mezőgazdasági technológia elterjedésével, valamint a piaci igények megváltozásával, illetve annak beszőkülésével, a két gazdálkodási technológia szinte teljesen megszűnt.

A fokozatosan növekvő lakosságszám miatt, elsősorban a Felvég és az Alvég északi és nyugati határán – leginkább a „partosabb” területeken – alakították ki lakhelyeiket. Ezen területeken alakultak ki a Lakhacc, a Nagy- és a Kisgelej falurészek, elnevezésük utal betelepülésük történetére. A Lakhacc szabados építkezésre utal, a Gelej elnevezés feltehetően lakóinak eredetét őrzi.

Az Alvég keleti szegélyénél, a hajdani vályogvető gödrök helyén alakult ki a Nagymirhó. A XVIII. századtól betelepülő cigány közösségek (lováriak, beások) főleg ezeken a területeken találtak szegényes otthonra. A mai demográfiai, társadalmi jellemzők is erre a tényre engednek következtetni, ugyanis ma is itt lakik a magyar cigányság, a volt népzeneész családok és utódaik jelentős része.

Alvég elnevezés helyett a Temetőoldal megjelölést használták (BENCsik, 1974). A jelenség nyilvánvalóan adódik abból, hogy a Kálvária domb, amely természetes magaslat(homokdűne), valójában a régi idők temetkezési színhelye volt.

A Temetőoldal elnevezés utal arra is, hogy a kerteket előbb a Kálvária környékén kezdték lakóházakkal beépíteni, erre bizonyára a terület magasabb fekvése szolgáltatott okot. A falut a közigazgatási igények miatt a XIX. század közepén négy járásra osztották.

A négyes felosztás később a nép névhasználatában is megtalálható, ebből fakadóan beszélhetünk Felvég, Alvég, Kisódal, Folyóódal falurészekről (TóTH-TERGE 1970.). A mai Dózsa György, Táncsics Mihály Szabadság és Hősök utcák voltak a jószágterelés útvonalai. Jellemzően ezen utcák a mai napig megőrizték az akkori „utca jelleget”, amely szélességükben és tágasságukban nyilvánul meg, különösen a Szabadság utca őrzi még ezt a specifikumot.

A lakóházakat rendszerint az utca sorában, egymás után építették. Háttal álltak a következő ház udvari homlokzata előtt, mely teljesen kiépült az utcára, csak az 1920-as évektől díszlik a kiskert a házak utcai végénél.

3.3.1.2. Településszerkezeti sajátosságok

Polgár településszerkezete tükrözi a város mezővárosi múltját: magában ötvözi a halmaztelepülések és gyűrűs-sugaras rendszer egyes jellemzőit. Ebbe a karakteres szerkezetbe a XX. század során néhány erőszakos beavatkozás történt: településidegen

telekosztások, tömbszerű lakóépületek megjelenése és a 35-ös úton megnövekedett forgalom szabályozása érdekében végzett tömbbátvágás.

Polgár településrendezési terve törekszik a még megmaradt hagyományos utcaszerkezet fenntartására, a beépítési módok meghatározásánál pedig a hagyományos kisvárosias környezet kialakíthatóságára.

A legtöbb szerkezeti egység között nincs markáns, határozott elválasztódás. Területfelhasználásuk és karakterük alapján a város ma az alábbi jellemző szerkezeti egységekre osztható:

Városközpont: igazgatási, oktatási, kulturális és kereskedelmi centrum

Keleti-északkeleti lakóövezet: a pihenés, a kikapcsolódás, a rekreáció és az üdülés színtere

Központ környéki lakóterületek (Déli és Nyugati lakóövezet): hagyományos értelemben vett kertvárosi területek

Beépítésre nem szánt „külsőterület”: a hagyományos gazdálkodás, a mezőgazdálkodáshoz való intenzívebb kötődés, a kisüzemi gazdálkodás helyszínei, egyben átmenet a kistanyás térség felé. Szintén a külsőterületen terülnek el az

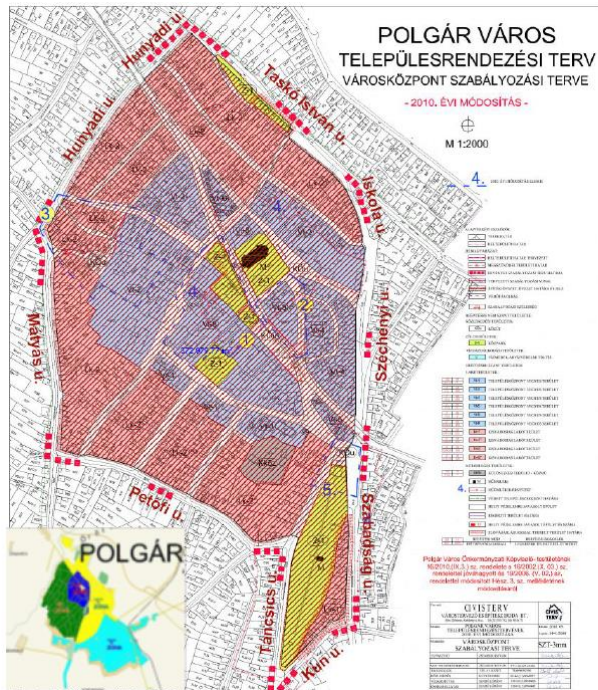
M3-as autópályához kapcsolódó gazdasági területek: a 35. számú főúthoz és a városhoz is csatlakozási lehetőséget jelentő csomópont mellett Polgár Ipari Park, M3 Outlet és az M3 Archeopark.

Az egyes városrészek gazdasági, társadalmi és településszerkezeti szempontú elemzése a 2011. évi népszámlálási adatokra, valamint a polgármesteri hivatal adatbázisára épül. Az adatok, főbb tendenciák elemzése alapot nyújt a városrészekre vonatkozó stratégia célrendszerének meghatározásához.

A városrészi lehatárolások a rendezési terv alapján jelölik ki a városrészeket, ebben megtartjuk az IVS lehatárolásait, azonban az új rendezési terven a településképp védelme céljából a városközpont lehatárolását célszerű lenne északi oldalon a Taskó utca vonaláig kiterjeszteni.

Ezzel az északi városrész egészségturisztikai célterülete, összekapcsolódna a történelmi városrész turisztikai értékével. Ezzel a városi turisztikai egységesen kezelhetők, Az összevont terület egységes akcióterületként jobban pályázható.

3.3.1.1. Városmagközpont „A” városrész



„A” városmagközpont jellegzetesen intézményi funkciókkal

Mutató megnevezése	Polgár összesen	A városmagközpont
Lakónépesség száma	8098	979
Lakónépesség belüli 0-14 évesek aránya	15,4	10,7
Lakónépesség belüli 15-59 évesek aránya	81,1	60,1
Lakónépesség belüli 60-X évesek aránya	23,5	29,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	22,7	8,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	10,3	20,1
Lakásállomány (db)	3397	474
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	13,4	4,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	42,0	33,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	14,8	6,0
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népesség belüli	53,5	61,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	42,1	42,1
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregáltumokra nem	8153	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	49,1	32,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépesség belüli	58,4	52,8
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	16,1	10,6
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,5	5,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükségjelű lakások aránya a lakott lakásokon belül	11,4	4,5
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	5,6	2,5

A városmagközpont alapvetően településmagközponti vegyes lakóterület. Telekmorfológiája követi a város múltját, mutatja betelepülések idejét.

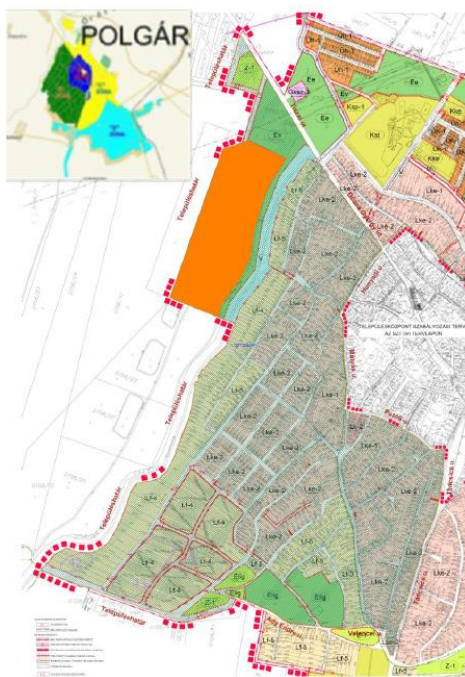
Északi oldalon, a dombhátakra települt ősi halmaztelepülés jellemzi, amely a déli oldalon jellegzetes sugaras elrendezésű hajdúvárosi városrészszel egészült ki a történelem folyamán.

A közigazgatási szolgáltatások központja, a Barankovics fő tér. A főtérré, illetve a térfalként szerveződnek közfunkciók.

Korábban a centrumon keresztül haladt át a 35-ös főútvonal, amelyet az elkerülő út megépítésével alacsonyabb rendű úttá minősítettek, gyakorlatilag ez a történelmi jelentőségű közlekedési útvonal jelenti a város főutcáját. Az átmenő forgalom megszűnése után az útszakasz települési gyűjtő úttá vált, hatásosan tölti be a város főutcája szerepet.

A városmagközpont megújítása kiteljesítése főtéri funkciót és a környező utcák területeinek is városmagközponti jelleget adott, a betelepült funkciók gyalogosan is megközelíthetők, kerékpáros közlekedésre is alkalmas, azonban a városmagközpont felé a kerékpáros közlekedés feltételei nem épültek ki.

3.1.1.2. Nyugati lakóterület „B” városrész



„B” lakó funkciójú régi kertségből átalakult 200 éves városrész jellegzetesen lakófunkciójú területekkel

Határoló utcák: Hunyadi u., Mátyás u., Petőfi u., Táncsics u., Kun u., Velencei u., Ady Endre u., Keleti irányú településhatár, Tiszai út, Dózsa György út, Hunyadi u.

Polgár - városrész adatok
Forrás: 2011. évi népszámlálás

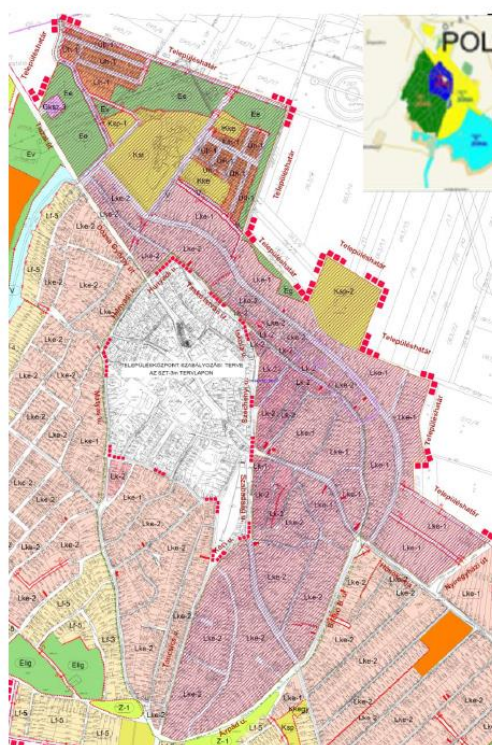
Mutató megnevezése	Polgár összesen	B lakó funkciójú városrész
Lakónépesség száma	8098	2488
Lakónépesség belől 0-14 évesek aránya	15,4	15,3
Lakónépesség belől 15-59 évesek aránya	61,1	62,4
Lakónépesség belől 60-X évesek aránya	23,5	22,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belől	22,7	16,8
Felsőfokú végzettségük a 25 éves és idősebb népesség arányában	10,3	9,6
Lakásállomány (db)	3397	972
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	13,4	9,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belől	42,0	38,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belől	14,8	10,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népesség belől	53,6	56,9
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	42,1	37,8
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	8153	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	49,1	51,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépesség belől	56,4	54,0
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	16,1	13,9
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélülék aránya)	6,5	6,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükség-lakások aránya a lakott lakásokon belől	11,4	8,8
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belől	5,8	3,8

Településszerkezeti sajátossága, hogy a 19.században felszámolóódó régi kertségek helyén kialakult tervezett-szerkesztett telekalakítás, merőleges utca keresztezódések jellemzik, szerkezete eltér a hajdúvárosi szerkezettől. Alapvetően falusias és kertvárosi lakóterületekből áll.

Övezeti besorolását tekintve kertvárosi, amelyen lakóépület legfeljebb 4 lakással, vagy rendeltetési egységgel, a helyi lakosság ellátását szolgáló kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó, egyházi, oktatási, egészségügyi, szociális épület, valamint a terület rendeltetésszerű használatát nem zavaró hatású kézműipari épület építhető.

Azonban az övezetben nem helyezhető el szálláshely szolgáltató épület mezőgazdasági üzemi építmény. A rendezési terv módosítása során lehetőséget kellene biztosítani ezen épülettípusok elhelyezésére, a település-mezőgazdasági programelemek végrehajtása, illetve a lakossági önellátó házkörűli, háztáji kertészkedés, és állattartás feltételeinek, illetve feldolgozó jellegű csekély alapterületű manufaktúráinak elhelyezéséhez.

3.1.1.3. Keleti északkeleti lakóterület „C” városrész



„C” lakó és rekreációs városrész jellegzetesen a dombhátakra települt 200 évnél öregebb településrészrel és újabb külső karéjjal stranddal, kempinggel, és üdülőteleppel **Határoló utcák:** Tiszai út, Dózsa György út, Taskó István u., Iskola u., Széchenyi u., Szabadság u. Kun u., Táncsics u., Árpád u., Bacsó B.u., Hősök útja, Nyíregyházi út, Északi oldali településhatár, Tiszai út

Polgár - városrész adatok
Forrás: 2011. évi népszámlálás

Mutató megnevezése	Polgár összesen	C lakó és rekreációs városrész
Lakónépesség száma	8098	1889
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,4	12,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,1	58,2
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	23,5	29,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	22,7	15,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	10,3	12,4
Lakásállomány (db)	3397	900
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	13,4	11,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	42,0	38,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	14,8	10,2
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	53,5	55,6
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	42,1	45,5
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	8153	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	49,1	42,7
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	56,4	57,3
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	16,1	13,8
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliség aránya)	6,6	5,1
A komfort nélküli, félkomfortos és szükség-lakások aránya a lakott lakásokon belül	11,4	7,7
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	5,6	5,2

Alapvetően falusias és kertvárosi lakóterületekből áll. A városrész északi peremén helyezkedik el a strandfürdő, és a kemping. A városrész déli területe a Taskó utcával határoltan a legrégebbi településrészrel kapcsolódik az „A” településközpont-hoz. A rendezési tervben célszerű lenne ezt a területet a városközpont részévé tenni.

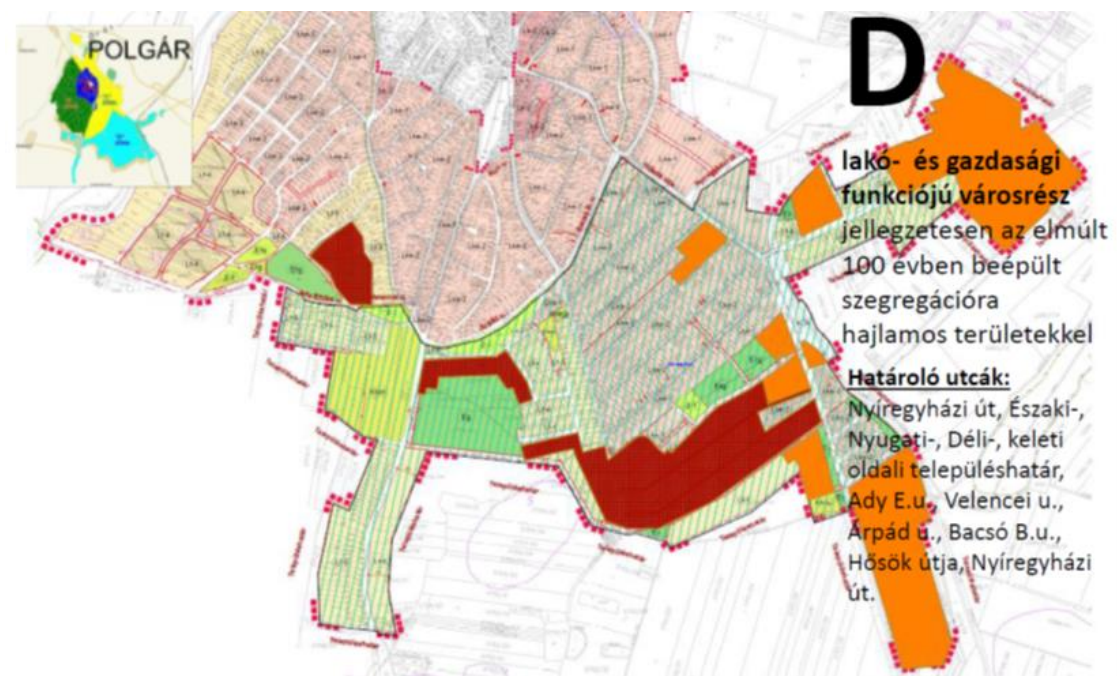
A kikapcsolódást a fürdő szolgáltatásai, és sportlehetőségei biztosítják (ld. műfüves pálya, aszfaltpálya, röplabdapálya). Ez a terület képezi a város idegenforgalmának egyik célterületét. Azonban az alacsony látogatottság miatt a város rekreációs és üdülőövezetét, nem szolgálják megfelelő mennyiségű kapcsolódó vendéglátó és kereskedelmi funkciók. A különböző gyógyászati és a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztésével, az infrastruktúrális adottságok javításával az egészségturizmus egyik célpontjává tehető.

A vállalkozási tevékenység néhány mikrovállalkozás és élelmiszerüzlet üzemeltetésében merül ki. A városrészben található a Városgondnokság Kft telephelye, és a szennyvíztelep.

Övezeti besorolását tekintve kertvárosi és ez a besorolás továbbra is megfelel a városrész tervezett terület felhasználásának. A területen lakóépület legfeljebb 4 lakással, vagy rendeltetési egységgel, a helyi lakosság ellátását szolgáló kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó, egyházi, oktatási, egészségügyi, szociális épület, valamint a terület rendeltetésszerű használatát nem zavaró hatású kézműipari épület építhető.

3.1.1.4. Déli lakó és iparterületek terület „D” városrész

A városrész a település legfiatalabb jellemzően a lakóterületekhez kapcsolódó régebbi ipari jellegű területtel, , és egyben legelmaradottabb területegységének tekinthető. Elsősorban kertvárosias jellegű, családi házas beépítésű terület, ahol a lakófunkció dominál. Déli részén helyenként jelentősen leromlott épületállományú sáv húzódik, többnyire alacsony komfortfokozatú lakásokkal, rossz szociális helyzetű lakossággal. Itt található a temető, és a rekultivált szemételep területe.

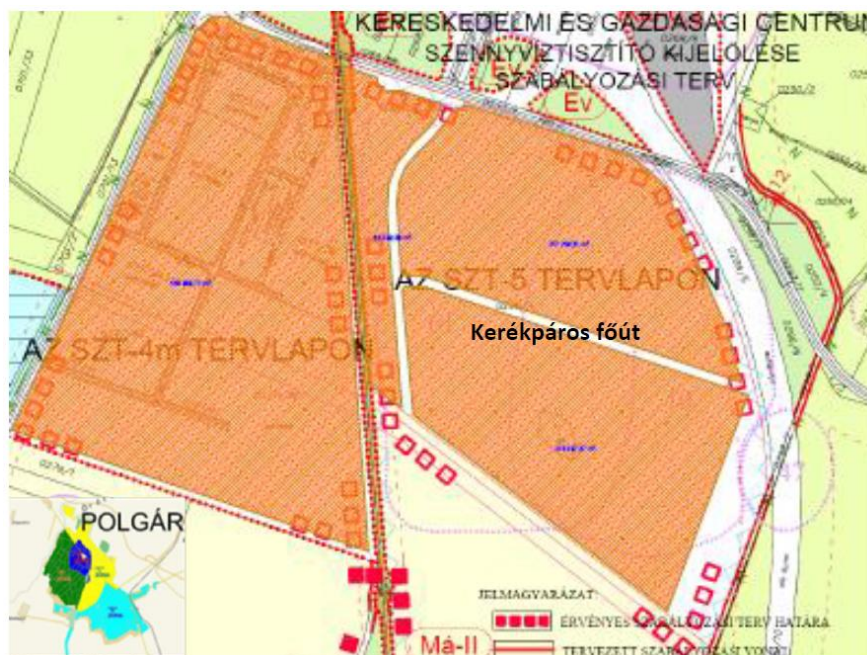


A városrész ugyanakkor jelentős közlekedési funkciókat is ellát, ugyanis itt található a város vasútállomása, továbbá egy távolsági buszmegálló és a városrészen halad át a korábbi 35-ös főútvonal (jelenleg 3324-es mellékút) is.

Övezeti besorolását tekintve jellemzően kertvárosi, és falusias. Azonban az övezetben nem helyezhető el szálláshely szolgáltató épület mezőgazdasági üzemi építmény.

A rendezési terv módosítása során a városrész egész területén lehetőséget kellene biztosítani ezen épülettípusok elhelyezésére, a település-mezőgazdasági programelemek végrehajtása, illetve a lakossági önellátó házkörűli, háztáji kertészkedés, és állattartás feltételeinek, illetve feldolgozó jellegű csekély alapterületű manufaktúráinak elhelyezéséhez.

3.1.1.5. Déli gazdasági funkciójú „E” városrész



E

**gazdaság-
fejlesztési zóna**
legújabb 10 éves
városrész Ipari
Park, M3 Outlet,
Archeopark
jellegzetesen
ipari-,
kereskedelmi-,
turisztikai-, és
vendéglátási
területekkel

A legfiatalabb városrész az M3 autópálya csomópontjához kapcsolódik. A rendkívül kedvező logisztikai helyzet a csomópontra települt ipari, kereskedelmi, és turisztikai funkciókat tartalmazza

3.1.1.5. Beépítésre nem szánt mező- és erdőgazdálkodási terület „F” városrész „külterület”

Országos jelentőségű védett természeti területek:

A Hortobágyi Nemzeti Park 3/1998 (XII.17) KöM rendelet szerinti területe (Polgári Halastó)

Védett természeti területnek minősül:

- Selypesi morotva úszólápja
- Pálincás lapos szikes mocsara
- Csószhalom, Bogát halom mint kunhalmok a külterület Szabályozási Tervlapja szerint.

Tervezett országos jelentőségű védett természeti területek

A Hortobágyi Nemzeti Park külterületi Szabályozási Tervlapon szabályozott bővítési területei:

- Homok-dűlői legelők
- Bogát-közi legelők
- Nagy-Nádastó – Fátyolfenék
- Kengyelközi legelők
- Hortikirálydombi legelők

Tervezett helyi jelentőségű természetvédelmi területek

- Selypesi morotva
- Királyér kiszélesedő szakasz a belterület délnyugati határán
- A nyugati főcsatorna szabályozási terven jelölt kiszélesedő területe.

3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

A szegénység számos társadalmi tényező által meghatározott, összetett jelenség, okai között szerepelnek társadalmi és kulturális hátrányok, szocializációs hiányosságok, alacsony vagy elavult iskolai végzettség, munkanélküliség, egészségi állapot, a családok gyermekszáma, a gyermekszegénység, de a jövedelmi viszonyok mutatják meg leginkább.

Az alacsony jövedelműek bevételeinek számottevő része származik a pénzbeli juttatások rendszereiből.

Az inaktív emberek között nagy arányban fordulnak elő az alacsony iskolai végzettségűek, a megváltozott munkaképességűek és a romák. Településünkön, tapasztalataink szerint a munkaerő-piacra jutás fő akadályai: az alacsony iskolázottság, a tartós munkanélküli létből fakadó motivációs problémák, a társadalmi előítélet jelenléte. A roma nők iskolai végzettsége, foglalkoztatottsági szintje, jövedelme még a roma férfiakénál is jelentősen alacsonyabb.

A nemzeti-, etnikai hovatartozás pontos adatainak meghatározásakor csak a népszámlálás adataira hagyatkozhatnánk, de az nem tekinthető pontosnak, mivel a népszámlálás egyéni bevalláson alapuló adatokat rögzít. Személyes tapasztalatunk alapján a lakosság mintegy 20%-a roma nemzetiségű.

A statisztikai adatok és a segélyezési tapasztalatok alapján egyik legsúlyosabb gond a szegénységben élők, közöttük a roma népesség helyzetének fokozatos romlása. Ennek következménye a leszakadás, a kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, mind a foglalkoztatás, mind az egészségügyi szolgáltatások területén.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (2011. év) megállapítása szerint: „Minden harmadik ember (kb. 3 millióan) ma Magyarországon a szegénységi küszöb alatt él, közülük 1,2 millióan mélyszegénységben. A szegénységi kockázatok különösen sújtják a gyermekeket és a hátrányos helyzetű térségekben élőket. A romák nagy többsége, mintegy 5-600 ezren (összlétszámuk a becslések alapján kb. 750 ezer) ehhez az utóbbi csoporthoz tartozik. Ezért Magyarországon a romák felzárkóztatását megcélzó politikát nem lehet elválasztani a szegénység elleni általános küzdelemtől, a társadalmi és a gazdasági versenyképesség javításától. „A romák esetében jellemző az, hogy még a halmozottan hátrányos helyzetű csoportokon belül is legkedvezőtlenebb helyzetben lévőkhöz tartoznak.”

Mutató megnevezése	Polgár összesen	1. szegregátum (Nagyvárad u. - Velencei u. - Ady Endre u. - névtelen u.)	2. szegregátum (Arany János u. - Veres Péter u. - Hajnal u. - belterületi határ - Dante u.)	3. szegregátum (Dankó Pista u. - Hajnal u. - nyugat-keleti irányú Bem u. meghosszabbított vonala - Toldi u. - Lehel u. - Hajdú u. - Bem u. - belterületi határ - Dankó Pista u.)
Lakónépesség száma	8098	81	107	895
Lakónépesség belől 0-14 évesek aránya	15,4	44,4	27,1	22,7
Lakónépesség belől 15-59 évesek aránya	61,1	53,1	65,4	64,2
Lakónépesség belől 60-X évesek aránya	23,5	2,5	7,5	13,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belől	22,7	62,8	50,0	57,6
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	10,3	0,0	3,3	2,5
Lakásállomány (db)	3397	15	35	216
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	13,4	6,7	25,7	35,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belől	42,0	89,8	87,1	81,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belől	14,8	46,5	37,1	41,7
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népesség belől	53,5	29,5	31,1	36,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	42,1	35,3	50,0	47,7
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	8153			
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	49,1	92,3	66,7	74,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépesség belől	56,4	69,1	58,9	66,2
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	16,1	48,0	45,5	27,2
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélülék aránya)	6,5	12,0	4,5	10,6
A komfort nélküli, félkomfortos és szükségilakások aránya a lakott lakásokon belől	11,4	6,7	25,8	33,8
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belől	5,6	6,7	9,7	15,4

Polgár - Szegregátumok adatai

Forrás: 2011. évi népszámlálás

A szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belől) értéke az érintett területen 35% feletti és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt

3.3.2.1. A társadalmi kohéziót veszélyeztető szegregáció:

Polgár Város Önkormányzata a különböző célcsoportok esélyegyenlőségének biztosítása érdekében már korábban is több intézkedést hozott, melyek ma is érvényben vannak. A helyi rendeletek, a kötelező törvényi feladatokon túl, szabályoznak olyan ellátási formákat, amely az idősek, a fogyatékosok, az ifjúság, a szociálisan rászorultak helyzetét segíti:

- a szociális igazgatásról és ellátásokról szóló 40/2009.(XII.18.) rendeletünk szabályozza a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás térítési díjainak támogatását, valamint a szennyvízkozmű-fejlesztés támogatását.
- a lakáscélú támogatásokról szóló 19/2007.(VI.1.) rendeletünk a fiatalok első lakáshoz jutásának támogatását szabályozza, legfontosabb szempont az odaítélésnél, hogy, aki Polgáron szeretne letelepedni, azt a város támogatja.
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 44/2006. (XII. 15.) rendelet tartalmazza az önként vállalt támogatások szabályozását.
- Polgár Város Önkormányzata fenntartásában működő köznevelési intézményekben fizetendő térítési díj, tandíj és díj összege megállapításának és fizetésének szabályairól szóló 34/2012.(X.26.) rendelet a térítési díjkedvezményeket tartalmazza.

- a felsőoktatásban résztvevők önkormányzati ösztöndíjrendszeréről szóló 26/2005.(XI.04.) rendelet a Bursa Hungarica felsőoktatási önkormányzati ösztöndíj támogatási feltételeit szabályozza.
- az önkormányzat tulajdonában lévő lakások és helyiségek bérletére, az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 27/2010. (XII. 16.) önkormányzati rendelete szabályozza a lakbértámogatást.
- a háziorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi körzetekről szóló 10/2004. (III. 31.) rendelet a lakosság egyenlő egészségügyi ellátáshoz való hozzáférését szabályozza.
- a légúti allergiás megbetegedést okozó gyomnövények visszaszorításáról szóló 29/2004. (IX. 29.) rendelet az asztmás és allergiás betegek életének megkönnyítését célzó szabályozásokat tartalmaz.
- a sport támogatásáról szóló 10/2012. (III. 29.) rendelete a helyi egyesület, az ifjúság sportolásának megkönnyítését tűzte ki célul.

Veszélyeket rejt az életfeltételek, a megélhetési lehetőségek szűkülése. A tartós munkanélküliség felerősítheti az underclass viselkedési formák elterjedését. A lassan zsugorodó, sőt kisebbséggé váló korábbi többség köreiben könnyen népszerűvé válhat az etnocentricizmus.

A társadalomban, országos viszonylatban, a közerkölcs romlása, a fehérgalléros bűnözés, a korrupció, a gazdasági és szociális közviszonyok robbanásszerű megváltozásából eredő szociális problémák agresszivitást fokozó tendenciákká válhatnak. Ez ellen az országos tendencia ellen csak a tisztességen és emberségen alapuló helyi társadalom jó példái hathatnak, amely Polgáron a folyamatosan megvalósított Helyi Esélyegyenlőségi program végrehajtásában realizálódik

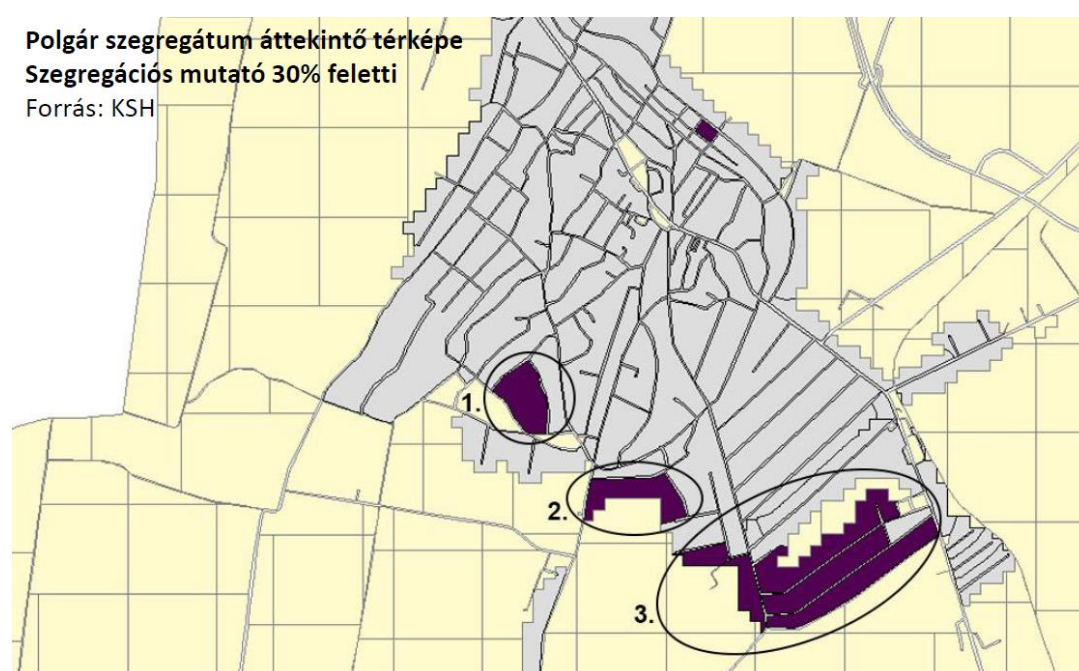
A Képviselő-testület 2013. évben a 80/2013. (VI.27.) sz. határozatával fogadta el Polgár Város Önkormányzatának Helyi Esélyegyenlőségi Programját. (továbbiakban: HEP)

A program felülvizsgálata 2014. évben megtörtént mely során a program kiegészítésre került az eltelt egy év változásaival. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. §-a rendelkezik a helyi esélyegyenlőségi programról. A törvény 31. § (1) bekezdése szerint a települési önkormányzat ötévente öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot fogad el, amelyet a 31. § (4) bekezdése értelmében kétévente át kell tekinteni és szükség esetén felül kell vizsgálni.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján készítette el Polgár Város Önkormányzata.

A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet alapján alkalmazta.

3.3.2.2. Szegregátumok a városban



Szegregátum a 2011-es népszámlálási adatok alapján (forrás KSH)

A „szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület: olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatók, ezért a területen közösségi beavatkozás szükséges; szegregációval veszélyeztetett terület lehet egy önálló településrész, de részét képezheti egy vagy több településrésznek is”.

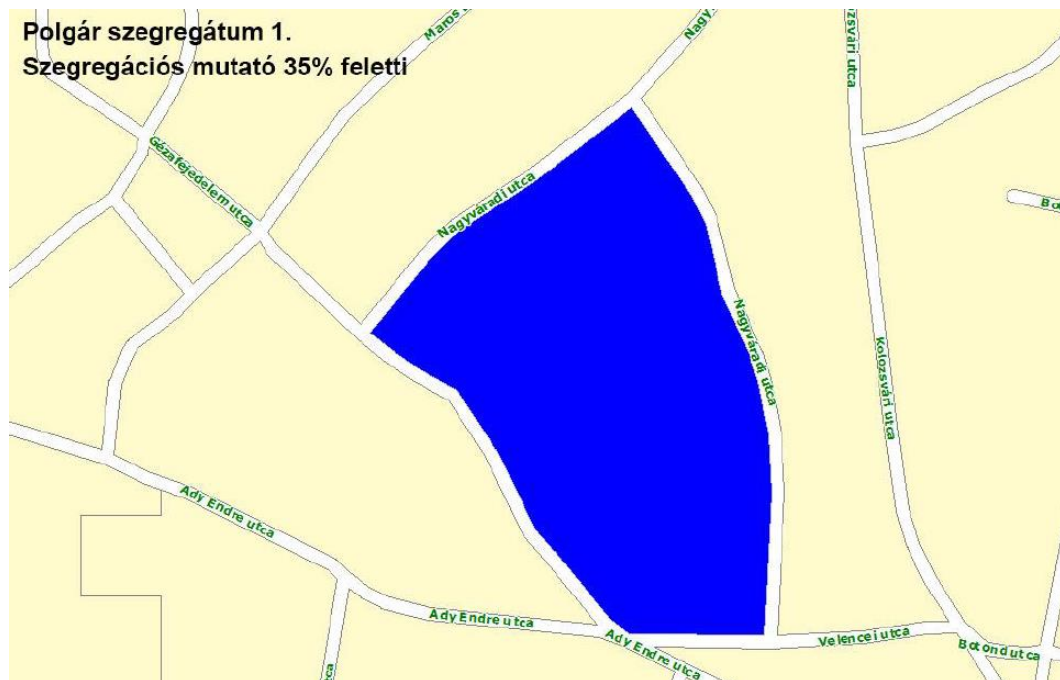
A Városfejlesztési Kézikönyv előírásainak megfelelően a szegregáció fogalma alatt az alacsony társadalmi státuszú családok koncentrált együttélése értendő.

A szegregátumok lehatárolása az ún. szegregációs mutató alapján történik: azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a népszámlálási adatok alapján a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül eléri, illetve meghaladja a 30%-ot.

A HEP Fórum 2015. május 18-án tárgyalta a Helyi Esélyegyenlőségi Program felülvizsgálatát a bekért adatszolgáltatások figyelembevétele mellett. A felülvizsgálat során a fórum tagjai az intézkedési tervben megfogalmazott célkitűzések, az intézkedések során elért eredmények, illetve az eredményességet hátráltató problémák ismertetésével tárgyalta az anyagot

3.3.2.3. Szegregátum 1.

1. szegregátumot határoló utcák: Géza fejedelem utca, Ady Endre utca, Nagyváradi utca



Szegregátum a 2011-es népszámlálási adatok alapján (forrás KSH)

A közlekedés jól megoldott, intézményekkel, infrastruktúrával jól ellátott. A roma kisebbség néhány utcában magas arányban van jelen ugyan, sokan közülük rendelkeznek munkajövedelemmel, és alapfokúnál magasabb végzettséggel is.

Az itt lakók életmódja legnagyobb többségében megfelel a hagyományos kisebbségi életformának.

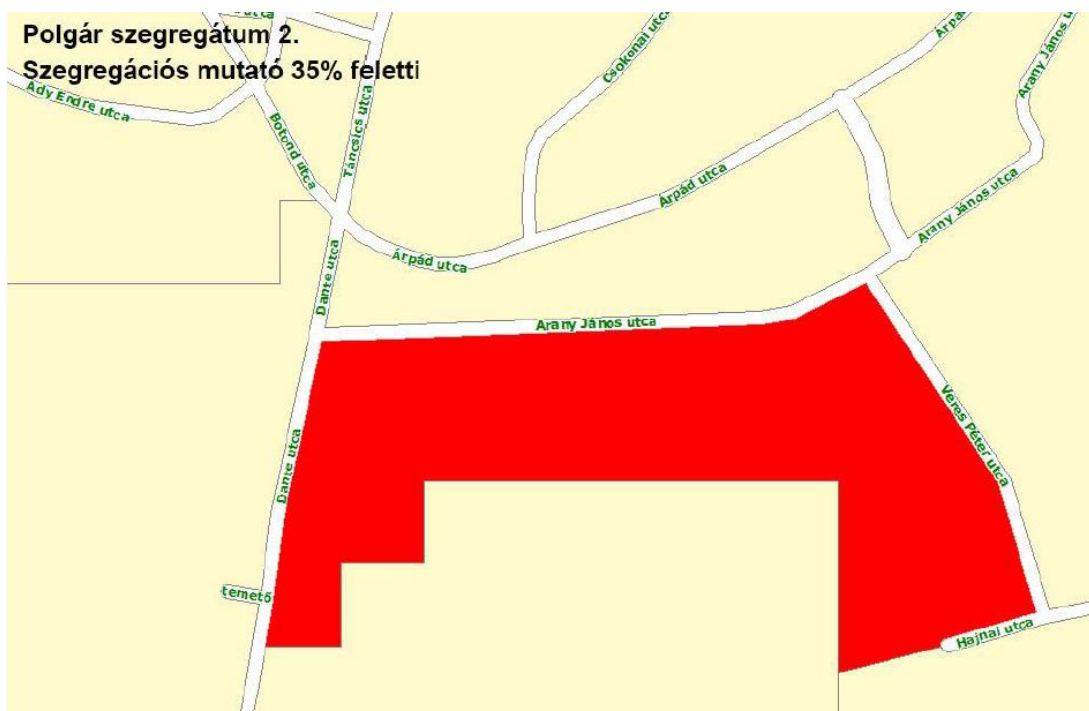
A városrészek mégsem váltak szerves részévé vált a városnak, elsősorban a nem lakott eladó házakat széthordják.

A porták néhány kivételtől eltekintve rendezettek, néhány épület a leginkább csak a színezésével tér el a településképpen megszokottól.

Az itt lakók a városban, illetve Tiszaújvárosban dolgoznak, a város intézményeit, infrastruktúráját, szolgáltatásait igénybe veszik mindennapi életük során, ami pozitív változást jelent a helyi társadalomra.

3.3.2.4. Szegregátum 2.

2. szegregátumot határoló utcák: Dante utca, Arany János utca, Veres Péter utca, Hajnal utca



Szegregátum a 2011-es népszámlálási adatok alapján (forrás KSH)

Problémaként jelentkezik az alacsony iskolai végzettség és a munkanélküliség, valamint a munkakeresés feladásából adódó inaktivitás.

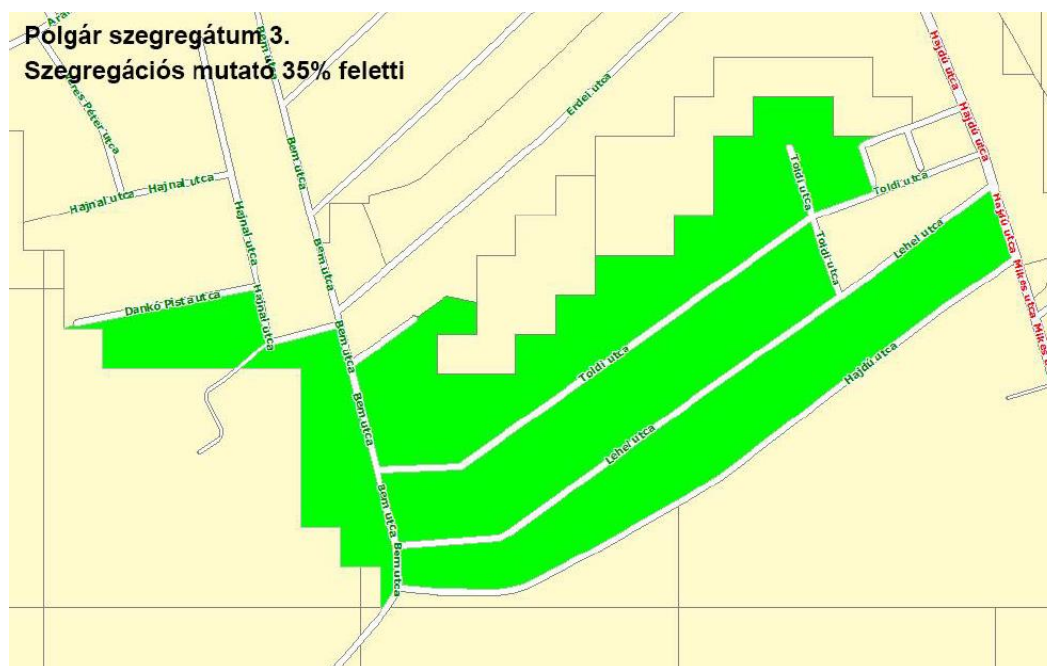
A rossz foglalkoztathatóság a megélhetést biztosító rendszeres munkajövedelem hiányát okozza, így az érintettek kiszolgáltatott helyzetben, rossz anyagi körülmények között élnek.

A jövedelemhiány több problémát is okozhat (depresszió, önpusztító magatartásformák, agresszió, bűnözés), közülük talán legkomolyabb a gyerekszegénység és ezáltal a szegénység újratermelődése.

A rendszerváltás utáni évtized társadalmi változásainak negatív hatásai az oktatási intézmények nevelő munkáját is meghatározzák, jelentősen befolyásolják. Vitathatatlan tény a leszakadó, hátrányos körülmények között élő társadalmi rétegekhez tartozó tanulók számának növekedése.

3.3.2.5. Szegregátum 3.

3. szegregátumot határoló utcák: Dankó Pista utca, Hajnal utca, Bem utca, Hajdú utca



Szegregátum a 2011-es népszámlálási adatok alapján (forrás KSH)

A szegregált és szegregálódó városrészben nagy arányban élnek iskoláskorú és fiatalabb gyerekek, akik fejlődéséhez elengedhetetlen anyagi feltételek a legtöbb családban nem állnak rendelkezésre.

Ezért a kiskorúak esetében komoly lépéseket kell tenni az egészséges fizikai fejlődéshez szükséges alapvető feltételek (élelmiszer, fűtés, egészségügyi ellátás és gyógyszerek) biztosítása érdekében.

A rossz szociokulturális háttér a későbbiekben komoly lemaradást és szocializációs problémákat okozhat a gyerekek közoktatási rendszerbe való beilleszkedése során, alapvetően befolyásolhatja későbbi teljesítményüket, ezért elengedhetetlen a szociokulturális hátrányok leküzdésére irányuló korai fejlesztés és a jó minőségű, a gyerekek problémáit kompenzálni tudó óvodai és általános iskolai ellátás biztosítása.

A közoktatás rendszerében nyújtott jó teljesítmény alapvetően meghatározza a későbbi magasabb oktatási szintekbe való bejutást, ezáltal a várható munkaerő-piaci státuszt és az elérhető jövedelmet. A szegénység újratermelődésének megakadályozásához tehát egyrészt

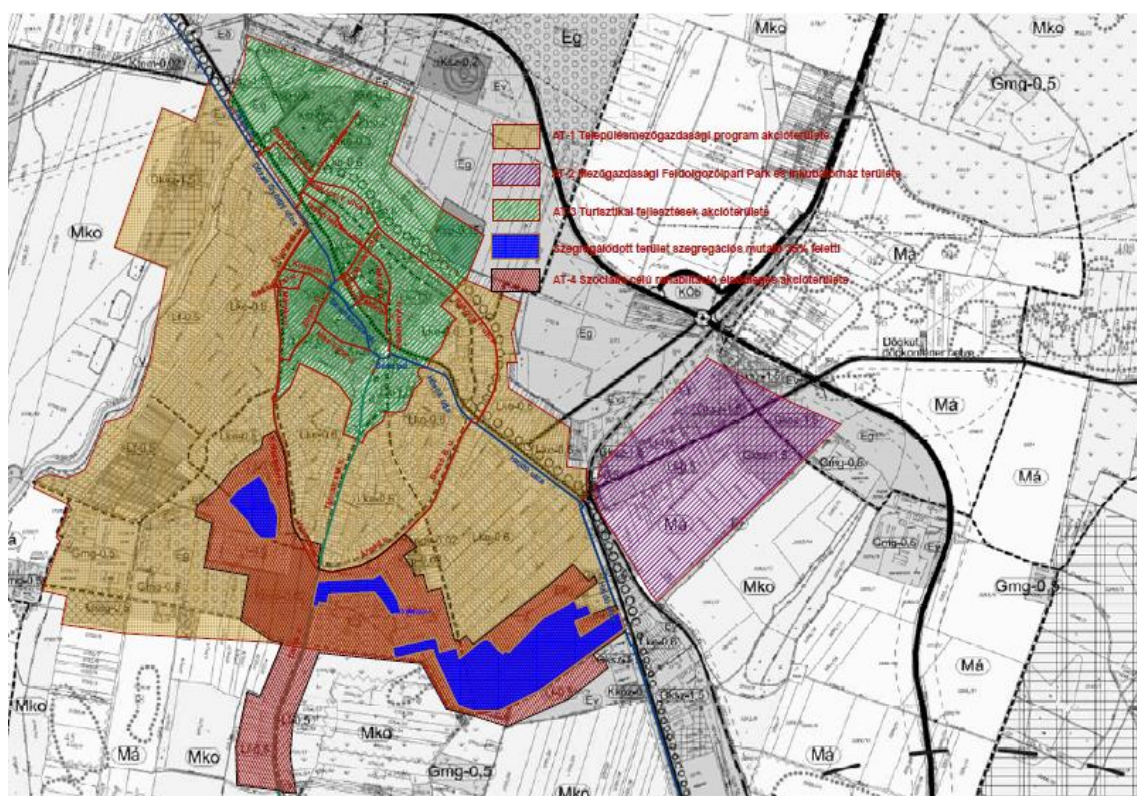
az oktatáson keresztül vezet az út, másrészt a közerkölcsök általános színvonalának emelésére szolgáló komplex programokon keresztül.

A városban élő roma lakosságnak a családi életre vonatkozó szokásaikon túl nincsenek néphagyományaik, nem beszélik a cigány nyelvet. Érdekeiket a rendszerváltozás óta a Roma Nemzetiségi Önkormányzat segíti.

Társadalmi életükre a lassú asszimilálódás jellemző. A roma szülők egyáltalán nem akarják külön, homogén osztályba járattatni gyermeküket. A szegregáció minden formáját elutasítják.

A roma gyermekek iskolai kudarcainak egyik oka kulturális természetű. Alacsony tanulási motivációjuk a 7. 8. osztály elérésekor az iskolától való elforduláshoz és kilépéshez vezet. Ez az életszakasz az amikor a roma családok a gyermekeiket már „kis felnőttekként” kezelik, amihez képest az iskola infantilizáló hatást gyakorol.

3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)



Beavatkozást igénylő területek lehatárolása (Saját ábra)

I. Javaslatok a településfejlesztési koncepció elkészítéséhez

A belváros modern kisvárosi központtá válása, a közszolgáltatások színvonalának emelése, az infrastrukturális fejlesztések megvalósítása, és egységes városi arculat kialakítása megtörtént. Azonban Polgár további problémája maradt a fiatalok és a kreatív aktív emberek, és családok elvándorlása, a magas munkanélküliség, a munkahelyek hiánya, és mindezek nyomán a rászorultság mértékének emelkedése. Rendkívül magas a pénzügyi szegénységben élők száma, és aggasztóan jelentős az anyagi nélkülözésben élők és az aktív kereső nélküli háztartásokban élők alkotta csoport mérete is.

A település természeti erőforrásait, az itt élő emberek tenni akarását, és a település autópálya leosztó melletti elhelyezkedését, mint adottságot figyelembe véve, a település vitalitásának erősítése érdekében, az Európa stratégia 2020 szerinti inkluzív növekedést kell megvalósítani.

Azonban azt sem szabad elfelejteni, hogy az EU2020 stratégia értékelése (Brüsszel, 2014.3.5. COM(2014) 130 final) során a válsághatások okának vizsgálatakor 2014-ben előtérbe került a növekedés által létrehozott és elosztott vagyon hatékonyságának és méltányosságának régóta vitatott kérdésköre is. A válság tovább növelte az egyenlőtlenségeket, és még szűkebb korlátok közé szorította az újraelosztási rendszereket. Makrogazdasági szinten súlyos korrupciós jövedelemeloszlási egyenlőtlenségek tapasztalhatók, és a sok-sok egyéb teherrel sújtott kisvállalkozásokat ez olyan különös kihívások elé állítja, amelyet cseppet sem nevezhetünk konformnak.

Versenyképességünk gyökereit itthon kell keresni. A negatív tendenciák megváltoztatása általánosságban a város vitalitásának erősödéséhez szükséges tényezők támogatásával lehetséges. A városi vitalitás leglátványosabban valóban gazdasági eredményekben mérhető, azonban a vitalitás ennél sokkal összetettebb fogalom.

Erőforrások kellene, és az erőforrásokat jól használó közösségek, és a közösségek szervezett együttműködése. A lokálpatrióta szellemiségű közösségek megőrzik az erőforrások használhatóságát, azaz a táj adottságait, a következő generációk számára. A térségben olyan elsősorban kulturális, és csak másodsorban ipari-, gazdasági-, mezőgazdasági és ehhez kapcsolódó logisztikai rendszerek kialakítása szükséges, amely több szempontból is fenntartható intelligens gazdálkodást valósít meg.

A város vitalitását veszélyeztetheti, a mezőgazdaság termelés helyi tulajdonviszonyainak további, a gazdasági folyamatok elindítását gátló tényezőinek fejlődése: a birtokkoncentráció és az ezzel összefüggő külföldi érdekeltségű termőföld tulajdonosság.

1. JÖVŐKÉP

1.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

Polgár lélekszámának csökkenése, elöregedő és zsugorodó munkaképes népessége még sürgetőbbé teszi a változások elindítását. Ma még kevesek számára érthető, hogy a növekedés forrását nem a termelékenységnövekedés jelenti, hanem a tisztességen és emberségen alapuló kultúra, és közösségi rendszerek létrehozása. A gazdasági mutatók élénkülésének ez a legalapvetőbb eszköze.

Természetesen a különböző újabb és újabb technológiákkal elérhető termelékenység növekedés is fontos tényező elsősorban a profit szempontjából, de egy településnek látnia kell azt is, hogy a megtermelt profitokból csak egyes személyek részesülnek, a többiek rendszerint olyan csekély jövedelemhez jutnak, hogy a családok, helyi közösségek, akik a társadalom alapját, megtartó erejét, szövetét adják, veszélybe kerülnek, egyszerűen összeomlanak. Azt is látni kell, hogy a profitérdekeltség egyenes következménye a munkaerő túlkínálat fenntartása, hiszen így olcsóbban jut emberi erőforráshoz.

A modern elektronikus kommunikáció és az online szolgáltatások – köztük az e-kormányzat - létjogosultsággal bíró, fontos gazdasági ágazatok, és egyúttal a növekedés és a termelékenység nélkülözhetetlen mozgatórugói a gazdaság egészére nézve, azonban a helyi működő közösségek, és helyi elosztórendszerek méltányos működtetése nélkül fabatkát sem ér.

A helyi kultúra és erkölcs alapvetően meghatározója a humántőke minőségének. Alapvetően egyrészt az oktatási és képzési rendszerek teljesítményén múlik az innováció serkentésére vonatkozó képességük, másrészt a személyes leleményességen. A kutatás is kulcsfontosságú a termelékenység fellendítése szempontjából, de megfelelő közösségek szükségesek ezek végrehajtásához is. Ha helyben akarunk eredményt elérni, akkor a helyi lokálpatrióta szemléletű, a tisztesség és az emberség erkölcsi alapjain nyugvó közösségek nélkül nem juthatunk eredményre.

1.1.1. Országos szintű változások

Remélhetően az országos szintű gazdasági környezetben a termőföldek idegen tulajdonba adásával szemben lesznek majd olyan változások is amelyek kedvezőek és a helyben élők életlehetőségeit szolgálják. Az EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA, Magyarország 2015. évi nemzeti reformprogramjáról és 2015. évi konvergencia programjáról adott véleményéből, illetve ajánlásából következtethetünk (COM(2015) 266 final) a várható változásokra.

„Mérsékelje a vállalatokat terhelő, torzító hatású ágazati különadókat; szüntesse meg a piacra lépés indokolatlan akadályait a szolgáltatási ágazatban, ideértve a kiskereskedelmi ágazatot is; csökkentse az alacsony jövedelmű munkavállalókat terhelő adóéket, többek között az adóterheknek a növekedésre nézve kevésbé torzító területekre történő áttérrelése révén; folytassa az adókijátszás elleni küzdelmet; csökkentse a megfelelési költségeket és javítsa az adóbeszedés hatékonyságát. Erősítse meg a közbeszerzési rendszer versenyt ösztönző és az átláthatóságot előmozdító struktúráit, és fejlessze tovább a korrupció elleni küzdelem keretét.....

.....Csoportosítsa át a közmunkaprogramra szánt költségvetési forrásokat az elsődleges munkaerőpiacra történő integrációt előmozdító aktív munkaerő-piaci intézkedésekre, továbbá javítsa a szociális segélyek és a munkanélküli-ellátások megfelelőségét és vizsgálja felül a támogatottak körét.....

.....Növelje a hátrányos helyzetű csoportok, és különösen a romák részvételét a befogadó többségi oktatásban, valamint célirányos tanárképzésen keresztül javítsa az ezen csoportok részére nyújtott támogatás színvonalát; erősítse meg az oktatás különböző szakaszai közötti, illetve a munka világába való átmenetet elősegítő intézkedéseket, valamint fejlessze az alapvető kompetenciák tanítását.....”

1.1.2. Városi és várostérségi szintű változások

Ma a vidéki településeken rendkívül magas a pénzügyi szegénységben élők száma annak ellenére, hogy a vidék képes lenne önfenntartásra. Az „Európa 2020 az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiájáról” szóló mérleg felismerte a szociális rendszerek összeomlásában rejlő veszélyt, és nem kimondottan, de a sorok között olvashatóan fellelhető már a vészjósló gondolat:

„Ha az állam leválik erkölcsi talapzatáról, ha megszűnik az emberi értékek, erkölcsi normák tisztelete, akkor a rendszer törvényszerűen önmagába roskad, hiszen olyan mértékben eltávolodik a jog, az intézményrendszer, a törvényhozás az erkölcsi normáktól, hogy elkerülhetetlenné válik a bukás.” (prof.Dr.Ángyán József)

A közös spekuláns tőkeérdekeltségű hálózat egymás közt üzletel, egymás közt osztja fel a profitot, a térséget, az országot, és az EU-t. Néha vannak ugyan köztük konfliktusok, de egymás vizeit csak ritkán zavarják. Jellemzően a Polgár Ipari Parkba települt cégek sem helyi anyagokkal, helyi beszállítókkal dolgoznak, lokális haszonérdekeltségük a kedvező közlekedési hálózaton, és a megszerzhető olcsó munkaerőn alapul, valamint azokon az állami támogatásokon, pályázati pénzek elérhetőségén, amelyek a beruházásaikat rendkívül olcsóvá teszik. Az M3 Outletben sem találunk helyi termékeket annak ellenére, hogy Polgáron található.

Azonban ez a rendszer sem tartható fenn sokáig, hiszen a helyben lakók csak kevés hasznát élvezik, eladhatják olcsó munkaerejüket, és vásárolhatják a divatcikkeket, fogyasztóivá

válhatnak a máshol előállított termékeknek. Az állami támogatások fenntartása pedig rendkívül drága, hiszen bármelyik, nem a helyi erőforrásokhoz kötődő szegmens változása előidézheti a betelepült cégek profitérdekeinek elmúlását. Például a bérek emelkedése a bérköltségek növekedése is elindíthatja az ipar elvándorlását.

Tartós eredmény csakis akkor várható, ha az ipar a helyi természeti erőforrásokhoz és nem a tartósan alacsony bérekhez kötődik. Azonban még ez sem elegendő, hiszen a természeti erőforrások tulajdonviszonyaiban óriási szerepe van annak, ha a tulajdonos helyben lakó, és lokálpatrióta szemléletű. Nem a jobb- és baloldal között húzódik az igazi politikai törésvonal, hanem a spekuláns tőkeérdekek és a helyi közösségek értékei és érdekei között.

A jelenlegi deprivált helyzetből, csak a helyi vállalkozók helyi erőforrás hasznosítása mozdíthatja el a várostérséget. A meglévő lehetőségeket vizsgálva a fejlődést előmozdító változások elérésében komplex várostérséget fejlesztő kis és középvállalkozásokat elindító mezőgazdasági inkubációra van szükség. Emellett a lokálpatrióta szellem erősítésére, a helyi közösségépítésre, az családi „védművek” rendszerének kiépítésére is szükség van.

1.1.2. A településfejlesztési koncepció és az ITS összehangolt jövőképe

A településfejlesztési koncepció és az ITS az önkormányzati feladatrendszerből kiindulva, a társadalmi, gazdasági folyamatok helyi eszközökkel, helyi és külső forrásokból megvalósítható irányadó programjait vázolja fel. A közös városi érdekek mellett kiállva, - a lokálpatrióta szemlélet és a településen belüli együttműködés erősítésével - a lehetőségekhez képest, a település valamennyi erőforrását mozgósítva készíti elő a programok végrehajtását.

1.1.2.1. Logisztikai központi szerepkör fejlesztése a helyi gazdasági tevékenység élénkítésére

A logisztikai központ szerepkör szempontjából Debrecen mellett elsősorban az M3-as és M35-ös autópályák csomópontjához közel fekvő Polgár logisztikai funkciói erősödhetnek.

Debrecen, és a szomszédos Tiszaújváros gazdasági és innovációs potenciálja kihasználásra vár. A megyeszékhely és a szomszédos ipari centrum kiemelkedő kutatási-fejlesztési tevékenysége jó alapot kínál a gazdaságában a tudásalapú, innovatív tevékenységek szerepének erősítéséhez.

Az ITS lehetőséget keres a vállalkozási aktivitás, és a külföldi tőkebefektetések aránylag szerény jelenlétének növelésére, a hosszútávon fenntartható helyi környezetbarát gazdaság létrehozásának igényével.

1.1.2.2. A lakosság anyagi-pénzügyi depriváltságának csökkentése

A munkaképes korú lakosság képzettségi szintjének növelését elsősorban a középfokú szakképzésre és a felsőfokú képzésre támaszkodva lehet elérni. Ez a leghatékonyabban akkor segíti a fentebb megfogalmazott gazdasági fejlődést, ha a képzések a helyi gazdasági célokkal és a megvalósítani tervezett beruházási-, gazdasági tevékenységek jellegével vannak összhangban.

A szegénység és társadalmi kirekesztés csökkentéséhez a tisztesség és az emberség alapértékeit képviselő helyi közösségek támogatása, valamint a munkaképes korú lakosság piacképes képzettségi szintjének növeléséhez szükséges szolgáltatási funkciók erősítése az ITS fontos része.

1.1.2.3. A táji természeti adottságainak megfelelő, magyar nemzeti erősségű gazdaság fejlesztése

A város energiatülségének csökkentése érdekében kiemelt cél a megújuló energiák széleskörű alkalmazhatóságának vizsgálata, ezek sorában a „zöld energiák” használatának elterjesztése, illetve az energiahatékonyság növelése.

Polgár és térsége helyi/kistáji adottságainak és a lokális erőforrások intenzívebb hasznosítása megköveteli a lehetőségek minél pontosabb feltérképezését és kiaknázásuk olyan megtervezését, amivel a lehető legkevésbé sérülnek az érzékeny természeti tényezők.

Fontos az előállított mezőgazdasági terményeket feldolgozó ipar megerősödése a kistérségben. A térség természeti adottsága és az itt élő emberek földhöz való ragaszkodása a mezőgazdasági termelésre alapozott gazdaságfejlesztést teszi indokolttá. Az állattenyésztő telepek fejlesztését, a mezőgazdasági termékek további feldolgozását, a raktár kapacitások bővítését, valamint hűtőházak építését szükséges preferálni. Kitűzött célunk, hogy a mezőgazdaság és élelmiszeripar területén Polgár térségi térszervező centrum jellege erősödjön, és az itt megvalósítani tervezett fejlesztések hosszú távon térségi multiplikátor jellegűvé váljanak annál is inkább mivel ez a közel és régmúlt hagyománya, amely az elmúlt 25 év során sokat veszített gazdasági jelentőségéből.

1.1.2.4. népességmegtartó célkitűzések

A kistelepülések népességmegtartó célkitűzését vagy esetenként már a falvak elnéptelenedését, helyben biztosított foglalkoztatással és az abból szerzett munkajövedelemmel lehet befolyásolni. Ehhez az állami beavatkozás elkerülhetetlen. A kisebb falvakban – a Hajdúháton, a Hortobágy mellékén, a Tisza-mentén – a szüleink és nagyszüleink által művelt mesterségek újraélesztése, a helyben megtermelt mezőgazdasági

termékek feldolgozása, a ház körüli kisállattartás és a szerződött felvásárlás új rendszere, az ehhez kapcsolódó feldolgozó kisüzemek létrejötte, mind hozzájárulhatnak a helyben maradás és boldogulás természetes igényéhez. Szerte az országban a nagyobb településeken - így Polgáron is -, az ipari feldolgozóüzemek korszerűsítése, a szolgáltatói szektor erősítése, a nagyobb élőkommunikaerő szükséglettel járó beruházások számának növelése szükséges.

Polgár és térségi környezete gazdaságában hagyományosan kiemelkedő szerepet tölt be a mezőgazdaság. A térség felzárkóztatásának kulcseleme lehet Polgár térségi multiplikátor jellegének erősítése elsősorban a nemzetközileg versenyképes, egészséges élelmiszerek előállítása és feldolgozása terén. Térségi szerepkörénél fogva Polgár városának fel kell készülni a magas minőségű élelmiszeripari feldolgozóipar helyi megtelepedésére, intelligensen környezetbarát alakítására, a minőségi helyi termékek előállításának és kereskedelmének ösztönzésével keresni kell a csatlakozási lehetőségeket az alakuló országos és megyei egy komplex rendszerekhez, a regionális és makroregionális gazdasági csomópontokhoz.

Az ITS kiemelten fontos eleme maradt, a korábbi években megkezdett és sikeresen végrehajtott programelem, amely a szociálisan leszakadó csoportok felzárkóztatásának segítésére, az esélyegyenlőség javítására szolgáló személyi, tárgyi, infrastrukturális háttérfeltételek biztosítására, illetve a szociális gazdálkodás modellkísérletének beindítására és sikeres folytatására irányul.

A munkahelyi és iskolai lemorzsolódás csökkentése érdekében olyan közösségi és sportfejlesztésekre van szükség, amely e két célt együttesen kielégítve szolgálja a társadalmi kohéziót

1.2. Polgár jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan

A jövőkép szempontjából a magyar vidék, és a magyar vidéki kisvárosok megmaradásának egyetlen lehetősége, ha a külső gazdasági függőség mellett megszervezi önfenntartó rendszerét, amelynek alapjait helyi közösségek adják. Polgár megtartó erejének erősítése lehetséges, sőt nélkülözhetetlenül szükséges, alapvető fontosságú. Ha a tisztesség és az emberség helyi hagyományára alapozva az erős, lokálpatrióta szellemiségű közösségek közerkölcsöt építenek, akkor ez nem csak a helyi gazdasági tevékenység sebezhetőségét csökkenti, hanem a társadalmi gondoskodás szempontjából is megfelel a kihívásoknak.

A közös jövőkép alakításához elsősorban olyan erős, lokálpatrióta szellemű helyi közösségek szükségesek, akik meg tudják valósítani a helyi erőforrások intelligens használatát, és a növekedés által létrehozott vagyon hatékony, és méltányos elosztását is. A jövőben a vállalkozásoknak szembe kell nézniük az alapvető nyersanyagok, az energia és az ásványi anyagok emelkedő költségeivel, miközben ezen anyagok ellátásbiztonságának hiánya és áringadozásai károsan hatnak majd gazdaságra. Ezért a helyi erőforrások –különösen a termőföld tulajdonlására, és a humuszvagyon értékére – megőrzésére vigyázni kell.

Az Európa 2020 – az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiájáról mérlege szerint az EU kihívások előtt ál. Folyamatos és egyre növekvő nyomás nehezedik a különböző ásványi anyag-, fém- és energiaforrásokra, a halállományra, a faanyagokra, a vízkészletekre, a termőföldekre, a biomasszára és a biológiai sokféleségre, mert e tekintetben jelentős értéknövekedés várható. Az élelmiszer, a takarmány és a rostanyag iránti kereslet 2050-ig 70 %-kal is emelkedhet, a világ ezen erőforrásokat előteremtő legfontosabb ökoszisztémáinak 60 %-a károsodott vagy használatuk nem fenntartható! Számolni kell azzal is, hogy az EU-ban a gazdasági függőség – a nem foglalkoztatott és a dolgozó emberek számának aránya – a várakozások szerint a 2010-es évtől 2030-ra 10%-kal fog emelkedni, és az időskori függőség minden eddiginél komolyabb kihívások elé fogja állítani a jóléti rendszerek szociális megfelelőségét és pénzügyi fenntarthatóságát.

1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése

1.3.1. A helyi közösségek támogatása, a közösségek megtartó erejének, és lokálpatrióta szellemiségének erősítése (HE-1)

1.3.2. A helyi mezőgazdasági termelésen és termékfeldolgozáson, mint hagyományon alapuló életvitel lehetőségének biztosítása, a növekedés által létrehozott vagyon hatékony és méltányos elosztásával. (HE-2)

1.3.3. Az elvándorlás csökkentése helyi, és jövedelmező munkahelyek létrehozásával egyre több ember bevezetése a munka világába. (HE-3)

1.3.4. A helyi munkaerő mobilitásának lehetséges legolcsóbb, és környezetkímélő eszközeinek fejlesztése, a kerékpáros közlekedés lehetőségének kiépítése a szomszédos iparvárosba, és a településen belül. (HE-4)

1.3.5. A migráció csökkentése a városi szolgáltatások fenntartásával, és lehetőség szerinti bővítésével, hatékony védelmi rendszerek kiépítésével (hivatali szolgáltató ügyintézés, egészségügyi ellátás, bölcsőde, óvoda, általános iskola, középiskola, szakképzések, közművelődés, közerkölcs-művelés, vallásgyakorlás, szociális hálózat, időskori függőséggel kapcsolatos városi szolgáltatások) (HE-5)

1.3.6. Információs és kommunikációs technikák (IKT) fejlesztése (az e-kormányzat lehetőségeinek kiépítése mellett a lakosság önképzési lehetőségeinek fejlesztése) (HE-6)

1.3.7. Zöld infrastruktúrák kiépítése, és a fenntartható földhasználat helyi kultúrájának megteremtése, a biológiai környezet és a humusz védelme. (HE-7)

INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

1. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK, ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

1.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

Az ITS 2020-ig elérendő (középtávú) céljait egyrészt Polgár város jövőképe és az ennek megvalósulása irányába mutató hosszú távú, átfogó célja foglalja keretbe, másrészt erőteljesen befolyásolják az Európa 2020 stratégiából levezethető fejlesztési irányok: a kohéziós politika 11 tematikus célja és az egyes támogatási alapok (ERFA, ESZA, Kohéziós Alap) célokhoz illeszkedő ún. beruházási prioritásai. Mivel várhatóan az EU támogatások továbbra is kiemelt, bár nem kizárólagos szerepet játszanak a városok fejlődésében az EU prioritások és a városi célok egymáshoz illeszkedése lényegi fontosságú. Mindezek mellett nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a városi szintű ITS-ek megfogalmazhatnak olyan lokális célokat is, amelyek alapértelmezése nem ellentétes a fentiekkel, azonban a helyben képződő sajátos problémák megoldására adnak hatékony választ.

1.1.1. Átfogó cél:

Polgár város átfogó fejlesztését szolgáló célja, hogy az életfeltételek folyamatos javításával, az intelligens gazdálkodás megvalósításával, a növekedés által létrehozott vagyon hatékony és méltányos elosztásával, a polgárok személyes gyarapodásával tegye nyilvánvalóvá a helyben maradás előnyeit, a helyi közösségek megtartó erejének segítségével.

Az átfogó célok megvalósításának alapjai:

I. A rendelkezésre álló természeti erőforrások:

- Táji adottságok
- Termőföld (humuszvagyon)
- Vízkészlet (felszíni, felszín alatti, és termálvíz)
- Emberi fogyasztásra alkalmas ivóvíz
- A helyben előállítható zöld energiák

II. A helyben lakó emberek

- Tenni akarása
- Tudása
- Közösségei

III. Infrastrukturális adottságok (gazdasági-, közlekedési-, energia...stb hálózatok)

IV. Külső, befektetői-haszon jellegű területi ráfordítások

Hazai befektetői (állami és magán, vagy e kettő kombinációja)

Külföldi befektetői (EU és magán, vagy e kettő kombinációja)

V. Helyi befektetői-haszon jellegű területi ráfordítások

A fenti 5 pontban összefoglalt alapelemekkel való gazdálkodás határozza meg az átfogó cél teljesítését. A teljesíthetőségét azonban törvények szabályozzák, engedik, vagy korlátozzák. A törvények mellett további engedő vagy korlátozó erővel működik az állami befektető jellegű pénzügyi források elérhetőségének területi politikai eszközrendszere. Az elosztás pályázatos rendszerű, és a források csak akkor, és arra állnak korlátozottan rendelkezésre, amire egy-egy pályázatot kiírnak, és csak a rendelkezésre bocsátott keret nagyságrendjében.

1.1.2. Horizontális célok

1.1.2.1. HC-1. Helyi gazdaságfejlesztési intézkedéseken keresztül megvalósuló munkahelyteremtés (TOP 1.1.3-15)

A fenntartható, intelligens és befogadó növekedést célzó, a belső erőforrásokra épülő, gazdaságélénkítő és foglalkoztatás-ösztönző térségi és helyi gazdaságfejlesztés a támogatott projektek egymásra épülő fejlesztési elemeke rendszerében valósul meg. A gazdaságfejlesztési intézkedéseken keresztül megvalósuló munkahelyteremtés elsősorban az egész járási térség helyi természeti erőforrásainak fenntartható használatára épül.

A megvalósítás Hajdúnánás Járási Jogú Várossal partnerségben erősíti az egész járási térséget, kihasználva Polgár rendkívül előnyös logisztikai elhelyezkedését. A megvalósítás alapja a lakosság, és a települési önkormányzatok, valamint az önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások kisléptékű termék-előállításához, rövid ellátási láncokhoz kötődő logisztikai fejlesztései, melyek eredményeként a helyi mezőgazdasági termékek helyi és országos piacokra való hatékony eljuttatását, a helyi termékek értékesítési csatornáinak infrastrukturális támogatását szolgálja.

A fejlesztések a termelést követő műveletekhez, kezeléshez kapcsolódnak (ún. „post harvest manipuláció” jellegű tevékenységek, pl. tárolás, hűtés, válogatás, osztályozás, mosás, csomagolás, mérés). A lakossági élelmiszertermelésre, a feldolgozásra építő családi vállalkozások, kkv-k inkubációjával, olyan helyi tulajdonosi érdekeltségű agrárlogisztikai beruházások valósulhatnak meg, amelyek fellendítik a térségi erőforrások hatékonyabb használatát.

1.1.2.2. HC-2. Mezőgazdasági feldolgozóipari park létesítése (TOP-1.1.1-15)

A vállalkozói környezet és az üzleti infrastruktúra fejlesztése érdekében szükség van új iparterület kijelölésére. A Hajdúnánás felé vezető Szabolcs Utcai Ipari Park önkormányzat olyan többségi tulajdonú iparterület lesz, amely alapvetően a HC-1 horizontális célra épül, elsősorban a helyi élelmiszer feldolgozó kkv-k inkubációja mellett.

Ehhez kapcsolódhatnak a térségi agrárintegrátorok (Tedej Cégcsoport, Agrárgazdaság Kft.) valamint olyan külföldi befektetők, akiknek élelmiszer nyersanyagigényét, a helyben előállított, termelt élelmiszerek adják. Sajátos kapcsolat alakulhat ki a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrumával, tudományos és technológiai park fejlesztésében is.

Az iparterület kialakításához, területvásárlás, alpinfrastruktúra kiépítése, bővítése szükséges. Az iparterület elérhetőségét és feltárását szolgálja a vasúti rakodó közelsége, és a kiváló közúti logisztikai pozíció.

A HC-1 horizontális célhoz hasonlóan a konstrukcióval szemben támasztott alapvető elvárás, hogy új munkalehetőségek teremtsen, Polgár és Hajdúnánás kevésbé versenyképes várostérségében működő, és új vállalkozások számára. A támogatás hosszú távú céljának teljesítéséhez a betelepülő vállalkozások helyi mezőgazdasági termeléshez való kötődése a garancia.

Az új telephelyeik kialakítása a Mezőgazdasági Feldolgozóipari Park és további fejlesztése, Polgár kiváló elérhetősége, logisztikai helyzete vállalatközi együttműködések eredményezhet, és alkalmassá válhat regionális, valamint országos gazdaságélénkítő hatás kifejtésére.

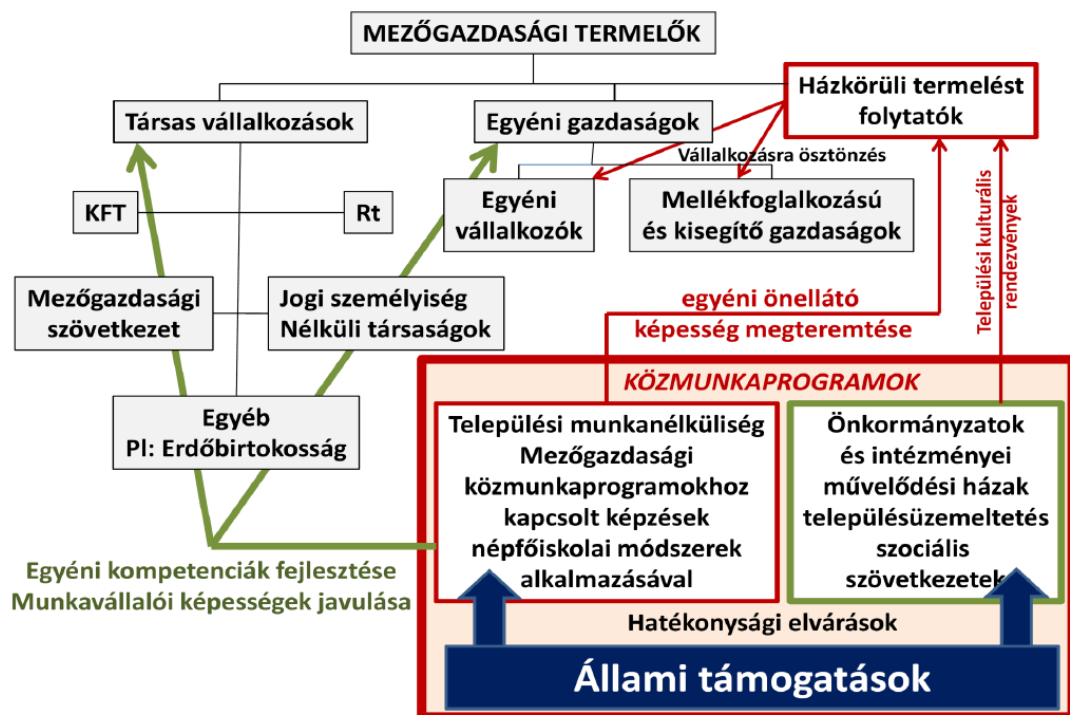
Az üzleti infrastruktúrát igénybe vevő vállalkozások számának növekedésével javul a gazdasági aktivitás, illetve nő a versenyképességük a magasabb minőségű és szélesebb körű szolgáltatások által.

1.1.2.3. HC-3. Helyi foglalkoztatási együttműködések, megállapodások, paktumok megvalósítása (TOP-5.1.2-15)

A megyei szinten átfogó, országos paktum-rendszerbe illeszkedve ki kell dolgozni Polgáron a helyi a helyi megállapodások rendszerét, amely a közmunkaprogramokhoz kapcsolt egyéni kompetencia fejlesztésen túl, felébreszti a munkavállaló önművelés igényét, és erre lehetőséget biztosít. Ez által szorosan kapcsolódik HC-1, és HC-2 horizontális célokhoz, valamint társadalmi közkerkölcs fejlesztésének igényéhez.

A helyi munkaerő-piaci viszonyokra szabott stratégia és programok kialakításakor különös hangsúlyt kell fektetni a már meglévő egyéni kompetenciák tovább fejlesztésére, és alacsony iskolázottsági szint esetén a település-mezőgazdasági program megvalósításával a háztáji, és

a házkörűli kertészkedés ismereteinek elsajátítására, az önellátás, jövedelem kiegészítés lehetőségeire.



A közmunkaprogramokhoz kapcsolt népművelés, és egyéni kompetencia fejlesztés egységes rendszere és vállalkozói kapcsolatai a népfőiskolai módszerek alkalmazásával (saját ábra)

A helyi szintű foglalkoztatási együttműködés a paktum földrajzi területének egészére kiterjedő célokkal és tevékenységekkel működik járási szinten. Polgár aktív partnerségben kíván részt venni a térségi együttműködésben, a gazdaság és foglalkoztatás-fejlesztési helyzetelemzés készítésében és a stratégia megalkotásában, a paktum-programot készítésében és megvalósításában.

1.1.2.4. HC-4. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (TOP-5.2.1-15)

Az érvényben lévő és működő Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP) mellett infrastrukturális beavatkozásokat a társadalmi hátrányok kompenzálását célzó szociális, oktatási, foglalkoztatási, egészségügyi, antidiszkriminációs és közbiztonsági programok egészítik ki, ezeket végig kell, hogy kísérik a közösségfejlesztő programok, amelyek lehetővé teszik a városrehabilitációval érintett területen élő lakosság bevonását a tervezésbe és a megvalósításba, továbbá erősítik a helyi közösség kohézióját. A foglalkoztatásra, az oktatásra, az egészségügyre, a szociális szolgáltatásokra, a közösségfejlesztésre irányuló komplex tevékenységek javítják a hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeit, ezáltal segítve a társadalmi kohéziót is.

1.1.2.5. HC-5. Leromlott városi területek rehabilitációja TOP-4.3.1-15

A telepszerű körülmények között élők életkörülményeinek javítása, a hátrányos helyzetűek alapvető szociális készségeinek erősítése, foglalkoztathatóságuk későbbi lehetővé tétele és majdan munkaerőpiaci részvételük segítése, az önszerveződésre, stratégiai jövőformálásra képes helyi és térségi közösségek kialakítása alapvető városi cél. A beavatkozások alapját az érintett városrészek lakófunkciójának erősítése, meglévő funkcióinak bővítése, fejlesztése, új gazdasági, szociális, közösségi és közterületi funkciók kialakítása képezi. Integrált szociális jellegű rehabilitációt azokban a városrészekben kell megvalósítani, ahol a kedvezőtlen demográfiai helyzet, az alacsony iskolázottság, a tartós munkanélküliség magas szintje, az alacsony társadalmi státusz és az erősen leromlott környezet ezt indokolja. A cél megvalósítása javítja a hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeit, ezáltal segítve a társadalmi kohéziót az épített környezet minőségi megújításával és a foglalkoztatásra, az oktatásra, az egészségügyre, a szociális szolgáltatásokra, a közösségfejlesztésre, a közbiztonságra és az elkülönítés megszüntetésére irányuló komplex tevékenységek által.

1.1.2.6. HC-6. Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (TOP-4.2.1-15)

A cél a helyi szinten elérhető, megfizethető, fenntartható és magas színvonalú önkormányzati közszolgáltatások biztosítása, kiemelten az egészségügyi és a szociális alapellátás területén, megteremtve a szolgáltatásnyújtás megfelelő infrastrukturális feltételeit. A Szociális törvényben és Gyermekvédelmi törvényben nevesített szolgáltatások egyes szolgáltatáshiányok felszámolása, új szolgáltatások infrastruktúrájának megteremtése, új férőhelyek kialakítása és már működő ellátások infrastrukturális fejlesztése.

A nappali szociális ellátások (idősek, fogyatékos, hajléktalan, szenvedélybeteg és pszichiátriai beteg személyek nappali ellátása), gyermekjóléti szolgálat fejlesztése esetén a minőségi fejlesztés mellett cél a férőhelyek bővítése új intézmények létesítésével, illetve a már működő szolgáltatások férőhelyeinek bővítésével.

A támogatandó szociális alapszolgáltatások a Szociális törvény 57 § (1) c-j pontjában definiált szolgáltatások közül: étkeztetés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátások

A támogatandó gyermekjóléti alapellátás a Gyermekvédelmi törvény 15. § (2) a) és c) pontjában nevesített szolgáltatások közül: a gyermekjóléti szolgálat.

1.1.2.7. HC-7. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése (TOP-4.1.1-15)

A cél az egészségügyi alapellátó-rendszer infrastrukturális fejlesztése az intézmények szolgáltatásainak és infrastrukturális feltételeinek korszerűsítése, a hozzáférés egyenlőtlenségeinek mérséklése, különös tekintettel az alábbi célcsoportokra: várandósok, nők, gyerekek és fiatalok, fogyatékkal élők és idősek.

Az egészségügyi alapellátás (házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogászati alapellátás, a területi védőnői ellátás, iskola-egészségügyi ellátás) fejlesztésének fontosságát az adja, hogy ez a szint képes leginkább elvégezni az alapvető szűrővizsgálatokat és egészségügyi állapotfelméréseket, ezáltal kiemelt szerepe van a prevencióban, a lakosság közvetlen környezetében (lakóhelyén).

Az egészségügyi infrastrukturális fejlesztések a lakosság egészségben eltöltött életévének növekedését, a megelőzést, a korai felismerést, a korai fejlesztést, az egészséges fejlődést, az életminőség javítását és a munkaképesség mielőbbi visszaállítását, valamint az erőforrások koncentrálásával az egészségügyi alapellátásokkal kapcsolatban álló, többi ágazathoz tartozó közszolgáltatásokkal való hatékonyabb együttműködést, a szolgáltatások költség-hatékonyságának és minőségének javítását segítik elő.

1.1.2.8. HC-8. Helyi közcélú energiaellátás megvalósítása megújuló energiaforrások felhasználásával (TOP 3.2.2)

Mind a klímaváltozás hatásainak mérséklése, mind a városi térségek energiafüggősége szempontjából kiemelt jelentőségűek azok a kisebb léptékű komplex térségi energetikai programok, amelyek a térségi energiapotenciál, különösen a megújuló energia-források belülről fakadó kiaknázására, az autonóm energiaellátás egyéni és közösségi szintű megvalósítására irányulnak. Mindezen rendszerek a helyi nyersanyagokat, mint megújuló energiaforrásokat hasznosítják, így környezetkímélő, független és hosszú távon is fenntartható (elsősorban hő, de akár villamos) energia ellátást biztosítanak.

Cél Polgár városi jelentőségű, de kisebb léptékű, települési és településközi koordinációt igénylő, a saját (közcélú) energiaigény kielégítésére szolgáló megújuló energiaforrásokból nyert energia termelése és helyi felhasználását célzó komplex projektek megvalósítása. Ezzel az önkormányzat tulajdonában lévő intézmények, épületek illetve infrastrukturális létesítmények saját (közcélú) energiaigényének kielégítése lehetséges, megújuló energiaforrásokból nyert energiával, amennyiben az egyes beruházások a fosszilis energiahordozókból származó ÜHG (üvegházhatású gázok) kibocsátás csökkentését szolgálják. A fejlesztések eredményeképpen helyi termelési folyamatok indulhatnak be és így közvetetten új munkahelyek jönnek létre.

1.1.2.9. HC-9. Energiahatékonyság és megújuló-energiaforrás használat fokozása (TOP-3.2.1-15)

Cél az intézmények hatékonyabb energiahasználatának, racionálisabb energia gazdálkodásának elősegítése, ahol az önkormányzat tulajdonában lévő intézmények, épületek, illetve infrastrukturális létesítmények energiahatékonyságot célzó felújítása és fejlesztése szükséges. Fontos tényező, hogy a beruházások a fosszilis energiahordozókból származó üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának csökkentését szolgálják. Ennek során megvalósul a hazai megújuló energiaforrások fokozottabb használata, mivel az elmarad az EU átlagtól, ugyanakkor Magyarország ilyen jellegű potenciálja több területen is kimagasló. Ezért további cél a projektek keretein belül ezen megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, használatának az elérhetőbbé tétele, népszerűsítése.

1.1.2.10. HC-10. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (TOP-3.1.1-15)

A Polgár és Tiszaújváros között megépítendő kerékpárút olyan, a fenntartható közlekedés feltételeit megteremtő és erősítő közlekedésfejlesztési intézkedés, amely a településen és települések között, hozzájárul az éghajlatváltozás mérsékléséhez, a szén-dioxid kibocsátás csökkentéséhez, az élhető városi környezet kialakulásához, valamint az EU2020 és a Nemzeti Közlekedési Stratégia fenntartható fejlődésre és közlekedésre vonatkozó céljainak a teljesüléséhez

1.1.2.11. HC-11. Belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek fejlesztésének megvalósítása települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztés (TOP-2.1.3-15)

Cél a belterületre hullott csapadékvizek rendezett és kártétel nélküli elvezetése, a belterületen áthúzódó vízfolyások és belvízcsatornák, belvíz elvezető rendszerek rendezése és a települések belterületének védelme a külterületeken keletkezett vizek káros hatásaitól.

A fejlesztések tervezése során fontos a vizek helyben tartásának szem előtt tartása olyan tározók építésével, amelyek alkalmasak mind a rendkívüli áradások, felhőszakadások kártételei elleni védekezésre, mind a lokális vízviisszatartásra, jóléti és ökológiai célokat is támogatva.

1.1.2.12. HC-12. Polgár városi területeinek környezettudatos megújítása „Zöld város” kialakítása (TOP-2.1.2-15)

A gazdasági szereplőket célzó, a vonzó üzleti környezetet biztosító, a városok térségi gazdasági központi szerepét erősítő, a helyi gazdaságot ösztönző beruházások vonatkozásában cél a kijelölt akcióterületen található zöldfelületek és a hozzájuk kapcsolódó

önkormányzati tulajdonban lévő, sokszor használaton kívüli, de akár jövedelemtermelésre alkalmas infrastruktúraelemek megújítása. Olyan infrastruktúra-fejlesztésekről van szó, amelyek javítják a települések általános környezeti állapotát, valamint hozzájárulnak a TOP gazdaságfejlesztési céljaihoz, ezzel pedig a települések lakosságának megtartásához. (lásd: Település-mezőgazdasági komplex programot, valamint HC-1., HC-2., HC-4. horizontális célokat. A cél megvalósításával az önkormányzati tulajdonban lévő kereskedelmi–szolgáltató terek megújítása, átalakítása, helyi termékek számára piaci terület (városi, helyi piac, vásárcsarnok) kialakítása, a kapcsolódó területek revitalizálása, kulturális tevékenységet magában foglaló, a támogatási kérelem benyújtását megelőzően is üzemelő, önkormányzati tulajdonban lévő épület megújítása, és a használaton kívüli önkormányzati tulajdonban lévő épület megújítása, hasznosítása gazdaságélénkítési vagy közösségi céllal történik meg.

1.1.2.13. HC-13. Gyermekellátási szolgáltatások fejlesztésének megvalósítása Polgáron (TOP 1.4.1-15)

Cél, a kisgyermekek számára napközbeni ellátást nyújtó intézmények kapacitásait és az általuk nyújtott szolgáltatások minőségét a nők munkaerő-piaci részvételének elősegítése és a korai iskolaelhagyók arányának csökkentése érdekében. A 3 éves kor alatti gyermekek nappali ellátásban elhelyezését és a 3-6 éves gyerekek óvodai elhelyezését továbbra is célunk biztosítani, azonban ezek az ellátási formák kiegészülhetnek egyéb alternatív gyermekmegőrzési formákkal is (pl.: családi napközik vagy óvodával integráltan működő bölcsődék) annak érdekében, hogy a helyi igényeken alapuló leghatékonyabb megoldást lehessen kialakítani Polgáron.

1.1.2.14. HC-14. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés TOP-1.2.1-15

Cél, hogy a turizmus területi adottságaiban rejlő potenciál kibontakoztatása révén a térségi és helyi gazdaságfejlesztés valósuljon meg, a témától függően az önkormányzatok, civil szervezetek és egyházak együttműködésével. Ennek eredményeképpen hosszabb időt tudnak eltölteni a turisták Polgáron, igényeik kiszolgálására pedig vállalkozások bevonásával szükséges turisztikai szolgáltatásokat nyújtani, amelyek munkahely-teremtéssel járulnak hozzá Polgár, és a várostérség fejlődéséhez.

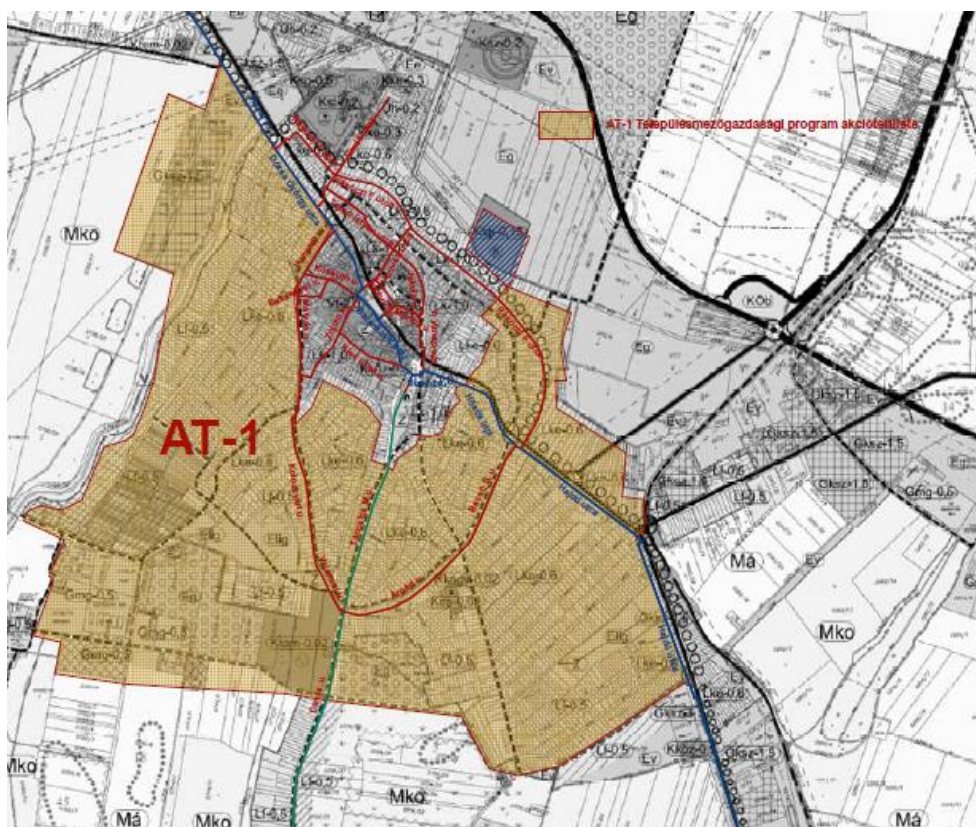
1.1.2.15. HC-15. Épített örökség megóvása és helyi értékek védelme

1.1.2.16. HC-16 Ipari Park, Iparterületek Fejlesztése (TOP-1.1.1-15)

Polgár Ipari Parkban az önkormányzati tulajdonú vállalkozások, illetve önkormányzati tulajdonú non-profit gazdasági társaságok számára a vállalkozások munkahelyteremtő képességének ösztönzése, illetve a helyi gazdaság működését segítő helyi/térségi feltételek biztosítása érdekében, az ipari parkba betelepült vállalkozások működési helyszínének infrastruktúra fejlesztésén, a működési feltételeik kedvezőbbé tételén, illetve meglévő kapacitásaihoz kapcsolódó szolgáltatások körének bővítésén keresztül több munkahely képződhet.

Ehhez a betelepülő vállalkozások meglévő, illetve új telephelyeik kialakításával és fejlesztésével, elérhetőségük javításával, a vállalatközi együttműködések infrastrukturális hátterének biztosításával járulnak hozzá. Az ipari parkok és iparterületek az infrastruktúrafejlesztést célzó beruházásokon keresztül alkalmassá válhatnak regionális, valamint országos gazdaságélénkítő hatás kifejtésére egyaránt. Az üzleti infrastruktúrát igénybe vevő vállalkozások számának növekedésével javul a gazdasági aktivitás, illetve nő a versenyképességük a magasabb minőségű és szélesebb körű szolgáltatások által

- HC-8. Helyi közcélú energiaellátás megvalósítása megújuló energiaforrások felhasználásával (TOP 3.2.2)
- HC-10. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (TOP-3.1.1-15)
- HC-11. Belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek fejlesztésének megvalósítása települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztés (TOP-2.1.3-15)
- HC-12. Polgár városi területeinek környezettudatos megújítása „Zöld város” kialakítása (TOP-2.1.2-15)
- HC-13. Gyermekellátási szolgáltatások fejlesztésének megvalósítása Polgáron (TOP 1.4.1-15)



AT-1 akcióterület elhelyezkedése (Saját ábra)

Részcélok-projektek:

2.1.1.1. RC-32. „Tiszta, rendezett, virágos Polgár” program folytatása

Folyamatosan végezzük a város zöldfelületeinek ápolását, karbantartását és bővítését. a „Tiszta, rendezett, virágos Polgár” program megvalósítását.

2.1.1.2. RC-11. Település-mezőgazdasági program megszervezése

Az élelmiszerpiaci globalizáció negatív következményeinek ellensúlyozására, kivédésére leginkább a helyi élelmiszerellátó rendszerek az alkalmasak, melyek a termelő és a

fogyasztó minél közvetlenebb és rövidebb értékesítési-fogyasztási kapcsolatára épülnek. Azonban nem csupán a saját igények kielégítésére kell törekedni, hanem minőségi élelmiszeripari termékek előállításával piaci értékesítési lehetőséget is kell teremteni a gazdálkodás számára.

Ha a terméket nem lehet helyben eladni, akkor a helyi mezőgazdaság háztáji termelése érdektelenségbe fullad. Magyarországon egyre több helyen, alulról szerveződő helyi piacok, illetve a helyi élelmiszerellátást célzó kezdeményezések azt mutatják, hogy megfelelő szervezéssel biztonságossá tehető az áruk értékesítése, kiszámíthatóvá téve a termelést, az élelmiszerellátást és az e tevékenységekből élő családok megélhetését.

Az értékesítési lánc újragondolása is időszerű: a helyi piacokon túl további szociális szövetkezetek, új logisztikai központok kellenek. Ebben a megújított mezőgazdaságban a megszokott nagykereskedelmi és feldolgozó rendszerekhez képest meglepő újdonság lehet egy olyan rugalmas akkreditációjú minőségellenőrzési rendszer, amely a termelés ellenőrzésétől a felvásárláson, feldolgozáson, értékesítésen, szállításon keresztül követi, és monitorizálja a teljes láncot. Lényegi eleme, hogy a felvásárlás, feldolgozás és értékesítés olyan komplex integrált rendszerben történjen, amely a minőségellenőrzés mellé franchise rendszerű termelési technikákkal, pénzügyi elszámolási rendszerekkel, hitelekkel, és biztos piaccal szolgál a helyi lakosok és a gazdák számára.

2.1.1.3. RC-9. Népfőiskola alapítása

Napjainkban a Magyar Népfőiskolai Társaság (MNT) országos hatókörű, non-profit, kiemelten közhasznú felnőttképzési szervezet, amely 1988-ban alakult meg. Képviselője tagja a felnőttképzési törvény alapján létrehozott Országos Felnőttképzési Tanácsnak, s a 101/2001-es törvény alapján nyilvántartásba vett szervezet. Az MNT képviselteti továbbá magát a Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Kollégiumában és Tempus Közalapítvány Grundtvig tanácsadó bizottságában, valamint a Leonardo program szakértői munkacsoportjában. Az

Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtár Polgáron tagja az MNT-nak. A művelődési ház programjaival, népfőiskolai tevékenysége erősítésével a Csemete Szociális Szövetkezettel közös programot indíthat egyfajta helyi civil mozgalomként. A társadalmi célokkal egyeztetett gazdaságfejlesztő program megvalósítására a helyi őstermelők, családi vállalkozások, kisgazdaságok bevonásával a közös érdekek mentén mozgatható a civil szféra.

Fontos megemlíteni, hogy a népfőiskolai mozgalom Dániából indult, és elsősorban a skandináv országokban bevált, és kitűnő gyakorlat. A népfőiskolai gondolat megteremtője Nicolaj Frederik Severin Grundtvig (1783-1872) dán költő, történész, ev. püspök, akinek sugallatára tanulni vágyó fiatal gazdák egy csoportja 1844-ben az észak-slesvigi Röddingben, Dániában megalakította az első népfőiskolát.

A felnőttoktatásban betöltött szerepüket tekintve a legjelentősebb központok, intézmények működnek Európában: Hollandiában, Németországban, Ausztriában, Belgium flandriai részében, Franciaországban, Svájcban, Írországon és Angliában. Magyarországon az első népfőiskolai tanfolyamok az 1910-es években szerveződtek, és a 30-as évek közepére a szórványos kezdeményezések a parasztfjúság művelésének, az iskolán kívüli népművelésnek széles körű mozgalmává fejlődtek.

Céljuk az önművelésre ösztönzés, látókörbővítés, a gyakorlati képzés, olyan jól felkészült, önállóan gondolkodó fiatalok képzése, akik felelősségtudó tagjai lesznek a községnek. Annak idején tevékenységükre nagy befolyással volt a népi írók mozgalma, élükön Móricz Zsigmonddal, Németh Lászlóval, akik írásaikkal, a népfőiskolákon tartott előadásaikkal, az ügy érdekében történt fellépéseikkel tevékenyen részt vettek a népfőiskolák társadalmi rangjának emelésében

A fejlett városi mezőgazdaság megvalósításához műveltebb, széles látókörű polgárookra, állampolgári nevelésre van szükség. A jelentős társadalmi gondok orvoslására első ütemben a szociális szövetkezet intézményfejlesztése látszik a legmegfelelőbbnek.

Az intézményfejlesztés első ütemében a városi kertészkedés társadalmi mozgalmának kiépítése érdekében a kertészkedés technikai tudásának átadására kerül sor. A közmunkaprogramokon általában a város szegényebb rétegei vesznek részt, és szinte magától értetődik, hogy a munka világába való visszavezetés során a képzésre és az oktatásra legalább annyira szükség van, mint a munkába járás rendszerességének, társadalmi igénnyé tételére.

2.1.1.4. RC-10. Csemete Szociális Szövetkezet fejlesztése

Ha a szociális szövetkezet a tevékenységét népfőiskolai jelleggel bővíti, akkor megnyílik az út, egy rendkívül differenciált felnőttnevelési intézményhálózat és egy városi társadalmi mozgalom létrehozására, amelyben az oktatás rendjét a hosszú (több hónapos, -éves) és rövid (néhány napos, hetes), de rendkívül sokirányú tanfolyamok alkotják. A népfőiskola kialakítása összeköthető gazdaképzéssel, amelyre a későbbiekben több rétegű szövetkezeti mozgalom is épülhet. Nevelési eszményének sarkalatos pontja a helyi identitástudat, a népi-nemzeti kultúra ápolása, kiteljesítése, amely azonban nem a kirekesztést, hanem az összekapcsolás jelentését hordozza magában a kultúra által: a tisztességet és emberséget, a tiszteletet, a megbecsülést önmagunk és mások értékei iránt.

- Közcélú munkaprogramokhoz társított képzések eredményeinek hasznosítása
- Helyi, házkörüli és háztáji gazdálkodás szervezése
- Lakossági termékek felvásárlása, manufaktúrális feldolgozás
- Önkormányzati földterületek, erdők, zárt kertek, a szőlőskertek hasznosítása
- Termőterületek önkormányzati művelésbe vétele

- Árverezéseken megszerezhető ingatlanok bérbeadása, egyéni művelés (feles hasznosítás stb) egyéni jövőkép a szövetkezeti tagságba fogadással tulajdonossá tétel, közösségalkotó ember.

2.1.1.6. RC-15. Ady Endre Művelődési Ház tevékenységének bővítése

Az Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtár Polgáron tagja az MNT-nak. A művelődési ház programjaival, népfőiskolai tevékenysége erősítésével a Csemete Szociális Szövetkezettel közös programot indíthat egyfajta helyi civil mozgalomként. A társadalmi célokkal egyeztetett gazdaságfejlesztő program megvalósítására a helyi őstermelők, családi vállalkozások, kisgazdaságok bevonásával a közös érdekek mentén mozgatható a civil szféra is.

Az oktatási törvényben előírt feltételeknek való megfelelést, a képzési programon megtartására való jogosultságokat meg kell szerezni ahhoz, hogy az Ady Endre Művelődési ház OKJ-s képzéseknek is otthont adhasson.

Az oktatást is magában foglaló közmunkaprogramokkal párhuzamosan az Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtár városi programjain, rendezvényein kulcsszereplő lehet a városi kertészkedés társadalmi mozgalmának kiépítése érdekében. A városi kertészkedési mozgalom kiszélesítése egyben megteremti a helyi mezőgazdaságnak azt a mennyiségi és minőségi tömegbázisát, amelyre helyi szövetkezeti módon szervezett kereskedelem épülhet. Erre kezdeti stádiumban a legalkalmasabb a Csemete Szociális Szövetkezet, amely agrárszolgáltatásainak körét bővítheti kereskedelemmel, és feldolgozással.

2.1.1.7. RC-44. Városi piac felújítása

A pályázati kiírásnak megfelelően, a szükséges parkolókkal

2.1.1.8. RC-33. Térfigyelő rendszer kiépítésének további fejlesztése

További kamerák elhelyezésére van szükség elsősorban a közbiztonság szempontjából érzékeny közterületeken. A közelmúltban megvalósult fejlesztések tapasztalatai alapján elmondható, hogy közvilágítást biztosító oszlopokon elhelyezett kamerák, a közbiztonságra negatívan ható események megakadályozása szempontjából jól működnek

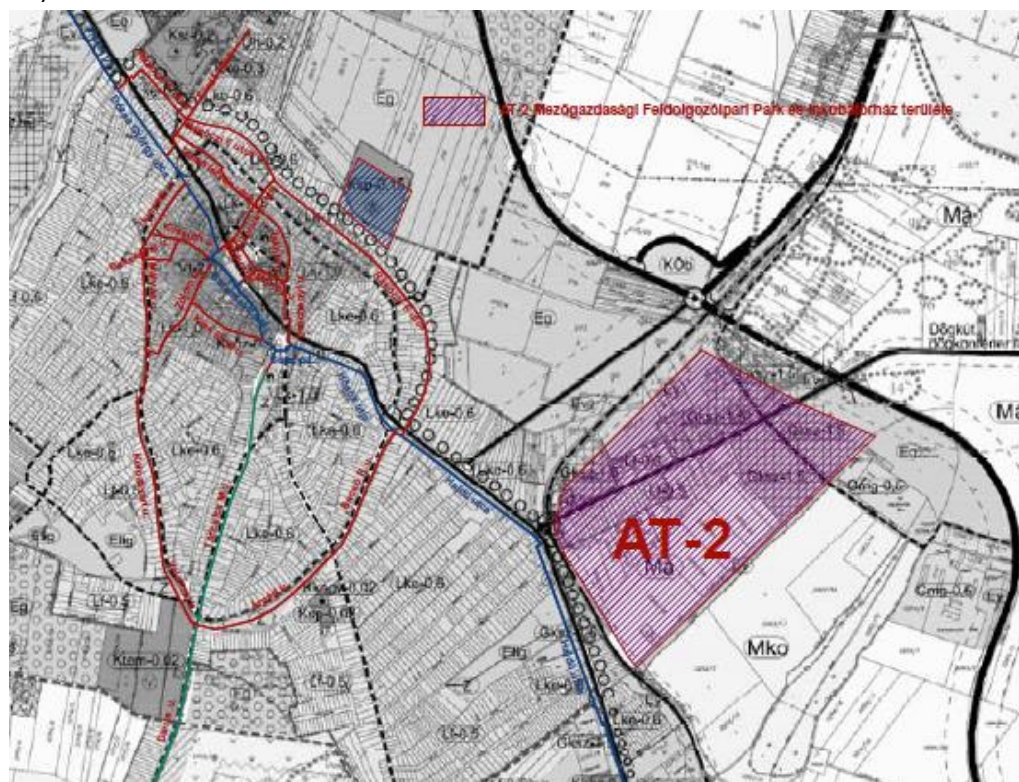
2.2.1.9 RC-34. További játszóparkok kialakítása

A város zöld területein számtalan lehetőség adódik a játszó terek kialakítására, az egyes pályázatok, önállóan támogathatóan, vagy társult részcélként lehetőséget adnak építésükre.

2.1.2. AT-2. Akcióterület: Mezőgazdasági Feldolgozóipari park program akcióterülete.

Horizontális célok:

- HC-2. Mezőgazdasági feldolgozóipari park létesítése (TOP-1.1.1-15)
- HC-3. Helyi foglalkoztatási együttműködések, megállapodások, paktumok megvalósítása (TOP-5.1.2-15) .
- HC-4. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (TOP-5.2.1-15)
- HC-8. Helyi közcélú energiaellátás megvalósítása megújuló energiaforrások felhasználásával (TOP 3.2.2)
- HC-9. Energiahatékonyság és megújuló-energiaforrás használat fokozása (TOP-3.2.1-15)



AT-2 akcióterület elhelyezkedése (Saját ábra)

Részcélok-projektek:

2.1.2.1. RC-13. Mezőgazdasági Feldolgozó Élelmiszeripari Park kialakításának előkészítése

2014-2020 ciklus nagy kihívása lesz a mezőgazdaság fejlődése. A korábbi években az ágazat egyes szakterületein megvalósultak bizonyos gazdasági integrációk, azonban a térségi hálózati csomópontok kialakulásai - jelen gazdasági program megírásának idején, a várható fejlődés tükrében - még valójában kezdeti stádiumban vannak. Az erőforrások birtoklása és hasznosítása nemzetstratégiai kérdés.

Ma a földbirtokrendszerek, kontra családi gazdaságok viszonylatában a tulajdonosi szerkezet kialakulása zajlik, azonban ennek konszolidálódása után a magyar mezőgazdaság az ország húzóágazata lesz.

Elsősorban a kereskedelem és a kereskedelemmel összehangolt minőségbiztosítási rendszerek kialakításában, a tudásbázisok hasznosításában várható áttörés, és a mezőgazdasághoz kapcsolódó nagykereskedelem, logisztika területén várható integráció. Ebből a szempontból pozícionálni szükséges a várostérséget, és a városstérségi szerepköröket.

A HC-1, HC-2 horizontális célok területi előkészítését a területrendezési tervbe kell integrálni.

A helyben termelt élelmiszeripari alapanyagok feldolgozására kijelölt terület Hajdúnánás, és a várostérségi kistelepülések kis és nagyvállalkozásai számára ad lehetőséget üzemeik megvalósítására. Speciális előny a logisztikai helyzet. A Mezőgazdasági Feldolgozó Élelmiszeripari Park kialakításában Polgár partnerséget kínál az Agrárgazdaság Kft-nek, és a Tedej Cégcsoportnak.

A térség gazdasági fejlődésében a jó termőképeségű földek, és a helyiek tenni akarása, szorgalma, mint erőforrás minden bizonnyal meghozza a kellő eredményt, ha van erre befektetői forrás, és pályázati lehetőség az önkormányzat és a vállalkozások számára.

A beszállítói programok ösztönzése, kutatási és innovációs együttműködések támogatása, középvállalati exportösztönzés a Debreceni Exportösztönzési Programmal összhangban és együttműködve, valamint kapcsolódó vállalati finanszírozási és innovációs tanácsadás, élénkítheti és fellendítheti térség gazdaságát.

A modern élelmiszer termelési és feldolgozási technológiák világszínvonalú megvalósításának nélkülözhetetlen feltétele a minőségtanúsítás a vetőmagtól a termelés ellenőrzésén keresztül a felvásárlásig, és azt követően a korszerű csomagolásig, a termék átmeneti tárolásáig, elszállításáig.

Ehhez nélkülözhetetlen a megfelelően akkreditált élelmiszer vizsgálati laboratórium, és a termeléshez szükséges tudásbázis helyi jelenléte. A megfelelő akkreditáció a

fogyasztói igényekhez igazodik, ahol a cél a magas minőség és a minőséghez szervesen kapcsolódó árcélok megvalósítása.



Várhatóan a megyében újból felélénkül a mezőgazdasági ágazat. Erre alapozva állattartási programok indulnak, vágóhidakkal, húsfeldolgozó üzemekkel, konzervgyárakkal, hűtőházakkal. Támogatják a fiatal vállalkozók indulását, segítik a generációváltást az ágazatban.

Alapvetően szükséges az együttműködés a térségi integrált mezőgazdasággal, és a külföldi tőkével. Fontos, hogy a helyi kvv-k is részei lehessenek a nyersanyagokat beszállítók körének, ezért termőföldi nyersanyagtermelésre épülő feldolgozóipar koncentrált telepítésére van szükség. Ennek sikerességéhez várhatóan szükséges lesz a gazdák közötti együttműködés, közös fellépés és pályázat.

Az értékesítési lánc újragondolása is időszerű: a helyi piacokon túl szociális szövetkezetek, új logisztikai központok kellenek. Ebben a megújított mezőgazdaságban a megszokott nagykereskedelmi és feldolgozó rendszerekhez képest meglepő újdonság lehet egy olyan rugalmas akkreditációjú minőségellenőrzési rendszer, amely a termelés ellenőrzésétől a felvásárláson, feldolgozáson, értékesítésen, szállításon keresztül követi, és monitorizálja a teljes láncot.

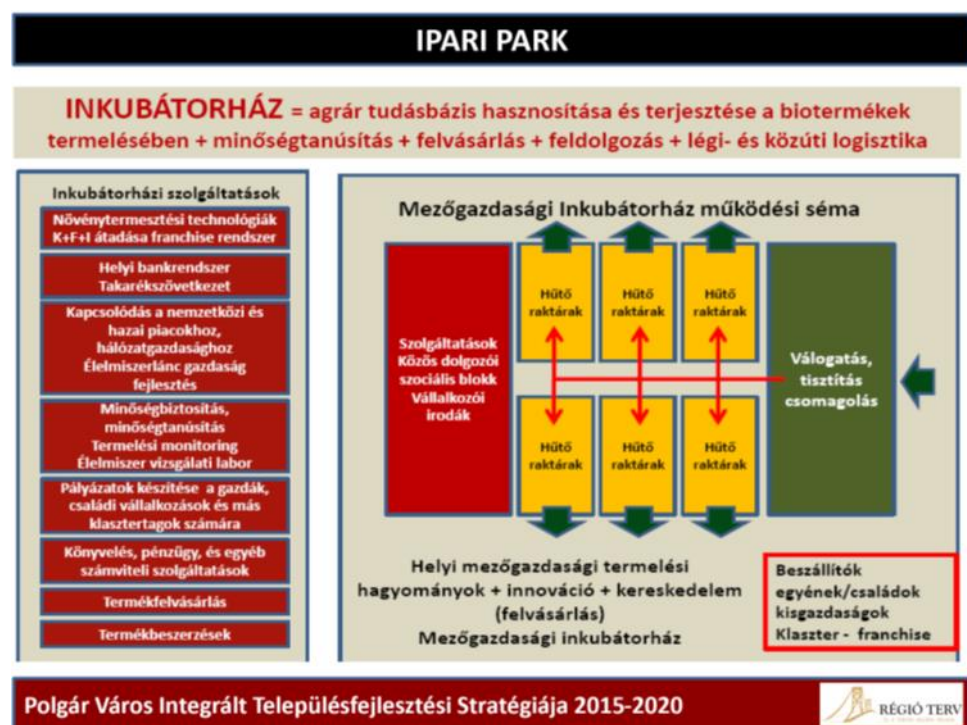
Lényegi eleme, hogy a felvásárlás, feldolgozás és értékesítés olyan komplex integrált rendszerben történjen, amely a minőség ellenőrzés mellé franchise rendszerű termelési technikákkal, pénzügyi elszámolási rendszerekkel, hitelekkel, és biztos piaccal szolgál a gazdák számára.

2.1.2.2. RC-14. Élelmiszeripari inkubátorház kialakítása

Az élelmiszeripari inkubátorház az iparfejlesztésben általánosan megszokott inkubátor modellt követi, csak a mezőgazdasági inkubátorház az élelmiszeripari feldolgozásban valósítja meg a telepszerűen létesített ipari, szolgáltató-, és kereskedelmi létesítmények komplex együttesét a termeltetéstől a felvásárláson át a nagykereskedelmi és kiskereskedési értékesítési láncok eléréséig, esetleg magáig az értékesítésig. A térségben lehetőséget teremt egyrészt az induló friss mezőgazdasági gazdálkodás elindítására, a fiatal gazdák támogatására, másrészt új piacokat teremt a meglévő és kialakult termelés megújításához, élénkítéséhez.

A vállalkozói központ legfőbb előnye, hogy lerövidíti a piacra jutás folyamatát. A szolgáltatások lehetővé teszik, a vállalkozók ágazati munkamegosztását, a termelés a feldolgozás és értékesítés elkülönülését egy komplexumon belül, így a vállalkozók figyelmüket cégük fő tevékenységére fókuszálhatják, és nem kell a számukra olyan kevésbé produktív dolgokra időt fordítaniuk, amihez igazán nem is értenek.

Az inkubáció a mikro-, kis- és középvállalkozások számára a jövő színvonalán biztosítja a helyben termelt élelmiszerárak átvételét, válogatását, tisztítását, korszerű csomagolását, és rövid távú tárolását, minőségének ellenőrzését.



Az inkubáció hozzájárul egy strukturált üzleti környezet kialakulásához, minimalizálja az új üzleti vállalkozások körüli kezdeti akadályokat, csökkenti a kockázatot, és megalapozhatja a már működő vállalkozások továbbfejlődésének lehetőségeit, irányait, valamint előmozdíthatja a vállalkozások közötti együttműködés kialakulását is.

A modern szermaradvány mentes élelmiszer termelési és feldolgozási technológiák világszínvonalú megvalósításának nélkülözhetetlen feltétele a minőségtanúsítás a vetőmagtól a termelés ellenőrzésén keresztül a felvásárlásig, és azt követően a korszerű csomagolásig, a termék átmeneti tárolásáig, elszállításáig. Ehhez nélkülözhetetlen a megfelelően akkreditált élelmiszer vizsgálati laboratórium, és a termeléshez szükséges tudásbázis helyi jelenléte. A megfelelő akkreditáció a fogyasztói igényekhez igazodik, ahol a cél a magas minőség és a minőséghez szervesen kapcsolódó árcélok megvalósítása.

A mezőgazdasági inkubátorház egyszerre több célt is megvalósít. Egyrészt a lakosság aktív részvételével, a városi mezőgazdálkodás és népfőiskolai rendszer hasznosításával általános szociális, társadalmi szegregációs kérdéseket old meg, másrészt biztosítja a termelés fejlesztését, a családi kertműveléstől a vállalkozóvá válás folyamatát, vállalkozások indulását, működtetését, kiépíti a fejlett élelmiszeripart, és a kereskedelmet. A lakossági kertészeti mozgalom a helyi élelmiszerellátás biztonságát nyújtja, az inkubátorház pedig a termékfelesleg jövedelemtermelő esélyeit javítja.

A Debreceni Egyetem Agrártudományi Centruma spin-off cégei kaphatnak itt lehetőséget kutatási tevékenységük termelésbe állítására, franchise rendszerű beszállító hálózatok kiépítésére.

Természetesen először a helyi élelmiszerlánc gazdaságban kell megtalálni azok a „piacokat”, ahol nem gond a kiváló minőség értékesítése. A kiváló és akkreditáltan minőségtanúsított élelmiszerekre világviszonylatban is igény van, és lehetőség nyílna a nagy világkereskedelmi hálózatokhoz való kapcsolódásra is, nem csak Európában gondolkozva. A legkiválóbb minőség magas áron adható el.

A szállítási idő lerövidítése a frisség, és a garantált biominőség biztosítása nagyobb tömegű, magas értékű árucikkek esetében a légi szállítás lehetőségét is felvetheti a debreceni repülőtérrel. Itt az élelmiszer világkereskedelemhez szükséges versenyképes biominőség, és a vásárló által megkövetelt megfelelően akkreditált hiteles minőségtanúsítás lényeges Japántól-, Telaviv-on át, Abudabi-ig. Szó szerint a fejünk fölött van a lehetőség, hiszen Debrecen, Szolnok, Taszár rendelkezik olyan repülőtéri kifutópályával, ami a nagy teherhordó képességű teherszállító repülőgépek leszállására alkalmas, és építhető egy-egy repülőgép feltöltési mennyiségének tárolására megfelelő méretű hűtőház is, azonban ezekre a lehetőségekre még valamilyen okból csak kevesen gondoltak.

A légi közlekedés megnyitja az utat a világnak olyan tájai felé is, ahol a friss magyar élelmiszer luxus kuriózumnak számíthat, és drágán eladható.

Mindennek alapja a minőség, és a megfelelő minőségi garancia, a szermaradvány mentes élelmiszerek megfelelően akkreditált tanúsítása a termelési, értékesítési és szállítási folyamatokban. Ennek biztosítója az inkubátor projekt, a helyi beszállítói klaszter, és a tudásbázis „franchise” jellegű hasznosítása a termelésben.

Az élelmiszerpiaci globalizáció negatív következményeinek ellensúlyozására, kivédésére leginkább a helyi élelmiszerellátó rendszerek az alkalmasak, melyek a termelő és a fogyasztó minél közvetlenebb és rövidebb értékesítési-fogyasztási kapcsolatára épülnek. Azonban nem csupán a saját igények kielégítésére kell törekedni, hanem minőségi élelmiszeripari termékek előállításával piaci értékesítési lehetőséget is kell teremteni a gazdálkodás számára.

Ha a terméket nem lehet helyben eladni, akkor a helyi mezőgazdaság háztáji termelése érdektelenségbe fullad. Magyarországon egyre több helyen, alulról szerveződő helyi piacok, illetve a helyi élelmiszerellátást célzó kezdeményezések azt mutatják, hogy megfelelő szervezéssel biztonságossá tehető az áruk értékesítése, kiszámíthatóvá téve a termelést, az élelmiszerellátást és az e tevékenységekből élő családok megélhetését.

A fejlesztés során lehetségessé válik a Debreceni Egyetem, mint tudásbázis erőforrás hasznosítása a mezőgazdaságban, azaz a helyi élelmiszertermelésben és feldolgozásban.

Az Agrártudományi Centrum „spin-off” jellegű kutató-fejlesztő kis- és közép vállalkozások aktív részvételével, piacorientált kutatás- fejlesztési-innovációs projekteket hozhat létre, ahol egyidejűleg valósulhat meg az ipari (alkalmazott) kutatás és a kísérleti fejlesztés.

Mindehhez kapcsolódhat a fiatal gazdák támogatása. Zöldség-gyümölcs termelői szervezetek alakulhatnak az agglomerációban, amelyek hatékonyan integrálhatják az őstermelőket is a nagyobb gazdák, és nagygazdálkodók mellett, és megszervezhetik piacra jutásukat az inkubátor házon keresztül.

A cél a mezőgazdaságból származó jövedelemmel rendelkező háztartások egyéb jövedelemtermelő, termelői és szolgáltató tevékenységeinek támogatása, továbbá a helyben előállított termékek piacra vitele.

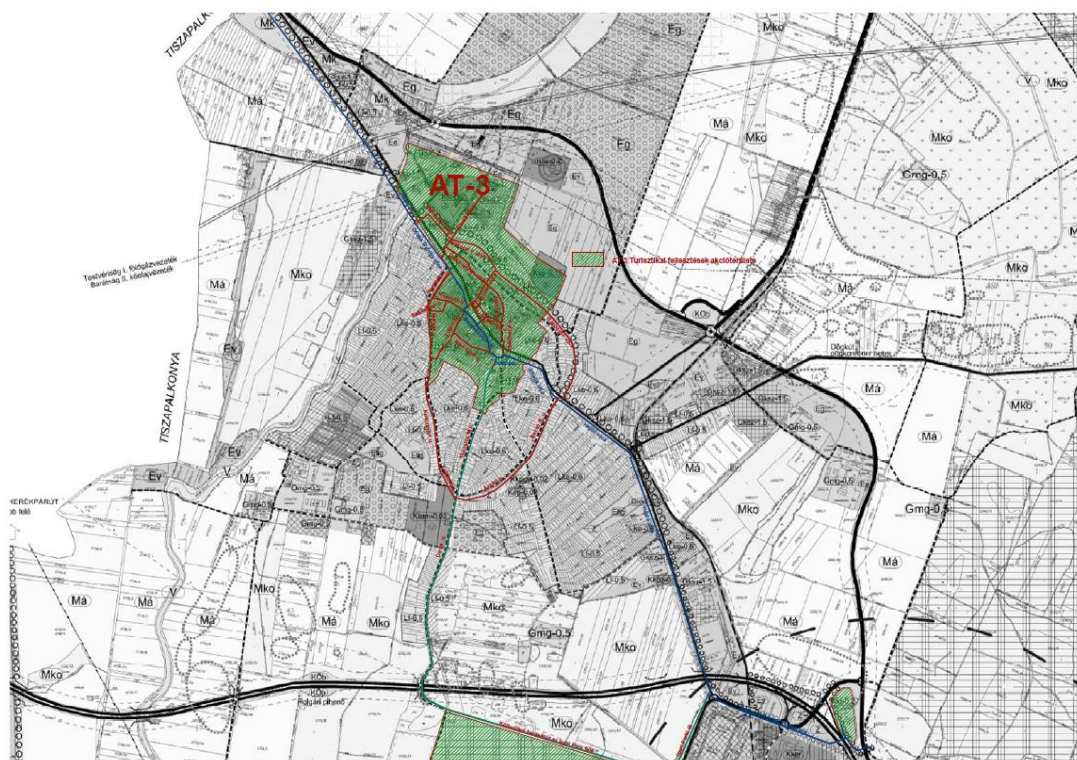
A településen működő vállalkozások száma – nem számottevően – de csökkent az utóbbi évek során, számuk jelenleg kb. 550 körül határozható meg. Az összetétel sem változott alapvetően, még mindig túlnyomó többségben vannak az egyéni vállalkozások.

A mezőgazdasági termelés erősödése sajátos termékszerkezet váltást eredményezhet. A településen működő vállalkozások esetében elsősorban a meglévő gazdasági hálózatokhoz való beszállítói kapcsolódás lehet domináns, míg a mezőgazdaságban egy új dinamikus üzleti hálózati rendszer meghatározó csomópontjává válhat Polgár.

2.1.3. AT-3. Akcióterület: Turizmus fejlesztése program akcióterülete

Horizontális célok:

- HC-14. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés (TOP-1.2.1-15)
- HC-15. Épített örökség megóvása és helyi értékek védelme
- HC-12. Polgár városi területeinek környezettudatos megújítása „Zöld város” kialakítása
- (TOP-2.1.2-15) . HC-11. Belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek fejlesztésének megvalósítása települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztés (TOP-2.1.3-15)
- HC-10. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (TOP-3.1.1-15)
- HC-9. Energiahatékonyság és megújuló-energiaforrás használat fokozása (TOP-3.2.1-15)
- HC-8. Helyi közcélú energiaellátás megvalósítása megújuló energiaforrások felhasználásával (TOP 3.2.2)
- HC-7. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése (TOP-4.1.1-15) HC-6. Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (TOP-4.2.1-15) .
- HC-4. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (TOP-5.2.1-15)
- HC-3. Helyi foglalkoztatási együttműködések, megállapodások, paktumok megvalósítása (TOP-5.1.2-15)



AT-3 akcióterület elhelyezkedése (Saját ábra)

Részcélok-projektek:

2.1.3.1. RC-5. Polgár volt községháza épülete helyi örökségvédelmi rekonstrukció**2.1.3.2. RC-17. Polgár volt községháza épületének turisztikai fejlesztése**

Polgár volt községháza épülete a város főterén áll, így központi elhelyezkedése folytán alkalmas komplex turisztikai, információs és látogatómenedzsment szolgáltatások nyújtására, mindezek mellett helyet adhat a helyi értéktárnak, állandó kiállításoknak, helytörténeti gyűjteményeknek. A kulturális örökség turisztikai hasznosításának elengedhetetlen feltétele a bemutatáshoz szükséges építés, felújítás, bővítés, kiállító és bemutatóterek, többfunkciós helyiségek kialakítása, fejlesztése.

A volt községháza épülete kiválóan alkalmas városi turisztikai értékű rendezvények lebonyolítására is, hiszen a főterhelyszín rendelkezik néhány olyan alapvető infrastrukturális feltétellel, amelynek továbbfejlesztése (pl. színpad, nézőtér, kiszolgáló helyiségek kialakítása, szükséges infrastruktúra (pl. elektromos áram, víz) kiépítése, korszerűsítése, rendezvényterek biztosítása, hang- és fénytechnikai fejlesztések, közbiztonsági elemek) növelheti a város turisztikai vonzerejét. A városi kulturális aktivitás erősítését szolgálja a műszaki-technikai színvonal emelése, amely a lehetséges rendezvények körének bővítését lehetővé tevő infrastrukturális fejlesztés.

2.1.3.4. RC-6. Polgár első emeletes épülete helyi örökségvédelmi rekonstrukció

Polgár első emeletes épülete a Polonkai ház, a helyi örökségvédelemmel összekapcsolt fejlesztéssel, rekonstrukcióval sajátos, a városképet befolyásoló turisztikai attrakció lehet

2.1.3.5. RC-7. Kálvária kápolna műemlékrekonstrukció

A műemlék és a műemléki környezet, a Kálvária-domb együttes felújításra, rekonstrukcióra szorul, nem csak az épületek, hanem a történelmi kert rendbetétele, korszerű közvilágítás, és parkbútorok kiépítése is szükséges

2.1.3.6. RC-8 Római Katolikus Nagyboldogasszony Templom műemlék rekonstrukció

Országos műemlék felújításra, rekonstrukcióra szorul, a rekonstrukció költségeit épületfeléréssel, épületdiagnosztikai vizsgálat elvégzésével célszerű alátámasztani.

2.1.3.7. RC-16 A Polgári Strandfürdő fedett medencéjének és épületének teljes rekonstrukciója

2.1.3.8. RC-21. Első Magyar Fotópuskás Vadásztársaság ökoturisztikai fejlesztés

A Polgári halastó természeti értékekben rejlő turisztikai potenciáljának hasznosítása, a térség természeti értékeire alapozott turisztikai vonzereje lehet. A Folyás-tóegység tavai a Hortobágy ökológiai rendszerében egységet alkotnak. 2013-ban indult, és 2015-ben zárult az a teljes támogatottságú projekt, amelynek alapvető célja volt egy komplex működő ökológiai rendszer kialakítása, a 100 százalékos állami tulajdonú Hortobágyi Halgazdaság Zrt. vagyonkezelésében a Polgári-halastavaknál. A tavak rehabilitációja eredményeként a Hortobágyon fészkelő, számos védett és fokozottan védett vízimadár-faj terjeszkedhet a borsodi-mezőség és a Tisza árterületeinek irányába. A program során a 6 termelő többől 4 tó természetvédelmi célú vizes élőhely rehabilitációja valósult meg. A beavatkozási terület 159 hektár, de a beruházás hatásterülete meghaladja az 500 hektárt. A vizes élőhely megfelelő táplálékbázist kínál a halfogyasztó madarak számára, és a Polgár város közvetlen környezetében található élőhely rekonstrukció elvonzza a madarakat a Folyás-tóegység üzemelő halastavairól.

A projekt megvalósításával a Hortobágyi Nemzeti Parkkal egyeztetett módon, és partnerségben a Hortobágy szélén egy olyan sajátos turisztikailag attraktív bemutató bázis jöhet létre, amely a természeti élőhelyek távoli megfigyelőhelyről való bemutatására irányul. Az attrakció bemutatásával a látogató elsajátíthatja azokat a viselkedésformákat, amelyek segítenek az élőhelyek védelmében, megőrzésében. Az aktív természetjáró infrastruktúra elemei a turisztikai vonzerőhöz igazodó, tájba rejtetten illeszkedően megépített madárlesek. A madárlesek összekötő gyalogoshidak az élőhelyek jellegzetességeit bemutató tematikus utak. A területre csak túravezetővel lehet belépni, aki a fejállomáson ismerteti a területen betartandó viselkedési szabályokat, felkészíti a látogatót a védett és bemutatandó élőhellyel kapcsolatos ismeretekből.

Az Első Magyar Fotópuskás Vadásztársaság a természetfotózást olyan sajátos vadászélménnyé teszi, amelynek során az élménynek nem esik áldozatul a vad, sőt éppen ellenkezőleg, a vadásztól különleges felkészültséget igényel az élőhellyel való különleges kapcsolat, amelynek során hazavihető a „zsákmány”, azaz a kiválóan sikerült felvétel. A felvétel igazolja, a „vadász” alapos felkészültségét. A vadász „zsákmánya” lehet olyan fotó, video, vagy hangfelvétel, amelyre akár maga a Hortobágyi Nemzeti Park is vevő lehet, de eladható máshol is, feltehető a facebook-ra, vagy egyéb portálra. A rögzített felvételek értéke legalább akkora, vagy talán egyesek szemében magasabb is lehet, mint az agyonlőtt állat csontja, agancsa stb. A humánökológiai szemlélet erősítését célozza ez a korszerű turisztikai attrakció, amely sajátos és egyedi arculatával, a természetfotózás és az élőhelyek védelmével kapcsolatos ismeretterjesztés mellett, az életet részesíti előnyben a halállal, az értelmetlen pusztítással szemben. Mindezt a látnivalók létesítésén, védelmén, megőrzésén és bemutatásán keresztül éri el. Az újszerű kezdeményezés

remélhetőleg egy újfajta vadászati hagyományt alapít, erre irányul a vadásztársaság elnevezésében az első magyar.

A tematikus út egyszerű szolgáltató fejállomással rendelkezik. A fejállomás épületében zárt kerékpártároló, vadőri-túravezetői iroda, éjjeli őri váltószállás, oktatóhelyiség, és melegítő konyha helyiségeit lehet megtalálni.

Lehetőséget kell biztosítani a fogyatékkal élő turisták számára is, hiszen ebben a speciális „vadászatban” ők is potenciális felhasználók lehetnek, erre is biztosítani kell a szükséges illemhelyiséget, térdszabad kialakítású bútorzatot.

Az épület műszaki felszereltségéhez tartoznak a „vadászlesek” szemmel tartó térfigyelő rendszer, az ismeretterjesztéshez szükséges technikai eszközök (vetítők, ernyők, elektronikai berendezések), az épület bútorai, a konyha és konyhaeszközök, a park gondozásának eszközei (fűnyíró, lapát, gereblye, locsoló gumitömlő, sárkaparó stb...) és egyéb berendezési tárgyai.

Az Első Magyar Fotópuskás Vadásztársaság saját terméke lehet, az erre a célra kifejlesztett, kölcsönözhető, teleobjektívekkel, kamerával, iránymikrofonnal felszerelt, egyedileg gyártandó fotópuska, infratávcső, speciális mikrofon (szükséglet 30 db-os készlet). A fejépület tájba illő épülettömeggel, és homlokzattal cca 150m² hasznos alapterülettel kell, hogy rendelkezzen.

A fejépülethez nem tartozik parkoló, megközelítése a látogatók részéről kerékpárral, vagy gyalogosan lehetséges. A turisztikai attrakcióhoz önállóan nem tartozik a fejépületben, illetve közvetlenül az épület mellett kialakítható szállásterület sem.

2.1.3.9. RC-20. Ráhordó kerékpárút, amely összeköti Polgár turisztikai attrakcióit turisztikai fejlesztés

A Polgári-halastónál megvalósítható turisztikai attrakció alapvetően kerékpárral megközelíthetően tervezett. A kerékpáros turista útvonalra ráhordó kerékpárút a meglévő mezőgazdasági út burkolásával kerékpárútként alakítható ki. A városközponttól a Dante utcán át, Polgár-halastó partján az Ipari parkig vezet. A turisztikai célú kerékpárút a városközponton áthaladó kerékpáros főútvonalhoz, az M3 autópályán átvíelő meglévő hidat felhasználva, a turisztikai attrakció ráhordó útjaként csatlakozik. Ez a kerékpárút elhalad a Polgári Kálváriadomb országos műemléke mellett is, így egyszerre két turisztikai attrakciót is érint. Ez a ráhordó út a helyközi autóbusz állomásnál csatlakozik a térképen kék színnel jelölt kerékpáros főútvonalhoz. Meglévő nemzetközi vagy országos kerékpáros-turisztikai EuroVelo hálózathoz való kapcsolódódás, a Polgárt Tiszaújvárossal összekötő, kék színnel jelölt kerékpárút megépítésével valósul meg, amely a Tisza-partján vezető kerékpáros közlekedési tengelyre szintén ráhordó út jelleggel kapcsolja össze a két Tisza-part

menti települést. A kék színnel jelölt kerékpáros főút egyszerre több turisztikai attrakciót is összeköt. Az M3 Archeoparktól elindulva a régi 35-ös főút mellett haladva, az M3 Outlet érintésével érkezik a város történelmileg kialakult főutcájába. Polgár főútja tulajdonképpen maga a régi 35-ös főút, és a főúttal párhuzamosan, a főút mellett vezetett kerékpárút sorra érinti a már meglévő, vagy tervezett turisztikai attrakciókat, és közben áthalad a helyközi autóbusz pályaudvaron, és a sok közfunctiót tartalmazó Barankovics téren, mint a város főterén. Ezt a fő kerékpárutat akár önmagában is nevezhetjük egyfajta tematikus útnak. Kerékpárút építése belterületen a Barna presszótól a Rákóczi utcán keresztül a Taskó utca végéig, valamint annak folytatásaként külterületen a Polgár jelzőtáblától Hajdú-Bihar megye közigazgatási határig tartó szakaszon valósul meg. A térképen kékkel jelölt kerékpáros főút mentén található várható további turisztikai attrakciók beavatkozást igényelnek (Polgár első emeletes épülete a Polonkai ház, a helyi örökségvédelemmel összekapcsolt fejlesztéssel, rekonstrukcióval sajátos, a városképet befolyásoló turisztikai attrakció lehet, Polgár volt községháza épülete helyet adhatna a helyi értéktárnak, állandó kiállításoknak, helytörténeti gyűjteményeknek., Kálváriadomb és kápolna, Római Katolikus Nagyboldogasszony Templom, Polgár Termálstrand, Polgár Camping, Termálstrand és Camping ráhordó kerékpárút)

2.1.3.10. RC-22. Polgári Turisztikai Szolgáltató Termékcsomag Klaszter létrehozása

Polgár város a Hortobágy peremén, kulturális vonzerő egyediségén alapuló versenyképes, innovatív turisztikai kincselemekkel rendelkezik.

A fejlesztési irányok meghatározása elsősorban a korszerű humánökológiai szemléletű hazai és külföldi vásárlóerőre épít. A turisztikai vonzerő erősítése akkor lehetséges, ha az aktív turisztikai attrakciók kiegészülnek egyéb, pihenést szolgáló elemekkel, táji kulináris élményekkel, a helyi gasztronómia és termálturizmus összekapcsolásával, a meglévő szálláslehetőségek kiaknázásával. A több turisztikai szereplő együttműködésén alapuló, összehangolt területileg komplex fejlesztés valósul meg, ha a várostérség a táj jellegének megfelelő, egyedileg vonzó, az ökoturizmus mellett a közösségi-, kulturális-, és gasztronómiai örökségre együttesen épít, és sajátos profilokkal is rendelkezik, amelyek az ifjúsági-, a család-, a gyermekmentes-, az akadálymentes-, és a szenior turizmust célozzák. A várostérségre jellemző turisztikai termék sajátos arculatának megteremtése akkor lehetséges, ha a szereplők között partnerségi együttműködések jönnek létre. A helyi turisztikai attrakcióértékeket támogató városi programok, akkor formálhatnak sajátos, és a résztvevők számára gyümölcsöző együttműködést, ha a résztvevők a munkájukat közös városi pr. tevékenységben hangolják össze. amely a résztvevők programjait rendezvényeinek időpontjait egymásra építkezve, és egymásban modulárisan elhelyezkedő package rendszerben egyszerre programozza.

A programok kiterjedési volumene érintheti a várostérséget, és várostérségi együttműködés keretében erősítheti a térségi kapcsolatokat. Egyszerre és több települési helyszínen megrendezhető közös térségi package turisztikai programok

felértékelik a táj jelentőségét még akkor is, ha ennek az úttörő kezdeményezésnek kezdetben kevés sikere várható.

A turisztikai attrakcióhoz szükséges szálláshelyeket a Polgári Turisztikai Szolgáltató Termékcsomag Klaszter szerződött partnerei biztosítják. A klaszterben szállásadás szolgáltatására rendelkezésre állhatnak az együttműködésben résztvevő helyi vállalkozó partnerek: a Polgári Termálstrand, a Polgári Camping, és az igényesebb vendégek, látogatók részére a helyi magasabb szintű vendéglátás biztosítására és szállásadó tevékenységre szakosodott szerződött helyi vállalkozók. A klaszter részesei lehetnek a falusi turizmusba bekapcsolható magánszállások, kulcsos házak, magánháznakál kiadó szobák tulajdonosai. A szálláshelyek, és kiegészítő programok megszervezésével több turisztikai szereplő együttműködésén alapuló területileg komplex fejlesztés valósulhat meg.

2.1.3.11.. RC-23. M3 Archeopark fejlesztése

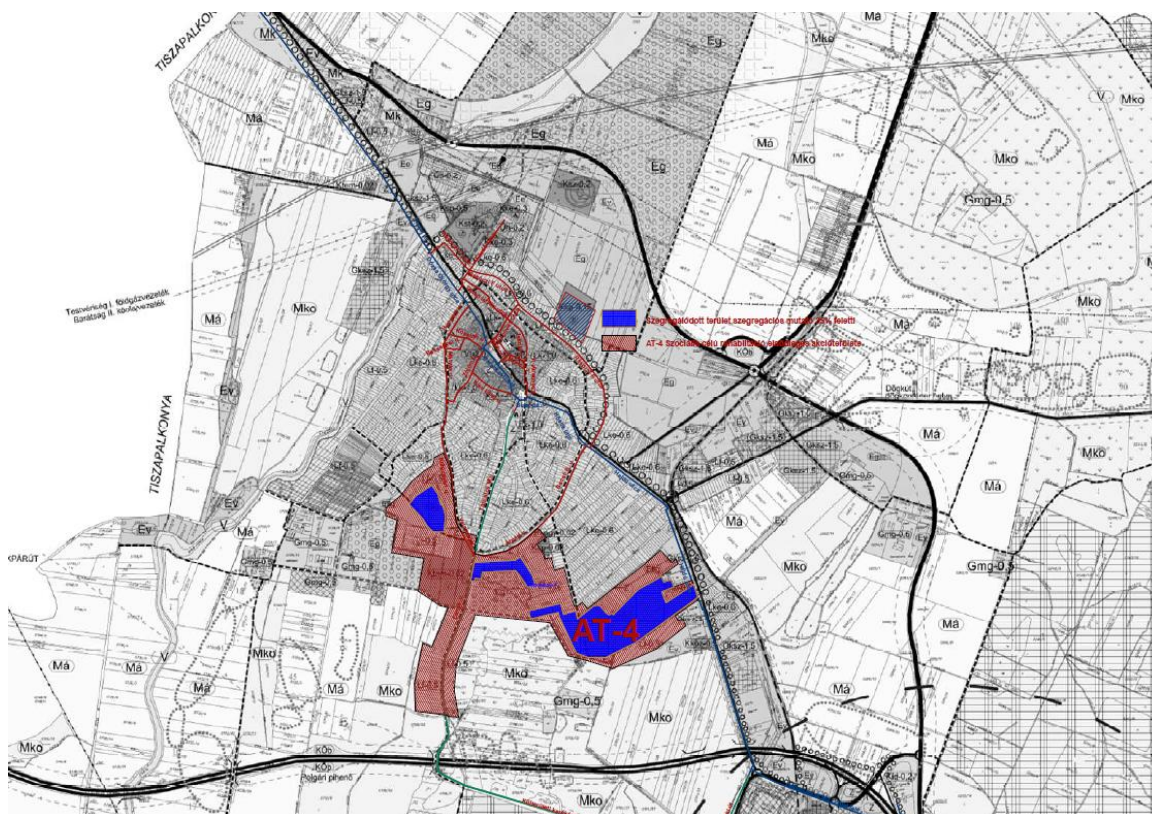
Napjainkban rendkívül tanulságos történelmi analógiák felmutatásához, rávilágítva város és városkörnyéke történelméhez tematika kidolgozása

2.1.4. AT-4. Akcióterület: Szociális célú városrehabilitáció program akcióterülete.

Horizontális célok:

- HC-1. Helyi gazdaságfejlesztési intézkedéseken keresztül megvalósuló munkahelyteremtés (TOP 1.1.3-15)
- HC-3. Helyi foglalkoztatási együttműködések, megállapodások, paktumok megvalósítása (TOP-5.1.2-15)
- HC-4. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (TOP-5.2.1-15)
- HC-5. Leromlott városi területek rehabilitációja (TOP-4.3.1-15) .
- HC-6. Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (TOP-4.2.1-15)
- HC-7. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése (TOP-4.1.1-15)
- HC-8. Helyi közcélú energiaellátás megvalósítása megújuló energiaforrások felhasználásával (TOP 3.2.2)
- HC-9. Energiahatékonyság és megújuló-energiaforrás használat fokozása (TOP-3.2.1-15)
- HC-10. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (TOP-3.1.1-15)
- HC-11. Belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek fejlesztésének megvalósítása települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztés (TOP-2.1.3-15)
- HC-12. Polgár városi területeinek környezettudatos megújítása „Zöld város” kialakítása (TOP-2.1.2-15)
- HC-13. Gyermekektől való szolgáltatások fejlesztésének megvalósítása Polgáron (TOP 1.4.1-15)

- HC-15. Épített örökség megóvása és helyi értékek védelme



AT-4 akcióterület elhelyezkedése (Saját ábra)

Részcélok-tervek: antiszegregációs program szerint(Lásd: antiszegregációs program)

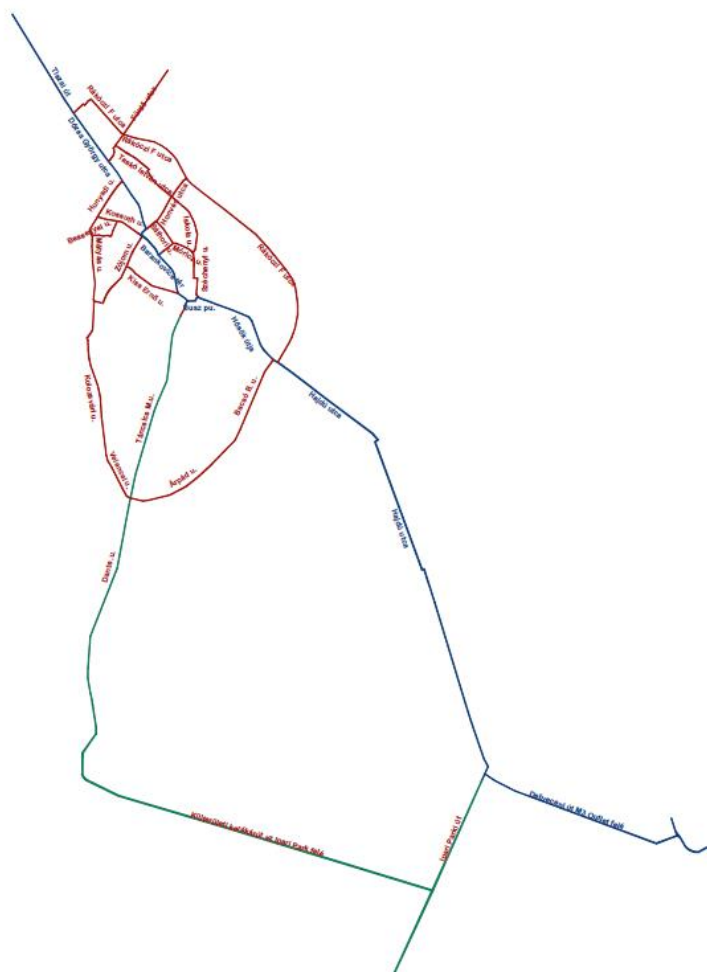
2.4. Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések és ezek illeszkedése a stratégia céljaihoz

2.4.1. HC-10. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (TOP-3.1.1-15)

A Polgár és Tiszaújváros között megépítendő kerékpárút olyan, a fenntartható közlekedés feltételeit megteremtő és erősítő közlekedésfejlesztési intézkedés, amely a településen és települések között, hozzájárul az éghajlatváltozás mérsékléséhez, a szén-dioxid kibocsátás csökkentéséhez, az élhető városi környezet kialakulásához, valamint az EU2020 és a Nemzeti Közlekedési Stratégia fenntartható fejlődésre és közlekedésre vonatkozó céljainak a teljesüléséhez

2.4.1.1. RC-2. Helyi és helyközi közösségi közlekedésfejlesztési program végrehajtása

A helyközi illetve a helyi közlekedés fejlesztése kettős probléma. Egyrészt a járatsűrűségek problémája másrészt a közlekedés költségének, a jegyárak, bérletárak kérdése. A térségre jelentkező túlkínálati munkaerőpiac főleg az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők számára rendkívül alacsony bérek elérését teszi lehetővé. Létezik az az arány, amikor már nem éri meg elmenni otthonról dolgozni, hiszen jobban megéri a segélyekből élni, hiszen előfordulhat, hogy több marad a konyhán, ha az illető otthon marad, ráadásul nem tölti el az egész napját. Akár a járatsűrűség, akár esetleg a jegyárak csökkentés tekintetében az adódó lehetőségeket pályázni kell.



Kerékpárutak (Kék szín: Főút, Zöld szín: Turisztikai ráhordó út, Piros szín Járdaszélesítéssel készülő települési kerékpárút (Saját ábra)

2.4.1.2. RC-26. Kerékpárút építése I. ütem:

Polgártól főútvonalon csak 15 km-re elhelyezkedő Tiszaújváros szerepe meghatározó a foglalkoztatás szempontjából, becslések szerint minden második munkavállaló Tiszaújvárosban kap munkát. A munkába járás feltételeit rendkívüli mértékben javítaná a két város közötti, a

településeket összekötő kerékpárút megépítése. A kerékpárút első ütemének javasolt nyomvonala az Outlet - Ipar Park – M3 felüljáró – Dante utca – Táncsics utca – Hősök útja – Helyközi autóbusz pályaudvar – Barankovics tér – Dózsa György út – 35. út – Tisza-híd – Eurovelo II – Tiszaújváros. A kerékpárút megépítésével a Tisza-partokon a töltésen megépíteni tervezett Eurovelo II. kerékpárút hálózathoz való csatlakozással Polgár kerékpár-turisztikai célterületi funkciója is erősödhet.

Régi igényként fogalmazódik meg a Tiszaújvárosi Ipari Park megközelítését, a munkába járást és a két település közötti kapcsolatokat elősegítendő kerékpárút megépítése, melyben most jelentős állomáshoz érkeztünk. A Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés 2014. augusztus 15-ei ülésén véleményezte a „Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Fejlesztési Program – Operatív részprogram és Területi Hatásvizsgálat” elnevezésű dokumentumot és a 149/2014. (VIII. 15.) MÖK határozat keretében annak tartalmával egyetértett azzal, hogy az együttműködés nevesített területein a mindkét megyét érintő fejlesztések figyelembe vételre kerüljenek.

Ahhoz, hogy a projekt megvalósulhasson, mind a Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési Programban, mind a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területfejlesztési Programban indokoltan és szükségesként jelent meg a projekt A Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Területfejlesztési Programjában már elfogadta Polgár Város Önkormányzatának projektjavaslatát.

A Polgárt Tiszaújvárossal összekötő kerékpárút megvalósítását pályázati forrás hiánya miatt eddig nem lehetett megvalósítani. Kerékpárút hálózat fejlesztésre nem került sor annak ellenére, hogy jelentős lakossági igény mutatkozik a megvalósítására. A kerékpárút I. ütemét az elérhető forrás helyétől és nagyságrendjétől függően további megvalósítási ütemekre is lehet bontani.

2.4.1.3. RC-27. Kerékpárút II. ütem, és új járdák építése

A meglévő járdahálózatot a rendelkezésre álló forrást felhasználva tartottuk karban, újítottuk fel, azonban a járdák jellemzően alkalmatlanok a városon belüli kerékpáros közlekedésre. Az M3 Outlettől Tiszaújvárosig megépíteni tervezett I.ütem szükséges kiegészítője lenne a városon belüli kerékpárút hálózat, amely az egyes településrészeket, intézményeket kötné össze. Tekintettel arra, hogy a településen belül nem áll rendelkezésre semmilyen tömegközlekedés, a kerékpáros közlekedés biztonságos kiépítése indokolt.

2.4.1.4. RC-28 . Kistérségi kerékpárút hálózat fejlesztése

A kistérségre az általános szegénység, munkanélküliség jellemző, és ebből a szempontból az olcsó kerékpáros helyi közlekedés, a munkába járás legolcsóbb lehetősége felértékelődik. A települések között kerékpáros közlekedés biztonságos kiépítése, Polgár gazdasági-, és

közlekedési hálózati csomóponti jellegének erősítése alapvető fontosságú a térség felzárkóztatása szempontjából. A biztonságos kerékpáros közlekedési kapcsolatrendszer polgári hálózati csomóponti jellegének erősítésével nem csökken Hajdúnánás, mint járási székhely központi szerepköre, hanem éppen ellenkezőleg, a leszakadó térség hatékonyabban kapcsolódik be a járási vérkeringésekbe.

2.4.1.5. RC-24. Kiépítetlen utak megépítése

Tekintettel arra, hogy az előző ciklusban pályázati forrást nem tudtunk igénybe venni, 3,75 km belterületi út építésére, és évente csak a legszükségesebb karbantartási és felújítási munkákat tudtuk elvégezni saját forrásból, az önkormányzat az elkövetkezőkben pályázni kíván az elmaradt útépítésre, illetve újabb pormentes utak, illetve új burkolatok megépítésére.

2.4.1.6. RC-25. Belterületi utak karbantartása

Az önkormányzat az elkövetkezőkben is pályázni kíván közútjai, karbantartására, felújítására, járdák, térburkolatok karbantartására útépítésre, tekintettel arra, hogy rendelkezésre álló saját források szűkösek.

2.4.2. HC-11. Belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek fejlesztésének megvalósítása települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztés (TOP-2.1.3-15)

Polgár belterületre hulló csapadékvizek rendezett és kártétel nélküli elvezetése alapvető fontosságú. Az éghajlatváltozás várható helyi hatása lehet az egyszerre nagy mennyiségben lehulló csapadék, ezért a belterületen áthúzódó vízfolyások és belvízcsatornák, belvíz elvezető rendszerek rendezése és a települések belterületének védelme a külterületeken keletkezett vizek káros hatásaitól nagyon fontos. Ezzel együtt az aszályra is fel kell készülni, ezért fejlesztések tervezése során fontos a vizek helyben tartása is olyan tározók építésével, amelyek alkalmasak mind a rendkívüli áradások, felhőszakadások kártételei elleni védekezésre, mind a lokális vízvisszatartásra, jóléti és ökológiai célokat is támogatva.

2.4.2.1. RC-31. Csapadékvíz elvezető hálózat fejlesztése

2013. évben elkészült az I. sz. vízgyűjtő terület (Polgár belterületének keleti, dél-keleti részét foglalja magába, a vízgyűjtő terület 152,3 ha) csapadékvíz elvezető csatornáinak

engedélyezési terveit, mely engedélyezési eljárás folyamatban van. A csatornák felújítását csak pályázati forrás igénybevételel tudjuk megvalósítani

2.4.3. HC-13. Gyermekellátási szolgáltatások fejlesztésének megvalósítása Polgáron (TOP 1.4.1-15)

A kisgyermekek számára napközbeni ellátást nyújtó intézmények kapacitásait és az általuk nyújtott szolgáltatások minőségét a nők munkaerő-piaci részvételének elősegítése és a korai iskolaelhagyók arányának csökkentése érdekében. A 3 éves kor alatti gyermekek nappali ellátásban elhelyezését és a 3-6 éves gyerekek óvodai elhelyezését továbbra is célunk biztosítani, azonban ezek az ellátási formák kiegészülhetnek egyéb alternatív gyermekmegőrzési formákkal is (pl.: családi napközik vagy óvodával integráltan működő bölcsődék) annak érdekében, hogy a helyi igényeken alapuló leghatékonyabb megoldást lehessen kialakítani Polgáron.

2.4.3.1. RC-4. Közoktatási intézmények fejlesztése

2.4.3.1.1. RC-4.1. Napsugár Óvoda férőhelybővítése:

A megvalósítás az óvodai beiratkozást szabályozó törvényi előírások miatt szükséges. A megvalósítás 2015-ben, mintegy 68 millió forint Belügyminisztériumi támogatásból és saját forrásból történhet.

2.4.3.1.2. RC-4.2. Zólyom úti Általános Iskola fejújítása:

A fejlesztés első része az épület energetikai korszerűsítése (nyílászárók cseréje, tető és homlokzati hőszigetelés és fűtési rendszer korszerűsítése) 2016 évben a KEOP pályázatból, 150 millió forint támogatással realitás. A fejlesztés második része (épületgépészet, akadálymentesítés, konyha és étterem felújítása, belső átalakítások valamint az új sport és rendezvénycsarnok építése) 2016-ban az EFOP 450 millió forintos pályázati támogatásából, tankerületi egyetértéssel valósulhat meg.

2.4.3.1.3. RC-4.3 .Móricz úti iskolaudvar és sportudvar fejlesztése

BM pályázat alapján Móra úti óvoda telephelyen járda, parkoló és kerítés megépítése

2.4.3.1.4. RC-4.4. Rákóczi utca 105. alatti önkormányzati ingatlan rehabilitációja

2.4.3.1.5. RC-4.5. Kiss Ernő úti játszótér, közpark és járda felújítása és fejlesztése

2.4.3.1.6. RC-4.6. Városi sportrendezvényeknek is otthont adó tornatermi szárny építése

Vásárhelyi Pál általános iskolában

Az Európai Tanács 2000 decemberében Nizzában elfogadott egy nyilatkozatot, amely nem szélesíti ugyan az uniós kötelezettségek körét, mégis jelentős, hiszen elismeri „a sport specifikus sajátosságait és társadalmi funkcióját, amelyeket figyelembe kell venni a közösségi politikák megvalósításakor” A létesítmény megépítése egyszerre szolgálhatja az ifjúsági nevelést, oktatást, és az egész város közösségét.

2.4.3.2. RC-36. Közétkeztetési intézmények korszerűsítés (energetika, és üzemelés-technológia)

Általános iskola konyhájának korszerűsítése

2.4.3.3. RC-43. Köznevelési alapeladatok ellátása

Mindkét oktatási intézményben csökkent a tanulói létszám. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (a továbbiakban: KLIK) Hajdúnánási Tankerülete látja el az iskolák fenntartását.

A korai iskolaelhagyás visszaszorítása érdekében cél a kompetencia- és személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, készségfejlesztő, a kulturális intézményekben lévő tudásvagyon megismerését elősegítő, a kreatív iparokat, a pályaaorientációt támogató tanulási programok, foglalkozások kialakítása a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű célcsoportoknak, valamint a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felzárkózási esélyeinek növelése egyénre szabott fejlesztése, képességeik kibontakoztatása (tanodák, illetve tanoda-típusú fejlesztések) révén. A gyermekek támogatása a középfokú iskolába történő továbbtanulásuk és középfokú tanulmányuk elvégzése érdekében a köznevelésen kívüli intézmények és civil szervezetek bevonásával.

2.4.4. HC-6. Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (TOP-4.2.1-15)

A cél a helyi szinten elérhető, megfizethető, fenntartható és magas színvonalú önkormányzati közszolgáltatások biztosítása, kiemelten az egészségügyi és a szociális alapellátás területén, megteremtve a szolgáltatásnyújtás megfelelő infrastrukturális feltételeit. A Szociális törvényben és Gyermekvédelmi törvényben nevesített szolgáltatások egyes szolgáltatáshiányok felszámolása, új szolgáltatások infrastruktúrájának megteremtése, új férőhelyek kialakítása és már működő ellátások infrastrukturális fejlesztése.

A nappali szociális ellátások (idősek, fogyatékos, hajléktalan, szenvedélybeteg és pszichiátriai beteg személyek nappali ellátása), gyermekjóléti szolgálat fejlesztése esetén a minőségi fejlesztés mellett cél a férőhelyek bővítése új intézmények létesítésével, illetve a már működő szolgáltatások férőhelyeinek bővítésével.

A támogatandó szociális alapszolgáltatások a Szociális törvény 57 § (1) c-j pontjában definiált szolgáltatások közül: étkeztetés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátások

A támogatandó gyermekjóléti alapellátás a Gyermekvédelmi törvény 15. § (2) a) és c) pontjában nevesített szolgáltatások közül: a gyermekjóléti szolgálat.

2.4.4.1. RC-18. Szociális intézményrendszer komplex fejlesztése

Első ütemben, 2015-2016 között a Zólyom utca 5 sz. (volt gyógyszerár épülete) alatti ingatlanon teljes felújítással, az önkormányzati szolgálati lakások felújítását és a 50 millió Ft forrásból tervezzük megvalósítani.

Idősek nappali ellátása: második ütemben 2016-2017. között a Kiss Ernő út 8 sz. (volt orvosi rendelő épülete) alatti ingatlanon tervezzük megvalósítani az a megyei TOP keretre kiírt pályázat benyújtásával, mintegy 200 millió Ft forrás felhasználásával.

60 férőhelyes demens, alap és emelt szintű idősgondozás céljára szolgáló épület megépítése: harmadik ütemben tervezzük megvalósítani 2017-2018. között egy megépítését. A beruházás mintegy 650 millió forint uniós támogatás felhasználásával a Kiss Ernő út 8. sz. (volt orvosi rendelő épülete és a szomszédos önkormányzati telek összevonásával) ingatlanon valósulhat meg.

2.4.4.2. RC-45 A szociális intézmény szakmai előírásoknak való megfeleltetése

2013. július 1. napjától a szociális intézmény az önkormányzat fenntartásába került. Azonban utólag kiderült, hogy a kistérségi fenntartás alatti időszakban számtalan olyan működésbeli probléma merült fel, amely nem került orvoslásra. Gazdasági programunk része, hogy az intézmény működése maradéktalanul megfeleljen a szakmai előírásoknak és eleget tegyen az ellátotti kör jogos elvárásainak

2.4.4.3. RC-46. Idősek bentlakásos otthonának megvalósítása

Az önkormányzat korábbi határozott szándéka ellenére a megvalósítás még várat magára, mivel a kormányzati célok között ilyen új szociális intézmények létesítése nem szerepelt, azonban az intézmény hiánya érzékelhető, és megfelelő pályázati lehetőség esetén megépítése továbbra is indokolt.

2.4.4.3. RC-48 Helyi szintű idősbárát várospolitikai megvalósítása

Kiemelt feladatként kezeli az önkormányzat a helyi szintű idősbárát politika kialakítását, ezért 2012-ben létrehozta, és a jövőben is fenntartja, működteti a Polgári Időügyi Tanácsot, mely a város önkormányzati testülete mellett működő konzultatív, véleményező, javaslattevő testület. A Polgáron élő idősök száma a 2013. december 31-ei adatok szerint közel 1 867 fő, a nők létszáma ezen belül 1108 fő, melyből megállapítható, hogy magas az özvegyek, az egyedül élők aránya. A tanács tagjai a nyugdíjas szervezetek képviselői és a mindenkori polgármester.

2.4.5. RC-1. Elektronikus kormányzás eszközeinek fejlesztése

Az e-alapinfrastruktúra a kormányzati működés több területét érinti a fizikai infrastruktúrától a tartalmak és szolgáltatások fejlesztésén keresztül az intézményrendszeri együttműködésig. A fizikai alapinfrastruktúra a Központi Elektronikus Szolgáltató Rendszer (KESzR)⁶, amely a központi kormányzat elektronikus úton nyújtott szolgáltatásait hivatott támogatni. Az infrastruktúra bővítése jelenleg már lassan halad, bár az Elektronikus Kormányzati Gerinchálózat – közigazgatáson belüli átcsoportosítással jelentősen – bővült, mivel a jelenleg hatályos szabályozás szerint 2007. január 1-jétől részévé (alrhálózatává) vált a Rendészeti Hálózat, amely fogalmilag és tartalmilag lényegében az kiterjedt (országos) topológiájú korábbi Egységes Belügyi Digitális Hálózatot fedi le. A KESzR szolgáltatásait a központi megvalósításért felelős Elektronikus kormányzat-központ (EKK) folyamatosan kínálja fel és építi a helyi önkormányzatok számára abból a célból, hogy azokat is felhasználják az állampolgárok és vállalkozások részére nyújtott önkormányzati elektronikus szolgáltatásokhoz.

2.4.6. Vizgazdálkodással kapcsolatos áthúzódó feladatok végrehajtása

2.4.6. 1. RC-29. Ivóvíz hálózat rekonstrukciója

Az ivóvíz hálózat kiépítettsége 98%-os, a víz minősége jó. A hálózat elöregedett, magas a csőtörések száma. A hálózat rekonstrukciós munkáit el kell végezni, pályázati támogatást szükséges igénybe venni.

2.4.6.2.. RC- 30. A szennyvízhálózat továbbépítése

A szennyvízhálózat kiépítettsége 70 %-os, hálózatbővítésre nem került sor. Megkezdjük a hálózat bővítésének előkészítési és tervezési munkáit, mely várhatóan 2015. év elején fejeződnek be. A megvalósításra várhatóan 2015 – 2016. évben kerül sor, ezzel a beruházással a kiépítettség közel 100 %-os lesz. A szennyvíztisztító telep és a hálózat további fejlesztésére Polgár Város Önkormányzata pályázatot adott be 2013. évben. A bővítéssel 23 utcában épülne ki a hálózat, mely kb. 580 bekötést tesz lehetővé. A hálózatbővítéssel egyidejűleg szükséges a szennyvíztisztító telep bővítése és korszerűsítése, melyhez kapcsolódóan egy iszapsűrítő megépítése is szükséges. A tervezett hálózat bővítéssel, valamint szennyvíztisztító telepbővítéssel és korszerűsítéssel 100 %-os kiépítettséget tudunk elérni a településen. A beruházás kivitelezésére új pályázati forrás szükséges

2.4.6.3. RC-3. Egyéb, vízgazdálkodási programmal kapcsolatos feladatok

A szennyvíztisztító telep és a hálózat további fejlesztésére Polgár Város Önkormányzata pályázatot adott be 2013. évben. A bővítéssel 23 utcában épülne ki a hálózat, mely kb. 580 bekötést tesz lehetővé. A hálózatbővítéssel egyidejűleg szükséges a szennyvíztisztító telep bővítése és korszerűsítése, melyhez kapcsolódóan egy iszapsűrítő megépítése is szükséges. A tervezett hálózat bővítéssel, valamint szennyvíztisztító telepbővítéssel és korszerűsítéssel 100 %-os kiépítettséget tudunk elérni a településen. A beruházás kivitelezésére új pályázati forrás szükséges.

2.4.7. HC-16 Polgár Ipari Park, és iparterületek fejlesztése (TOP-1.1.1-15)

RC-12. A meglévő Ipari Park vállalkozói jellemzően hálózati beszállítói jellegű termék előállítását végezik, kisebb részük kereskedelmi szolgáltató, illetve logisztikai vállalkozás. A vállalkozói környezet kialakításakor érdemes figyelembe venni, hogy a járási szintű kisvárosok a helyi és kistérségi közösségek együttműködéseinek centrumai lehetnek, így már a fejlesztések tervezésének tekintetében is a jó partnerség gazdasági közösség-szervező erő lehet. Mezőkövesd-Tiszaújváros logisztikai tengely keleti irányú kiterjesztésével Borsod és Hajdú-Bihar megyét összekötő kapocs lehet a Polgári Ipari Park logisztikai szerepkörének erősödése. Az Ipari Parkban működő vállalkozások száma nem dinamikus tempóban ugyan, de folyamatosan nő.

A vállalkozói környezet az elmúlt években nem esett át jelentősebb változásokon. A hullámszóan hol stagnáló, hol gyengülő eredményességet pozitívan befolyásolhatja a járási gazdaságot támogató intézményrendszer. Polgár és városkörnyéke összehangolt komplex fejlesztését szolgálja az integrált városfejlesztési stratégia partnersége, amely egyrészt Hajdúnánással mint járási központtal, másrészt a várostérség településeivel valósul meg.

Előnyben kell részesíteni azokat az Ipari Parkba települő vállalkozásokat, akik beszállítói hálózataikba a helyi telephelyű kkv-kat vonják be.

2.4.8. . RC-19. Ifjúsági garzonház kialakítása, bérbe adható házak vásárlása, építése.

Az önkormányzat által felvásárolt lakóingatlanok bérbeadásával lehetőség adódhat a tervezett gazdasági fejlesztésekhez szükséges a letelepedés támogatására.

A bérlakások létesítésének másik iránya a szociális segítségnyújtás céljából nyújtható helyi lakóházvásárlás. Ez utóbbi segítségnyújtás lehet azoknak a bajba jutott családoknak, akiknek az otthona árverezésre kerül.

Elsősorban azonban a helyi, és az ideletelepülni szándékozó fiatal házaspárok számára szükséges az otthonteremtés kedvező korai feltételeinek támogatása olcsó fenntartású önkormányzati tulajdonú bérlakásokkal.

2.4.9. . HC-9. Energiahatékonyság és megújuló-energiaforrás használat fokozása (TOP-3.2.1-15)

2.4.9.1. RC-35 Az önkormányzati intézmények épületeinek energetikai korszerűsítése

(hőszigetelés, fűtés és meleg víz ellátás korszerűsítése, napelemes rendszerek kialakítása)

2.4.9.2. RC-38 Lakóépületek energetikai korszerűsítése

Az önkormányzat ilyen irányú pályázati források megnyílása esetén a pályázattól függő részvételi feltételek, figyelembe vételével támogatja elsősorban a telepszerű beépítések, társasházi lakások energetikai korszerűsítését, azonban saját költségvetési forrásait ilyen célra felhasználni nem tervezi

2.4.9.3.. RC-42. József Attila Gimnázium és Szakképző Iskola (JAGSZI) felújítása

A lakosság képzettségi szintjének növelését elsősorban a szakképzésre és a felsőfokú képzésre támaszkodva lehet elérni. Ez a leghatékonyabban akkor segíti a fentebb megfogalmazott gazdasági fejlődést, ha a képzések a helyi gazdasági célok, illetve elsősorban az iparterületen megvalósított, vagy megvalósítani tervezett beruházási-, gazdasági tevékenységek jellegével vannak összhangban. Az iparterületek fejlődésének szakirányával párhuzamosan kialakított szakképzésben a felnőtt korú lakosság igényeire is figyelemmel kell lenni. Az oktatási intézményben hatékonyan működhet kihelyezett képzés, ahol a nyílt rendszerben a képzés a Polgáron működő, illetve megtelepülni szándékozó vállalkozások igényeihez igazodik.



Ezek általában nem a hagyományos értelemben vett kidolgozott képzések lehetnek, hanem speciális, a vállalkozói igényekre rugalmasan alkalmazott, összeállított, szakmai területekből összeválogatott speciális képzések, amelyek a megrendelők kívánságaihoz sajátos képzési programot kínálnak. A kihelyezett képzési rendszer megvalósításával a szakképző iskola, szolgáltató partner a képzési tartalom összeállításában, és a megvalósítás körülményeinek meghatározásában.

2.4.10. RC-37 Az M3 Outlet Center működésének segítése

Helyi manufaktúrákban előállított termékek megjelenése időszerű az M3 Outlet Centerben. A település-mezőgazdasági programban előállított biominőség valószínűleg kelendő termék lehet. Ma az M3 Outletben működő üzletek vonatkozásában folyamatos a változás, itt a

leggyakoribb az üzletek üzemeltető váltása. Az üzletek forgalmának visszaesése elsősorban nem az üzletközpont helyének, vagy üzletpolitikájának, hanem a térségre jellemző gyenge vásárlóerőnek köszönhető. A vásárlóerő növekedése tervszerű gazdaságfejlesztéssel érhető el, amely jelen ITS készítésének oksági vonatkozása.

2.4.11.. RC-39 A város civil. szakmai szervezeti és egyesületi kapcsolatainak erősítése

Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖOSZ)
Észak-alföldi Termál Klaszter Egyesület
Jegyzők Országos Szövetsége (JOSZ)
Hajdúvárosok Szövetsége
Tiszaújváros Önkormányzatával, intézményeivel és szervezeteivel a testvérvárosi kapcsolat.
Határon túli testvérvárosi kapcsolatok Nagykároly
Új hazai kapcsolatok építése
Új külföldi kapcsolatok építése

2.4.12. . RC-40 Az Önkormányzat gazdasági kapcsolatrendszernek erősítése.

Kistérségi Járóbeteg szakellátó (PÉTEGISZ Zrt.)
Hajdúsági Hulladékgazdálkodási Társulás (HHT)
Hajdúkerületi és Bihari Víziközmű Szolgáltató Zrt.
Térségi Temetkezési Vállalkozás (KORPUSZ Kft.)
Csemetekert Szociális Szövetkezet

2.4.13. . RC-41. Polgár Város Önkormányzatának Szervezetfejlesztése” elnevezésű projekt

Az intézményrendszer korszerűsítése folyamatos célkitűzés, mely a hatékony feladat ellátási elvárásoknak, az önkormányzati rendszer társadalmi-gazdasági kihívásainak és a finanszírozhatósági feltételeknek is meg kell, hogy feleljen. A projekt megvalósítás során elkészültek az intézkedési tervek, melynek végrehajtásáért felelős valamennyi érintett intézményvezető, az intézmények átszervezése a következő év feladata lesz.

A járási szintű kisvárosok államigazgatási, hatósági és szakigazgatási funkcióinak erősítését, valamint a hatékony, megbízható, polgárbarát és szolgáltató közigazgatás fenntartását és javítását szolgáló fejlesztések támogatása várható (épületek energetikai felújítása, informatikai hálózat fejlesztése, eszközbeszerzés)

2.4.14. RC-47 Az önkormányzat kötelező feladatain túli, önként vállalt pénzbeli és természetbeni támogatási rendszerének további fenntartása

Az önkormányzat forrásokat teremtett azokra a felmerülő nehézségekre, melyet az állam nem tud kezelni, ezért a törvényben rögzített kötelező feladatain túl, önként vállalt pénzbeli és természetbeni támogatással segíti a településen élőket. Ennek során 50 %-ban támogatja a házi segítségnyújtás térítési díját és 100 Ft/adag összegben a szociális étkeztetés térítési díját, továbbá támogatja a szennyvízközmű-bekötés összegét és az érdekeltségi hozzájárulást.

Az önkormányzat a fiatalok támogatását is kiemelten kezeli. A településről távol tanuló középiskolások részére bérlettámogatást biztosít, és a továbbiakban is fenntartja a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjat. Vissza nem térítendő lakáscélú támogatással a továbbiakban is segíteni kívánja a Polgáron letelepedni szándékozókát. A polgármester szándéka szerint –pénzforrástól függően- ezek közé épülhetne be egy új elem, amely a fiatalok B kategóriás jogosítvány szerzésének a támogatását jelentené, ezzel is könnyebbé téve, hogy munkavállalói helyzetbe tudjanak kerülni. A város főterén egy térítésmentes Internet szolgáltatási lehetőség elérésének aktualitása van.

2.4.15. RC-49. Közfoglalkoztatási programok

Közfoglalkoztatottként olyan természetes személy foglalkoztatható, aki a munkaügyi kirendeltségen nyilvántartott álláskereső. Közfoglalkoztatási jogviszony csak határozott időre létesíthető, próbaidő kikötése nélkül. A jogviszony időtartama nem lehet hosszabb, mint a közfoglalkoztatáshoz nyújtott támogatás időtartama. Ez a feltétel is arra utal, hogy a közfoglalkoztatás csak átmenetileg biztosít munkalehetőséget a közfoglalkoztatottak számára.

2.4.15.1. RC-50. Értékteremtő mintaprogramok

Ennek keretében szociális kisegítők, településőrök, karbantartó-takarítók foglalkoztatására kerül sor a továbbiakban is, és folytatni kívánjuk az örökzöld növények termesztését célzó programelemünket is.

2.4.15.2. RC-51. Startmunka Mintaprogramok

Startmunka Mintaprogramok esetében a bruttó közfoglalkoztatási bér+járulék 100 %-os támogatása mellett, a hatósági szerződésben rögzített beruházási és dologi költségek, kiadások teljes összegben támogatottak voltak, reméljük erre a következő években is nyílik lehetőség.

2.4.16. RC-52 Stratégiai ingatlanvásárlások

A tartósan alacsony ingatlanárak lehetőséget adnak arra, hogy az egyes önkormányzati tevékenységekhez kapcsolódó intézményterületek bővítését indokolt esetben gazdaságosan lehessen megoldani.

A Vásárhelyi Pál Általános Iskolához új tornatermi szárny és sportpálya kialakítása indokolt, a hrsz:1145/3 intézményi területének növelését, és a tömb rendezését településrendezési eszközzel kell biztosítani. Célszerű a következő években a benyúló magántelkek kisajátításával, illetve megvásárlásával számolni.

2.5. A jövőkép: a településfejlesztési elvek, és a részcélok kapcsolata

		1.3.1. A helyi közösségek támogatása, a közösségek megtartó erejének és lokalitáris szellemiségének erősítése (HE-1)	1.3.2. A helyi mezőgazdasági termelés és termékefeldolgozás, mint hagyomány alapú életvitel lehetőségének biztosítása, a növekedés által létrehozott vagyon hatékony és méltányos elosztásával. (HE-2)	1.3.3. Az elvándorlás csökkentése helyi, és jövedelmező munkahelyek létrehozásával egyre több ember bevezetése a munka világába. (HE-3)	1.3.4. A helyi munkaerő mobilitásának lehetséges legelőcsöb, és környezetkímélő eszközeinek fejlesztése, a kerékpáros közlekedés lehetőségének kiépítése a szomszédos iparvárosba, és a településen belül. (HE-4)	1.3.5. A migráció csökkentése a városi szolgáltatások fenntartásával, és lehetőség szerinti bővítésével, hatékony védelmi rendszerek kiépítésével (hivatali szolgáltatás, egészségügyi ellátás, bölcsőde, óvoda, általános iskola, középiskola, szakképzések, köznevelés, közterület-művelés, vállalkozások, szociális hálózat, időskori függőséggel kapcsolatos városi szolgáltatások) (HE-5)	1.3.6. Információs és kommunikációs technikák (IKT) fejlesztése (az e-kormányzat lehetőségeinek kiépítése mellett a lakosság önképzési lehetőségeinek fejlesztése) (HE-6)	1.3.7. Zöld infrastruktúrák kiépítése, és a fenntartható földhasználat helyi kultúrájának megteremtése, a biológiai környezet és a humusz védelme. (HE-7)	Részcélok támogatottságának erősítése a horizontális elvekkel
Elektronikus kormányzás eszközeinek fejlesztése	RC-1								2
Helyi és helyközi közösségi közlekedésfejlesztési program végrehajtása	RC-2								4
Vizgazdálkodási program végrehajtása	RC-3								3
Közügyi intézmények fejlesztése	RC-4								5
Polgár volt községközpont épülete helyi örökségvédelmi rekonstrukció	RC-5								3
Polgár első emeletes épülete helyi örökségvédelmi rekonstrukció	RC-6								3
Kálvária kápolna műemlékrekonstrukció	RC-7								4
Római Katolikus Nagyboldogasszony Templom műemlék rekonstrukció	RC-8								3
Népfőiskola alapítása	RC-9								7
Csemeteri Szociális Szövetkezet fejlesztése	RC-10								5
Település-mezőgazdasági program megszervezése	RC-11								7
A meglévő ipari park fejlesztése	RC-12								4
Mezőgazdasági Feldolgozó Élelmiszeripari Park kialakításának előkészítése	RC-13								6
Élelmiszeripari inkubátorház kialakítása	RC-14								7
Ady Endre Művelődési Ház tevékenységének bővítése	RC-15								6
A Polgári Strandfürdő fedett medencéjének és épületének rekonstrukciója	RC-16								3
Polgár volt községközpont épületének fejlesztése	RC-17								3
Szociális intézményrendszer komplex fejlesztése	RC-18								4
Ifjúsági garzonház kialakítása, bérbe adható házak vásárlása, építése.	RC-19								4
Ráhorodó kerékpárút, amely összeköti Polgár turisztikai attrakcióit	RC-20								3
Első Magyar Fotópuskás Vadászárság okoturisztikai fejlesztés	RC-21								2
Polgári Turisztikai Szolgáltató Terméksomag Klaszter létrehozása	RC-22								7
M3 Archeopark fejlesztése	RC-23								3
Kiépítetlen utak megépítése	RC-24								3
Belterületi utak karbantartása	RC-25								3
Kerékpárút építése I. ütem (Polgár-Tiszaújváros)	RC-26								7
Kerékpárút II. ütem, és új járdák építése	RC-27								3
Kistérségi kerékpárút hálózat fejlesztése	RC-28								2
Ivóvíz hálózat rekonstrukciója	RC-29								2
A szennyvízhálózat továbbépítése	RC-30								2
Csapadékvíz elvezető hálózat fejlesztése	RC-31								2
„Tiszta, rendezett, virágos Polgár” program folytatása	RC-32								4
Térfigyelő rendszer kiépítésének további fejlesztése	RC-33								3
További játszóparkok kialakítása	RC-34								3
Az önkormányzati intézmények épületeinek energetikai korszerűsítése	RC-35								4
Közügyi intézmények korszerűsítése	RC-36								2
Az M3 Outlet Center működésének segítése	RC-37								2
Lakóépületek energetikai korszerűsítése	RC-38								2
A város szakmai szervezeti és egyesületi kapcsolatainak erősítése	RC-39								3
Az önkormányzat gazdasági kapcsolatrendszerének erősítése	RC-40								2
Polgár Város Önkormányzatának Szervezetfejlesztése	RC-41								3
József Attila Gimnázium és Szakképző Iskola (JAGSZI) felújítása	RC-42								5
Köznevelési alapfeladatok ellátása	RC-43								5
Városi piac felújítása	RC-44								5
A szociális intézmény szakmai előírásoknak való megfeleltetése	RC-45								4
Idősek bentlakásos otthonának megvalósítása	RC-46								4
Az önkormányzat kötelező feladatain túli önként vállalt feladatainak ellátása	RC-47								2
Helyi szintű idősbátár várospolitika megvalósítása	RC-48								4
Közfoglalkoztatási programok	RC-49								6
Értéktérítő mintaprogramok	RC-50								6
Startmunka Mintaprogramok	RC-51								6
Stratégiai ingatlanvásárlások	RC-52								2
Rendezvények, "soft" elemek	RC-53								7
Horizontális elvek támogatottsága		34	13	23	27	40	30	38	

2.6. A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

A pályázatok forrásallokációja nem ismert. A volumenek az elosztható források nagyságrendjének függvényei.

3. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM

3.1. A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések (a település egészét érintő és az egyes szegregátumokra vonatkozó fejlesztések, programok meghatározása)

A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok városi jogállású helyi önkormányzatok részére, a szegénység, a társadalmi és a munkaerő-piaci hátrányok újratermelődésének megállítása, valamint a közösségi és egyéni szintű társadalmi integráció feltételeinek megteremtése érdekében jönnek létre. A programot a helyi önkormányzat a civil szervezetek, egyházak együttműködésével partnerségben valósíthatja meg. A program a foglalkoztatásra, az oktatásra, az egészségügyre, a szociális szolgáltatásokra, a közösségfejlesztésre irányuló komplex tevékenységek által javítja a hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeit, ezáltal segítve a társadalmi kohéziót is. A tevékenységek eredményeként a hátrányos helyzetű emberek életlehetőségei javulnak, elérhetővé válnak a foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, oktatást, iskolai felzárkózást, családsegítést, gyermekjóléti szolgáltatást, életvezetési tanácsadást, egyéni fejlesztést és szociális munkát biztosító programok.

Az infrastrukturális beavatkozásokat a társadalmi hátrányok kompenzálását célzó szociális, oktatási, foglalkoztatási, egészségügyi, antidiszkriminációs és közbiztonsági programok egészítik ki. A szociális városrehabilitációs projekteket végig kell, hogy kísérik a közösségfejlesztő programok, amelyek lehetővé teszik a városrehabilitációval érintett területen élő lakosság bevonását a tervezésbe és a megvalósításba, továbbá erősítik a helyi közösség kohézióját. Amennyiben a leszakadás mértéke indokolja, a projektnek része kell, hogy legyen a jelenléten alapuló szociális munka, a nagyarányú hátrányos helyzetű népességgel rendelkező területek esetében kötelező jelleggel.

3.2. A fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések, társadalmi kultúrával a szegregáció ellen:

Területi célok a társadalmi befogadás, szociális biztonság erősítése, melynek része a szegregációval érintett területek leszakadásának megállítása, lakhatási, társadalmi és gazdasági szempontokból a felzárkózás elősegítése is. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia megvalósítása során fokozott figyelmet kell fordítani a szegénységre, és ennek keretében szegregációra, a hátrányos helyzetűek felzárkóztatására, társadalmi bevonására.

Jogosult egy akcióterület támogatásra, amennyiben területén az elérhető legfrissebb adatszolgáltatás alapján a fejlesztés középpontjában álló szegregátum illetve veszélyeztetett terület található és annak teljes területét magában foglalja az akcióterület. Először a szegregált területek rehabilitációját szükséges biztosítani. Ezt követően valósulhat meg a szegregációval veszélyeztetett területek rehabilitációja. A szoft típusú tevékenységek megvalósítási helyszínére az akcióterületi korlátozás nem vonatkozik, azonban a tevékenységeknek minden esetben az akcióterületen élő célcsoport számára, azok bevonásával kell megvalósulnia. Tehát lehetséges olyan program lebonyolítása, amely fizikailag nem az akcióterületen valósul meg amellet, hogy a programon résztvevők továbbra is az akcióterületen élő célcsoport tagjai.

3.3.2.5.1. Másságjegyek:

- A roma családok követelményrendszere eltér a többségi társadalom elfogadott normáitól (viselkedés, illem, beszédkultúra).
- A tudást, a tanulást jelentős mértékben nem tartják értéknek. A tanulók így motiválatlanok, szabálytudatuk alacsony, alapvető szocializációs ismereteik hiányoznak.
- A szülők iskolához való viszony réteg-specifikus (a szociális háttértől függ).
- A korai felnőtté válás.

3.3.2.5.2. Az elmaradás területei:

- Csökkent fizikai teherbírás, fáradékonyság.
- Gyenge, ingerlékeny idegrendszer.
- A gátlási folyamatok kialakulatlansága.
- A figyelem fáradékonysága, elterelhetősége.
- Az iskolára előkészítetlenség.
- A kommunikációs készség fejletlensége, szókinshiány.
- Az akaratirányításra való képesség fejletlensége.
- A feladattudat, az alkalmazkodási képesség kialakulatlansága.
- Az önértékelés hiánya.
- Ingerszegény környezet, tapasztalatok hiánya.

3.3.2.5.3. A másságjegyekre koncentrálva az alábbi megoldási alternatívák megvalósítási munkája célszerű

- életfeltételek, a megélhetési lehetőségek biztosításának stabilitása
- a tartós munkanélküliség felszámolása
- az underclass viselkedési formák negatív megítélésének hatékony erősítése

- a tisztesség és az emberség alapértékének hangsúlyozása az etnocentrizmussal szemben a kommunikációban, a városi programokban, cselekedetekben
- az etnocentrizmus terjedésének megakadályozását szolgáló közösségi szinterek fejlesztése
- helyi vegyes etnikumú közösségek létrehozása, szinterek biztosítása, programjaik támogatása (oktatási-, kulturális-, gazdasági-, vállalkozói szféra)
- városi nagyközösségi szinterek építése (sportcsarnok)
- városrészekhez kapcsolódó középszintű közösségi terek építése (edzőterem, kismamaklub-játszóház-játszótér, a szülők bevonására és aktivitására támaszkodó iskolaközösségi programok támogatása)
- az anyaság-nőiség, férfiasság, a férfias viselkedés sajátos családcentrikus értékeinek hangsúlyozása
- mentális és fizikai egészség, az egészséges életmód, egészséges táplálkozás értékeinek társadalmasítása,
- bűnmegelőző stratégia készítése (civil-szféra, polgárőrségi, és rendőrségi együttműködéssel és partnerséggel)

3.4. A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

3.3.1. Együttműködés megteremtése:

- 3.3.3.1. közösségfejlesztést célzó programok
- 3.3.3.2. az érintett lakosság bevonását, a beilleszkedést segítő programok, akciók
- 3.3.3.3. az akcióterület lakosságának társadalmi integrációját segítő programok
- 3.3.3.4. a tervezett fejlesztéseket elfogadtató programok
- 3.3.3.5. mediációs és antidiszkriminációs programok

3.3.4. Folyamatos szociális munka megteremtése:

- 3.3.4.1. pénzügyi, családszervezési és életvezetési tanácsadások
- 3.3.4.2. problémák feltérképezése, egyéni fejlesztési tervek készítése, megvalósítása és folyamatos felülvizsgálata
- 3.3.4.3. szociális munkások a Felhívás céljaihoz illeszkedő segítő tevékenysége

3.3.5. Törekvés a foglalkoztatás elősegítésére:

- 3.3.5.1. munkaerő piaci beilleszkedést segítő programok (kivéve képzési, oktatási programok)

3.3.6. Törekvés a kora-gyermekkor, gyermekkor és iskolán kívüli fejlesztés és oktatás fejlesztésére:

- 3.3.6.1. családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás kiterjesztése, bővítése a helyszínen, valamint a kötelező önkormányzati feladatellátáson túli szociális, gyermekjóléti szolgáltatások kialakítása
- 3.3.6.2. a gyerekek iskolai felzárkózását segítő kiegészítő oktatási és készségfejlesztési programok

3.3.7. Törekvés az egészség fejlesztésére:

- 3.3.7.1. egészségügyi programok (beleértve a prevenció, mentálhigiénés programokat)
- 3.3.7.2. hozzáférés biztosítása a preventív jellegű szolgáltatásokhoz

3.3.8. Szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása

- 3.3.8.1. hatósági szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, ügyintézés elősegítése (iratok beszerzésének segítése, tulajdonviszonyok tisztázása stb.)
- 3.3.8.2. jogi tanácsadás, adósságkezelési tanácsadás, önkormányzatokkal bérlőkijelölési jogról történő megállapodások elősegítése, abban történő segítségnyújtás
- 3.3.8.3. közszolgáltatásokhoz való hozzájutás logisztikai és kommunikációs segítése (szervezés, a telepen élők odajutásának, szolgáltatás helybejutásának segítése, koordináció, stb.)

3.4. Projektkészítési szempontok

A projektfejlesztés során az igényfelmérés és kihasználtsági tervre alapozva a helyi partnerek és az érintett, akcióterületen élő lakosság együtt alakítják ki, pontosítják az adott helyszínre vonatkozó tevékenységeket, Községi Beavatkozási Tervet dolgoznak ki. A helyi önkormányzattal a tervben együttműködő partnerek: a szociális, gyermekjóléti és családsegítő szolgálat, az érintett oktatási és kulturális intézmények, a védőnő és a háziorvosi szolgálat munkatársai, a területileg illetékes kormányhivatal feladatellátásában résztvevő munkaügyi központ, a helyi civil szervezetek, nemzetiségi önkormányzat.

3.4.1. Községi Beavatkozási Terv elkészítése

keretében szükséges:

- a helyi viszonyok áttekintése,
- a lehetséges partnerek és partnerszervezetek megkeresése, bevonása,
- a közösségfejlesztést és a projekt megvalósítását megalapozó helyi szaktudás feltárása,
- a diagnózis alapú komplex fejlesztés programtervének elkészítése,
- az akcióterület-specifikus megoldások kidolgozása.

A projektfejlesztés során Megvalósíthatósági Tanulmányt (MT) készítése szükséges, amelyet a Községi Beavatkozási Terv megállapításaira kell alapozni.

A projektgazdának a program kidolgozása során a projektfejlesztési szakaszban kötelező a tartalmi útmutatásoknak megfelelő Megvalósíthatósági Tanulmányt (MT) készíteni. A projektet támogató, a megvalósítást elősegítő (nem feltétlenül konzorciumi partnerként számon tartott) szereplők (pl. helyi civilek, intézmények) részvételével úgynevezett „támogatói csoportot” kell létrehozni, amelynek tagjai szervesen részt vesznek az előkészítésben, és tevékenységükkel támogatják, kiegészítik a megvalósítást. A támogatói csoport létrehozását, tevékenységi körét és működési rendjét megfelelően kell dokumentálni. (Jegyzőkönyvek, megállapodások, támogatói nyilatkozatok az MT iránymutatásai alapján.)

3.4.2. Settlement típusú programelem

A settlement típusú programelem szakmai megvalósítói részére kötelező az EFOP keretében megvalósuló központi módszertani képzésen való részvétel.

A settlement típusú szociális munkát ellátó személyeknek legalább felsőfokú szakirányú végzettséggel szükséges rendelkezniük (szociális munka, szociálpolitika, szociológia vagy egyéb ezzel egyenértékű társadalomtudományi területen), valamint, egy szociális munkás maximum 30 fő célcsoport tagot láthat el.

Szegregált területek esetén kötelező a programban részt vevő személyekre az alábbiak szerint kötelező egyéni fejlesztési tervet készíteni és a megvalósítás során az abban foglalt tevékenységeket megvalósítani és folyamatosan, legalább háromhavonta felülvizsgálni. 300 fő alatti akcióterület esetén a 15-64 éves korú lakónépesség legalább 80%-ra. A célcsoport tekintetében célként rögzíteni kell a hiányzó általános iskolai végzettség megszerzését és/vagy a helyi lehetőségeknek megfelelő, az OKJ-s és magasabb szintű (10-12. osztály) végzettség megszerzését.

Az egyéni fejlesztési tervet családonként szükséges elkészíteni, amelyben szükséges kitérni a család minden ugyanazon háztartásban élő 3-64 éves tagjára.

A programban közreműködők a terepmunkára, a szakszerű szociális támogatás és a kölcsönös bizalom kialakítására építve, az érintett, szegregált területen élő lakosság bevonásával, meggyőzésével, lakhatási mobilizáció esetén a potenciális beavatkozási területen működő civilekkel, önkormányzatokkal együtt dolgozzák ki az adott helyszínre vonatkozó tevékenységeket. A helyi érdekek és helyi partnerek meggyőzése, bevonása, az esetleges társadalmi feszültségek kezelése nélkül a program nem működhet. Lakhatási mobilizáció esetén fontos, hogy a befogadó közösséget/közösségeket (ahová a szegregált területről a családokat költöztetik) felkészítsék a programra.

A bevont közösségek esetében el kell érni, hogy az akcióterületen belüli esetleges feszültségek, csoportközi konfliktusok enyhüljenek, valamint azt, hogy az adott település egésze és a szegregált településrész közötti esetleges konfliktus, társadalmi feszültség oldódjon, megszűnjön. A konfliktusok oldása érdekében, amennyiben szükséges mediációs tevékenységet kell alkalmazni. A vonatkozó tevékenységek célozzák meg, hogy a csoportok, közösségek identitása erősödjön, pozitív értékek mentén. Lényeges, hogy a személyes, családi és közösségi felelősségérzet és szolidaritás fejlődjön, minél teljesebb mértékben alakuljon ki kapacitás a részvételre, az érdekképviseletre.

Szegregált területek esetén a fizikai beavatkozások megkezdése előtt az aktív, folyamatos (settlement típusú) szociális munka feltételeit kötelező megteremteni, és azt fenntartani a program végrehajtása során. A lakosság felzárkóztatásának előkészítése, a változásokra való felkészülés időtávja és a partnerségi tervezés lebonyolítása minimum 12 hónap. A folyamatos szociális munka biztosítja a szegregált területen élő célcsoport felkészítését a projektre, illetve bevonását a megvalósításba. A projektben a projektmegvalósítás teljes időtartama alatt biztosítani kell a folyamatos szociális munkát. A segítő szociális munka meg kell, hogy előzze a beruházások megkezdését, annak érdekében, hogy a célcsoport tagjai valóban felkészüljenek a mobilizációra, illetve a beruházások megvalósításában való részvételre.

Szegregációval veszélyeztetett terület esetében a folyamatos szociális munka biztosítása nem kötelező.

A projekt keretében a tevékenységeket legalább az infrastrukturális tevékenységek befejezését követő 6 hónapig kötelező folyamatosan biztosítani.

A program megvalósításának időtávja minimum 36 hónap, maximum 60 hónap.

4. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

4.1. Külső összefüggések

A város 2014-2020-as időszakra megfogalmazott fejlesztési céljainak, így a jelen Integrált Településfejlesztési Stratégiában megfogalmazott fejlesztéseknek összhangban kell lennie, illeszkednie kell a vizsgált időszakot felölelő, hatályban lévő települési valamint magasabb szintű fejlesztési dokumentumok céljaihoz. Ugyan az Integrált Településfejlesztési Stratégiának nem feladata a teljes harmónia biztosítása, de be kell mutatni az esetleges stratégiai szintű különbségeket, valamint elemezni ezek várható hatását.

4.1.1. A stratégia illeszkedése a településrendezési eszközökhöz

Polgár Város Helyi Építési Szabályzatát (HÉSZ) a Képviselő-testület 16/2002. (X.03.) sz. rendelettel hagyta jóvá. Ez a rendelet többször is módosult a 19/2006.(V.02.); 36/2006. (X.31.); 28/2009. (IX.25.); 5/2010. (III.26.); 16/2010. (IX.03.) és a 27/2013. (XII.20.) rendeletekkel. A jelenleg érvényes településrendezési eszközök kidolgozása az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) valamint az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) sz. Kormányrendeletben (a továbbiakban: OTÉK) előírt követelményeknek megfelelően történt a 23/2000. (III. 27.) sz. határozattal elfogadott településfejlesztési koncepció alapján.

Az eltelt időszakban több alkalommal került sor a településszerkezeti terv és helyi építési szabályzat módosítására az Outlet Center építése, valamint a városközpont rehabilitációs munkáival kapcsolatosan. Ezen módosítások csak részlegesen érintették a város településrendezési eszközeit, teljes körű felülvizsgálatra nem került sor.

Indokolt a város közigazgatási területére vonatkozóan - összhangban az országos területrendezési tervről (a továbbiakban: OTTrT) szóló többször módosított 2003. évi XXVI. törvény előírásainak figyelembevételével – a településrendezési eszközök felülvizsgálata és módosítása, településfejlesztési koncepció készítése, amely figyelembe veszi az ITS ajánlásait.

4.1.2. A stratégia illeszkedése az ágazati stratégiákhoz

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót 2014. január 3-án fogadták el Nemzeti Fejlesztés 2030 címmel. A dokumentum kijelöli vidéki térségeket, és a Hajdúnánás járás ebbe a kategóriába tartozik. Az ennek megfelelő jövőkép „ Gazdasági funkciójukban megerősödött, a működő és fejlődő helyi gazdaságra, benne az európai többfunkciós ökoszociális funkciókat (tájfenntartás, természeti erőforrások és biodiverzitás megőrzése, népességmegtartás és foglalkoztatás) teljesítő, jó minőségű, egészséges élelmiszereket előállító mezőgazdaságra és azzal szoros kapcsolatban lévő élelmiszer-feldolgozásra épülő, közösségeiben megújult, a helyben lakóknak perspektívát nyújtó, minőségi életfeltételeket biztosító vidéki települések és térségek.”

A Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés 214/2012. (XI. 30.) MÖK határozatával fogadott el, a megye gazdasági, társadalmi és környezeti állapotát feltáró helyzetelemzés. A helyzetelemzésre épülve készült el a megyei területfejlesztési koncepció, melyet a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés 386/2013 (XI.29) sz. MÖK határozatával elfogdta. A 160/2014 (IX.26) MÖK határozattal pedig 2020 közötti európai uniós tervezési és költségvetési időszak operatív programjaihoz kapcsolódó Hajdú-Bihar megyei Területfejlesztési Stratégiai Program és Operatív Program jelölte ki a megye stratégiai céljait, ágazati és területi szinten. Jelen ITS horizontális céljai egyezők a megyei célokkal, ami egyben a lehetséges TOP források elérhetőségét javítja.

Hajdú-Bihar megye Stratégiai és Operatív Programjában fogalmazta meg a 2014-2020-as időszakra vonatkozó fejlesztési prioritásait:

1. Fenntartható környezet (P1)
2. A megye agráriumának komplex fejlesztése (P2)
3. Versenyképes gazdaság (P3)
4. Az elérhetőség fejlesztése Hajdú-Bihar megyében (P4)
5. Intelligens társadalom (P5)
6. Egészséges és gondoskodó társadalom (P6)
7. Az innovatív gazdaságot támogató környezet fejlesztése Debrecenben (P7)
8. Élhető vidék, élhető települések (P8)

Polgár járási szintű kisváros meghatározott lehetőségei szerint közvetlenül, de az összes programhoz csatlakozni kíván, szem előtt tartva várostérségi környezetének elmaradottságát. Prioritásokat felállítani a célrendszerben nem érdemes, hiszen a pályázatok megjelenésétől, és a források megnyílásának időpontjától függ az hogy mire pályázhat.

4.1.3. A stratégia illeszkedése az önkormányzat gazdasági programjához

A Képviselő-testület a 65/2015. (VI. 25.) sz. határozatával jóváhagyta Polgár járási szintű kisváros 2015-2020 évekre vonatkozó gazdasági programját. A gyakorlati eredményekből

látható és mérhető, hogy Polgár Város alapvetően teljesítette a programjaiban, illetve az Integrált Városfejlesztési Stratégiában vállalt célkitűzéseit. Ezzel együtt az is érzékelhető, hogy az integrált városfejlesztési stratégia készítésének idején még nem voltak láthatók azok a körülmények és következmények, amelyek a később bekövetkező, és jelen program készítésekor is fennálló elhúzódó országos gazdasági- és erkölcsi válság jelenségei okoztak. A középtávra szóló stratégia hatálya lejárt, és az elért eredményekre építkezve a továbbhaladást új stratégia mentén kell megvalósítani, a lokálisan jelentkező, felmerülő, vagy a múltból napjainkig húzódó társadalmi problémák orvosolására adott válaszokkal.

4.2. Belső összefüggések

Az ITS alapvetően városi dokumentum, azonban a dokumentum bizalmi alapú partnerséget kezdeményez nem csak a város, hanem a környező települések és helyi közösségek számára is, azoknak a tervezett programcéloknak megvalósításában, amelyek a térségi társadalomfejlődést szolgálják. A tennivalók egyfajta sorvezetőjeként működik, elmagyarázza, kiszámíthatóvá és átláthatóvá teszi az egyes programok céljait, útmutatást ad a célok megvalósításához. Szándékaink szerint a megszerzett bizalmi tőke, és az elérendő célok olyan alapot teremtenek, amelyek erősítik a várostérségi együttműködést. Lehetőséget kívánunk teremteni arra, hogy a résztvevők partnersége lehetőleg ne irányított legyen, hanem spontán partnerségekben is megnyilvánulhasson. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy partnerséget nem azért alapítunk, mert törvény, kormányrendelet, vagy egyéb kényszer írja elő, hanem azért, mert az együttműködés a legalapvetőbb társadalmi szükséglet.

Polgár Integrált Településfejlesztési Stratégiája a felvázolt jövőkép és átfogó célja elérése érdekében 17 városi szintű horizontális és 51 városrészi (területi) részcélt jelöl ki a következő 5 éves időszakra

4.2.1. A célok logikai összefüggései

Az egyes célok az átfogó célokat szolgálják. A célrendszer legfontosabb elemei a megyei TOP-hoz illeszkedő horizontális célrendszerek, amelyek 5 területi egységhez kapcsolódóan programszerűen adják az akcióterületek fejlesztési céljait. Az akcióterületek lehatárolása eltér a városrészi lehatárolásoktól, mert a városrészek történelmi kialakulása és szerkezete nem függ az egyes területekben időközben megjelenő aktuális problémától. A horizontális célok minden városi területen egyaránt érvényesek, azonban az akciók szempontjából minden egyes területen más-más hangsúlyokkal jelennek meg, az aktuális problémától függően. A helyzetértékelésben beazonosított problémákra adott megoldásokat, a konfliktushelyek körülhatárolása alapján az alábbi akcióterületekkel jelöltük ki:

- AT-1 Település-mezőgazdasági „Zöld város” program akcióterülete
RC-32. „Tiszta, rendezett, virágos Polgár” program folytatása

- RC-11. Település-mezőgazdasági program megszervezése
- RC-9. Népfőiskola alapítása
- RC-10. Csemete Szociális Szövetkezet fejlesztése
- RC-15. Ady Endre Művelődési Ház tevékenységének bővítése
- RC-44. Városi piac felújítása a szükséges parkolókkal
- RC-33. Térfigyelő rendszer kiépítésének további fejlesztése
- RC-34. További játszóparkok kialakítása
- AT-2 Mezőgazdasági Feldolgozóipari Park program akcióterülete
 - RC-13. Mezőgazdasági Feldolgozó Élelmiszeripari Park
 - RC-14. Élelmiszeripari inkubátorház kialakítása
- AT-3 Turizmus fejlesztése program akcióterülete
 - RC-5. Polgár volt községháza épülete helyi örökségvédelmi rekonstrukció
 - RC-17. Polgár volt községháza épületének turisztikai fejlesztése
 - RC-6. Polgár első emeletes épülete helyi örökségvédelmi rekonstrukció
 - RC-7. Kálvária kápolna műemlék rekonstrukció
 - RC-8 Római Katolikus Nagyboldogasszony Templom műemlék rekonstrukció
 - RC-16 Polgári Strandfürdő fedett medencéjének és épületének rekonstrukciója
 - RC-21. Első Magyar Fotópuskás Vadásztársaság ökoturisztikai fejlesztés
 - RC-20. Ráthordó kerékpárút, amely összeköti Polgár turisztikai attrakcióit
 - RC-22. Polgári Turisztikai Szolgáltató Termékcsomag Klaszter létrehozása
 - RC-23. M3 Archeopark fejlesztése
- AT-4 Szociális célú városrehabilitáció program akcióterület
 - Antiszegregációs program szerint

Mindezen túl a város egészét érintő programok akcióterülete a város határa, amely további részcélok megvalósítását irányozza elő

- HC-10. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (TOP-3.1.1-15) horizontális célhoz kapcsolódóan
 - RC-2. Helyi és helyközi közösségi közlekedésfejlesztési program végrehajtása
 - RC-26. Kerékpárút építése I. ütem
 - RC-27. Kerékpárút II. ütem, és új járdák építése
 - RC-28. Kistérségi kerékpárút hálózat fejlesztése
 - RC-24. Kiépítetlen utak megépítése
 - RC-25. Belterületi utak karbantartása
- HC-11. Belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek fejlesztésének megvalósítása települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztés (TOP-2.1.3-15) horizontális célhoz kapcsolódóan

RC-31. Csapadékvíz elvezető hálózat fejlesztése

- **HC-13. Gyermekekellátási szolgáltatások fejlesztésének megvalósítása Polgáron (TOP 1.4.1-15) horizontális célhoz kapcsolódóan**
 - RC-4. Köznevelési intézmények fejlesztése
 - RC-4.1. Napsugár Óvoda férőhelybővítése
 - RC-4.2. Zólyom úti Általános Iskola felújítása
 - RC-4.3. Móricz úti iskolaudvar és sportudvar fejlesztése
 - RC-4.4. Rákóczi utca 105. alatti önkormányzati ingatlan rehabilitációja
 - RC-4.5. Kiss Ernő úti játszótér, közpark és járda felújítása és fejlesztése
 - RC-4.6. Városi sportrendezvényeknek is otthont adó tornatermi szárny építése
 - RC-36. Középtisztítási intézmények korszerűsítés (energetika, és üzemelés-technológia)
 - RC-43. Köznevelési alapfeladatok ellátása
- **HC-6. Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (TOP-4.2.1-15) horizontális célhoz kapcsolódóan**
 - RC-18. Szociális intézményrendszer komplex fejlesztése
 - RC-45 A szociális intézmény szakmai előírásoknak való megfeleltetése
 - RC-46. Idősek bentlakásos otthonának megvalósítása
 - RC-48 Helyi szintű idősbárát várospolitikai megvalósítása
- **IKT cél RC-1. Elektronikus kormányzás eszközeinek fejlesztése**
- **Vízgyűjtővel kapcsolatos áthúzódó feladatok végrehajtása**
 - RC-29. Ivóvíz hálózat rekonstrukciója
 - RC-30. A szennyvízhálózat továbbépítése
 - RC-3. Egyéb, vízgyűjtővel kapcsolatos programmal kapcsolatos feladatok
- **HC-16 Polgár Ipari Park, és iparterületek fejlesztése (TOP-1.1.1-15)**
- **HC-9. Energiahatékonyság és megújuló-energiaforrás használat fokozása (TOP-3.2.1-15)**
 - RC-35 Az önkormányzati intézmények épületeinek energetikai korszerűsítése
 - RC-38 Lakóépületek energetikai korszerűsítése
 - RC-42. József Attila Gimnázium és Szakképző Iskola (JAGSZI) felújítása
- **Egyéb kitűzött célok**
 - RC-37 Az M3 Outlet Center működésének segítése
 - RC-39 A város civil. szakmai szervezeti és egyesületi kapcsolatainak erősítése
 - RC-40 Az Önkormányzat gazdasági kapcsolatrendszerének erősítése
 - RC-41. Polgár Város Önkormányzatának Szervezetfejlesztése

RC-19. Ifjúsági garzonház kialakítása, bérbe adható házak vásárlása, építése
RC-47 Az önkormányzat kötelező feladatain túli, önként vállalt támogatási rendszerének további fenntartása
RC-53 Városi kulturális és szórakoztató programok, rendezvények

- Közfoglalkoztatási Programok fenntartása
RC-49. Közfoglalkoztatási programok
RC-50. Értékteremtő mintaprogramok
RC-51. Startmunka Mintaprogramok
RC-52 Stratégiai ingatlanvásárlások

5. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósítása szempontjából fontos azonosítanunk a kockázatokat, melyek esetleges bekövetkezése esetén negatív hatással vannak a stratégia céljaink elérésére.

A kockázatok alapvetően három nagy csoportra bonthatók:

- Az előkészítéshez kapcsolódó kockázat, hogy az ITS kidolgozása a 2014-2020-as operatív programok kidolgozásával párhuzamosan zajlik, így a tervezési környezet folyamatosan változik. A kockázat kiküszöbölése érdekében az ITS készítése, a társadalmasítás és elfogadás időszakában is fontosak a különböző szereplők közötti folyamatos egyeztetések, szakértői konzultációk. Ezek ráhatással lehetnek a városi projektlistára, a helyi gazdasági szereplők aktuális fejlesztési elképzelésire.
- Megvalósításhoz kapcsolódó kockázatok: a megvalósítás legfőbb kockázatait a tervezett projektek megvalósításával kapcsolatos műszaki és pénzügyi nehézségek jelenthetik, amelyek megfelelő előkészítési, tervezési tevékenységgel jelentősen csökkenthetők. Ugyanakkor ki kell emelni, hogy közszféra tervezett fejlesztéseire nagy hatással van a kedvezőtlen gazdasági helyzet, az önkormányzatok csökkenő adóbevételei, a költségvetési elvonások. Ebben a helyzetben azoknak a tervezett fejlesztések finanszírozási háttérét leginkább a pályázati források jelentik. A gazdasági szereplők fejlesztéseire nagy hatással van a gazdasági helyzet, a saját erőforrásokkal való gazdálkodás, a hitelezés nehézségei őket is a pályázati források kiaknázása irányába tolja.
- Fenntartáshoz kapcsolódó kockázatok: a tervezés és megvalósítás mellett kiemelt figyelmet kell fordítani az elért eredmények fenntartására, a lehetséges fenntartási kockázatok minimalizálására

6. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

6.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az integrált településfejlesztési stratégia egyeztetésének és elfogadásának szabályait a következőkben határozza meg:

31. § (1) A stratégia tervezetét a polgármester véleményezésre megküldi a 30. § (1) bekezdésében meghatározott résztvevőknek. A résztvevők a stratégia tervezetét 21 napon (a főváros esetében 30 napon) belül véleményezik.

(2) A polgármester a beérkezett véleményeket, illetve a vélemények alapján átdolgozott stratégiát ismerteti a képviselő-testülettel.

(3) Az elfogadott stratégiát az önkormányzat honlapján közzé kell tenni.

(4)²⁵ A stratégia elfogadásáról és honlapon való közzétételéről a polgármester 5 napon (a főváros esetében 10 napon) belül értesítést küld az egyeztetésben részt vetteknek és az állami főépítési hatáskörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalnak

30. § (1)²² A polgármester

a) a készítendő koncepcióról előzetes tájékoztatót küld a 9. mellékletben meghatározott államigazgatási szerveknek, az érintett területi (megyei és fővárosi) és a közvetlenül érintett szomszédos települési önkormányzatnak (a továbbiakban együtt: érintett területi, települési önkormányzat),

b) az előzetes tájékoztatót ismerteti a partnerségi egyeztetés szabályai szerint az eljárásban érintett résztvevőkkel,

c) adatszolgáltatási kérelmet küld a Központi Statisztikai Hivatalnak (a továbbiakban: KSH) a település szegregációs szűrése céljából, továbbá ha indokolt a településrészek kijelölése, a településrészek helyzetelemzéséhez szükséges mutatókat is megkéri, csatolva a lehatárolandó településrészek határainak leírását.

6.2. Az integrált településfejlesztési stratégia szervezeti kereteinek meghatározása a stratégia megvalósításához

Az Önkormányzat az előző időszakban sikeresen valósította meg nagyszámú projektjét, melynek keretében számos közintézmény megújult, rendkívül sikeres lett a városközpont rehabilitáció, és PETÉGISZ, és emellett számos, a lakosság közérzetének javítását eredményező fejlesztés valósult meg Polgáron. Az Önkormányzat munkáját a fejlesztésekben a Polgármesteri Hivatal és a hivatal által megbízott szervezeti egységek hatékonyan és sikeresen támogatták.

Az ITS megvalósítására kialakítandó szervezeti háttérnek illeszkednie kell a 2014-2020-as időszakra kiépítendő országos és megyei szervezeti rendszerhez, úgy hogy a források lehívhatósága és elszámolhatósága biztosítható legyen. Az önkormányzat jelenlegi településfejlesztési intézményrendszere, stratégiai és operatív menedzsmentje alkalmas az integrált településfejlesztési stratégia megvalósítására, a 2015-2020 közötti fejlesztések szervezeti rendszerének biztosítására, ezért az ITS megvalósítása során a jelenlegi intézményi struktúra megváltoztatása nem tervezett.

Az ITS megvalósítás és a városfejlesztés intézményrendszerén belül a döntéshozói szintet Polgár Város Képviselő Testülete, a jegyző vagy a Polgármester jelenti, a feladattól, a Testület által delegált jogkörtől függően. A döntés előkészítési feladatokat Polgár Város Polgármesteri Hivatala, annak adott szervezeti egységei végzik.

6.3. Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

Megyei szinten a településközi koordinációban Hajdú-Bihar Megye Önkormányzata játszik kiemelkedő szerepet, mivel a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tervezése és részben a megvalósítása is e szervezet hatáskörébe tartozik. Ahhoz, hogy a megye számára rendelkezésre álló forráskeretet hatékonyan, ésszerűen és maradéktalanul fel lehessen használni, elengedhetetlen a partnerség a megyei önkormányzat és a települések között.

A térség településeinek tervezett fejlesztései esetében célszerű különbséget tenni a szűken értelmezett várostérség, járás és a tágabb térség – főként városi jogállású – települései között. A közeli járásszékhely saját vonzáskörzete kibővítésére és megerősítésére törekszik. Ennek eléréséhez több olyan projekt megvalósítása is várható, amelyek jellegében hasonló lehet a tervezett polgári beavatkozásokhoz, azonban érdemes kialakítani egy járási munkamegosztáson alapuló együttműködést, amely kihasználja a térségi pozíciók sajátosságait. Ezzel elkerülhetők a felesleges pályázati párhuzamok is.

A közeli településeken kisebb léptékű, részben pontszerű fejlesztések valósulhatnak meg, amelyek kifejezetten a helyi lakosság életminőségének javítására irányulnak. Polgár várostérségi jelentőségű város, pályázati lehetőségei jóval kedvezőbbek a környék kistélepüléseinél.

A település-mezőgazdasági program új lehetőségeket kínál az együttműködésre a kistélepülésekkel, a Mezőgazdasági Feldolgozóipari Park, és az Mezőgazdasági Inkubátorház kifejezetten térségi multiplikátor hatású. Polgárnak nem érdeke a pontszerű, elszigetelt fejlődés, hiszen ha nagy a fejlettségbeli kontraszt a központ és környéke között, az negatívan befolyásolhatja a város egészének gazdasági-társadalmi fejlődését.

Hajdúnánás közös önkormányzati hivatalt működtet Folyás, Újtikos, Tiszagyulaháza településekkel, melyekkel szoros kapcsolatban áll, a működtetés és a fejlesztések kapcsán is.

Tekintettel arra, hogy több projektben is érintettek e települések, személyes találkozók történnek a településvezetők között heti rendszerességgel, valamint ez új közös hivatal fejlesztésére és a járási önkormányzatok hivatalok közötti együttműködés erősítésére irányul egy közös fejlesztési tevékenység. Polgárnak azonban sokkal jobbak a logisztikai lehetőségei, amely a térség gazdasági motorjellegét erősíti, és a város Tiszaújvárosi kapcsolódása is gazdaságélénkítő kihatású lehet a járásra.

6.4. Monitoring rendszer kialakítása

A monitoring rendszert az egyes pályázatok szabályozzák, és a benyújtáskor elérhető adatok tükrében a speciális méréseket e pályázatok mentén kell végezni. Az ITS monitoringja ezen pályázatok kapcsán jelentkezik. Azonban az ITS önmagában nem pályázat, hanem egy ter, egy sorvezető, amelynek mentén célszerű haladni, a pályázatok benyújtásának lehetősége pedig nem múlik a városon. Éppen ezért a monitoring a gazdasági program felülvizsgálata kapcsán aktuális.

A gazdaságfejlesztési program 2015-20 képviselőtestület középtávra kitűzött szándékait, míg az integrált stratégiaalkotás ehhez a szándékhoz a célkitűzésekhez vezető alternatív utak meghatározását és értékelését, valamint a követendő alternatíva kiválasztását és részletesebb kidolgozását takarja. Mindehhez célszerű egy stratégiai menedzsment felállítása.

A menedzsment tevékenysége a fentiekben túl magában foglalja a végrehajtás tervezését, irányítását, értékelését, figyelemmel a környezet változásaira. A feladatok megvalósításának folyamatos értékelése és figyelemmel kísérése (monitoring) kiemelt szerepet kap.

A menedzsment tevékenysége transzparens, tevékenységéről a polgármesternek és a képviselőtestületnek, valamint a támogató szervezeteknek köteles beszámolni.

6.4.1. Eredmények értékelése a megnyert és megvalósított pályázatok monitoringján keresztül, és éves KSH adatok alapján.

A városrészi célokhoz kapcsolódó indikátorok esetében elsősorban a KSH népszámlálási adataira lehet építeni. Amellett, hogy minden városrészt érint az akcióterületeken valamilyen célkitűzés, ugyanazon határokon belül a KSH adatok újra lekérhető, és az adatok összehasonlításából azonnal eldönthető, hogy történt-e változás, és milyen előjellel.

Ehhez felesleges az ITS-ben hatalmas táblázatokat kitölteni, mert a táblázatok kitöltésétől semmilyen helyzet nem javul, azonban az ITS-hez kötődő, és megnyert és megvalósított pályázati eredményindikátorok hatásai fontosak. 9.2. Az értékelés módszerei

Az értékelés végrehajtásának idejét és az értékelés szándékait figyelembe véve a következő módszereket alkalmazzuk a folyamat során.

6.4.2. Interim (közbenső) értékelés

A stratégia, program, projekt végrehajtása, illetve a szervezet működése közben végzett, adott időpontra vonatkozó (től-ig), egyszeri értékelés. (projektenként, a vonatkozó jogkövetelmények betartásával, esettől függően szerződésenként, teljesítésenként, képviselőtestületi döntések előkészítő fázisaiban)

6.4.3. On-going (folyamatos) értékelés

Az értékelés nem egy adott időpontban történik, hanem folyamatosan / periodikusan. Folyamatosan követi a megvalósulás menetét, adott program céljainak megvalósulását. Folyamatosan elemzi az elért outputokat és eredményeket. (képviseletestületi ülések alkalmával folyamatosan)

6.4.4. Ex-post (utólagos) értékelés

A stratégia, program, projekt végrehajtását követően végzett értékelés. (szummitív, a ciklus végén összefoglalóan)